

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
Кафедра менеджменту та туризму

«ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедри менеджменту та
туризму

_____Юлія ЮХНОВСЬКА

«_____» _____20__ року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ
ЛІКУВАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ТА ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ
КАРПАТСЬКОГО РЕКРЕАЦІЙНОГО РЕГІОНУ

Галузь знань 24 Сфера обслуговування

Спеціальність 242 Туризм

Освітньо-професійна програма: «Лікувально-реабілітаційний та оздоровчий туризм»

Рівень освіти: перший (бакалаврський)

Керівник кваліфікаційної
роботи: к.е.н., доцент
кафедри менеджменту та
туризму

Юлія ВІХОРТ

Нормоконтроль:
ст. викладач кафедри
менеджменту та туризму

Ганна ОМЕЛЬЧАК

Студент групи Тб-4

Євгенія ГОНЧАРЕНКО

Запоріжжя 2025

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Факультет мистецтва та дизайну
Кафедра менеджменту та туризму

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність 242 «Туризм»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри менеджменту та туризму
д.е.н., професор Юхновська Ю.О.

« ____ » _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційної роботу студентки
Гончаренко Євгенії Миколаївни

1. Тема кваліфікаційної роботи: Особливості функціонування і перспективи розвитку ринку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму Карпатського рекреаційного регіону.
Керівник кваліфікаційної роботи: Віхорт Юлія Володимирівна, к.е.н., доцент кафедри менеджменту та туризму, затверджені наказом закладу вищої освіти від “25” жовтня 2024 року №307/од.
2. Строк подання студентом роботи 10.06.2025.
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: дослідження має теоретичний і практичний характер, виконане на основі аналізу літературних та Інтернет джерел.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити сутність та особливості лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму; надати характеристику Карпатського рекреаційного регіону та його туристичних ресурсів; проаналізувати стан та тенденції розвитку ринку лікувального та оздоровчого туризму в Карпатах; оцінити сучасні підходи до управління туристичною діяльністю на прикладі ПП «Веста Тревел» у сфері лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму; розробити нові туристичні продукти, спрямовані на розширення цільової аудиторії та зміцнення позицій компанії на ринку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму Карпатського регіону; запропонувати ефективні маркетингові інструменти для просування нових продуктів і проаналізувати їхній вплив на розвиток підприємства.
5. Дата видачі завдання 01. 10. 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	20.10.2024	виконано
2	Виконання вступу	01.11.2024	виконано
3	Виконання розділу 1	31.11.2024	виконано
4	Виконання розділу 2	05.03.2025	виконано
5	Виконання розділу 3	02.04.2025	виконано
6	Формулювання висновків	03.05.2025	виконано
7	Подання роботи на нормоконтроль	16.05.2025	виконано
8	Подання роботи на кафедру	28.05.2025	виконано

Студентка _____ Євгенія ГОНЧАРЕНКО

Керівник роботи _____ Юлія ВІХОРТ

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 83 сторінок. Кількість розділів – 3, таблиць - 41, додатків - 7.

Об'єктом дослідження є ринок лікувально-рекреаційного та оздоровчого туризму Карпатського рекреаційного регіону.

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретичні та практичні засади організації та розвитку туристичних послуг ПП «Веста Тревел» для ринку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму в Карпатському рекреаційному регіоні.

У I розділі досліджено теоретичні аспекти функціонування ринку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму. Розкрито сутність та особливості лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму. Визначено сезонно-детерміновані фактори розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму. Виявлено роль рекреаційних ресурсів у розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму.

У II розділі проведено аналіз ринку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму Карпатського регіону. Надано характеристику Карпатського рекреаційного регіону та його туристичних ресурсів. Досліджено стан та тенденції розвитку ринку лікувального та оздоровчого туризму в Карпатах.

У III розділі визначено перспективи розвитку туристичної діяльності ПП «Веста Тревел» в сфері оздоровчого та лікувально-реабілітаційного туризму на ринку туристичних послуг Карпатського регіону. Розроблено інноваційні туристичні продукти для розширення ринкових можливостей підприємства. Обґрунтовано маркетингові інструменти та ефективність від запропонованих туристичних продуктів

КЛЮЧОВІ СЛОВА: оздоровчий туризм, рекреація, сезонність, Карпатський регіон, лікувально-реабілітаційний туризм, ПП «Веста Тревел»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЛІКУВАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ТА ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ..	12
1.1. Сутність та особливості лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму.....	12
1.2. Сезонно-детерміновані фактори розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму.....	19
1.3. Роль рекреаційних ресурсів у розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РИНКУ ЛІКУВАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ТА ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ.....	34
2.1. Характеристика Карпатського рекреаційного регіону та його туристичних ресурсів.....	34
2.2. Стан та тенденції розвитку ринку лікувального та оздоровчого туризму в Карпатах.....	41
2.3. Вплив сезонних коливань на попит і пропозицію туристичних послуг у Карпатському регіоні.....	55
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ВЕСТА ТРЕВЕЛ» В СФЕРІ ОЗДОРОВЧОГО ТА ЛІКУВАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ НА РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ.....	61
3.1. Удосконалення підходів до організації туристичної діяльності ПП «Веста Тревел» у сфері лікувально-оздоровчого туризму.....	61
3.2. Розроблення інноваційних туристичних продуктів для розширення ринкових можливостей підприємства	68
3.3. Маркетингові інструменти та ефективність від запропонованих туристичних продуктів.....	81
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	92
ДОДАТКИ.....	99

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний туризм є однією з ключових галузей економіки багатьох країн. Особливу роль для розвитку лікувально-рекреаційного та оздоровчого туризму в Україні відіграє Карпатський регіон, який завдяки своїм природним ресурсам, кліматичним умовам та унікальним можливостям відкриває перспективи для розвитку. Цей вид туризму є важливим джерелом доходів для місцевих громад, що сприяє створенню робочих місць, розвитку інфраструктури та залученню інвестицій. Карпатський регіон має багате культурне та етнографічне надбання, яке приваблює туристів, а його природні ресурси, такі як мінеральні води, лікувальні грязі, чисте повітря та унікальні ландшафти, є основою лікувально-рекреаційного туризму.

Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері туризму, проблема особливостей функціонування і перспектив розвитку ринку лікувально-рекреаційного та оздоровчого туризму Карпатського регіону залишається актуальною через постійне мінливе середовище та постійну необхідність розробки інноваційних тур продуктів, які б відповідали запитам сучасного туриста та тенденціям туристичної галузі. Більшість робіт зосереджені на загальних аспектах туризму або економічних показниках, тоді як поглибленого дослідження потребує комплексний аналіз різних складових ринку (економічної, соціальної, екологічної) з урахуванням чиннику сезонності. Результати такого аналізу можуть стати основою для практичних рекомендацій щодо розвитку цілорічного туризму, підвищення конкурентоспроможності регіону та забезпечення його сталого розвитку.

Дослідження особливостей функціонування ринку лікувально-рекреаційного та оздоровчого туризму Карпатського регіону є актуальним з огляду на економічні, соціально-культурні, екологічні та глобальні виклики. Воно має важливе значення для розробки стратегій, які сприятимуть стабільному розвитку туризму, підвищенню якості життя місцевих громад і збереженню природного та культурного потенціалу регіону. Комплексний

підхід до вивчення цієї проблеми дозволить не лише розкрити нові аспекти функціонування ринку туристичних послуг, а й запропонувати ефективні рішення для забезпечення цілорічної привабливості Карпат як туристичного напрямку.

Мета дослідження полягає у дослідженні особливостей функціонування та перспектив розвитку ринку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму Карпатського рекреаційного регіону.

Згідно до мети в роботі визначено наступні *завдання*:

- визначити сутність та особливості лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму;
- надати характеристику Карпатського рекреаційного регіону та його туристичних ресурсів;
- проаналізувати стан та тенденції розвитку ринку лікувального та оздоровчого туризму в Карпатах;
- оцінити сучасні підходи до управління туристичною діяльністю на прикладі ПП «Веста Тревел» у сфері лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму;
- розробити нові туристичні продукти, спрямовані на розширення цільової аудиторії та зміцнення позицій компанії на ринку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму Карпатського регіону;
- запропонувати ефективні маркетингові інструменти для просування нових продуктів і проаналізувати їхній вплив на розвиток підприємства.

Об'єктом кваліфікаційної роботи виступає ринок лікувально-рекреаційного та оздоровчого туризму Карпатського рекреаційного регіону.

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретичні та практичні засади організації та розвитку туристичних послуг ПП «Веста Тревел» для ринку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму в Карпатському рекреаційному регіоні.

Методологічна основа кваліфікаційної роботи. Дослідження виконано шляхом аналізу літератури для встановлення теоретичних засад лікувально-

оздоровчого туризму, систематизації даних про природні ресурси, інфраструктуру та туристичні продукти Карпатського регіону, порівняльного аналізу пропозицій туроператорів, зокрема ПП «Веста Тревел», контент-аналізу вебсайтів, соціальних мереж і туристичних порталів для оцінки цифрових стратегій просування, а також аналізу даних про попит і демографічні характеристики аудиторії.

Інформаційну базу дослідження склали підручники з туристичної географії, курортології та туризму, посібники з екотуризму, етнографічної спадщини та оздоровчого туризму, тези доповідей з наукових конференцій, наукові статті в журналах з географії, економіки та туризму, а також інтернет-ресурси, зокрема офіційні сайти туроператорів, соціальні мережі, туристичні портали та сайти природно-заповідних територій.

Наукова новизна. Дослідження пропонує інноваційний підхід до розробки унікальних туристичних продуктів в лікувально-реабілітаційному туризмі Карпатського регіону, які не мають аналогів у пропозиціях ПП «Веста Тревел» та конкурентів. Наукова новизна полягає у створенні концепції диверсифікованих турпродуктів, що поєднують сучасні тренди (психологічне відновлення, культурна унікальність, інклюзивність) із природними та культурними ресурсами менш популярних локацій Карпат. Запропоновані цифровий детокс із психотерапевтичними практиками, арт-терапевтичні тури з гуцульськими мотивами та інклюзивні оздоровчі тури для осіб з обмеженими можливостями базуються на комплексному аналізі туристичного попиту, природного потенціалу регіону та маркетингових стратегій. Дослідження вперше систематизує маркетингові інструменти для просування таких продуктів з урахуванням чиннику сезонності, включаючи цифровий маркетинг і партнерства, що сприяють стабілізації туристичного потоку.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження мають практичну цінність для ПП «Веста Тревел» та інших туроператорів, які прагнуть стабілізувати попит у лікувально-реабілітаційному туризмі Карпат. Запропоновані туристичні продукти дозволяють залучати нові аудиторії

(молодь, творчі особи, люди з інвалідністю) у низький сезон, компенсуючи спад попиту на 20–30%. Впровадження цифрового детоксу, арт-терапевтичних та інклюзивних турів сприяє економічному розвитку регіону через використання менш популярних локацій, зростання доходів місцевих громад і покращення інфраструктури. Рекомендації щодо маркетингових стратегій, включаючи Instagram-reels, таргетовану рекламу та співпрацю з громадськими організаціями, забезпечують ефективне просування продуктів і підвищення впізнаваності бренду. Соціальний ефект включає підтримку ментального здоров'я, популяризацію гуцульської культури та інклюзію, що зміцнює позиції Карпат як цілорічного оздоровчого напрямку.

Обсяг та структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, додатків. Основний текст роботи викладено на 83 сторінках. Робота містить 41 таблицю, 7 додатків. Список використаних джерел нараховує 66 джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЛІКУВАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ТА ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ

1.1. Сутність та особливості лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму

Лікувально-реабілітаційний туризм – це спеціалізований вид туризму, спрямований на відновлення здоров'я, лікування хронічних або гострих захворювань, а також реабілітацію після травм, операцій чи інших медичних станів. Лікувально-реабілітаційний туризм ґрунтується на використанні природних лікувальних ресурсів, таких як мінеральні води, лікувальні грязі, клімат, а також медичних процедур під наглядом фахівців. Основними складовими лікувально-реабілітаційного туризму є санаторно-курортне лікування, фізіотерапія, бальнеотерапія, грязелікування, кліматотерапія та інші методи, які призначаються лікарями для досягнення терапевтичного ефекту. Лікувально-реабілітаційний туризм зазвичай проводиться в спеціалізованих закладах, таких як санаторії, реабілітаційні центри чи курорти з природними лікувальними факторами.

Оздоровчий туризм – це вид туризму, що має на меті профілактику захворювань, зміцнення здоров'я, релаксацію та підвищення загального рівня фізичного і психічного благополуччя. На відміну від лікувально-реабілітаційного, оздоровчий туризм не передбачає обов'язкового медичного діагнозу чи професійного медичного супроводу. До оздоровчого туризму належать такі практики, як спа-процедури, масажі, йога, медитація, дієтичне харчування, активний відпочинок (наприклад, піші прогулянки, велотуризм), а також перебування в екологічно чистих природних зонах. Оздоровчий туризм орієнтований на людей, які прагнуть відпочити, зняти стрес, відновити енергію чи підтримати здоровий спосіб життя.

Обидва види туризму спрямовані на покращення здоров'я, але лікувально-реабілітаційний має чітку медичну основу, тоді як оздоровчий туризм є більш профілактичним і універсальним. Для чіткого розуміння лікувально-реабілітаційного туризму та оздоровчого туризму, а також їхніх підвидів, доцільно систематизувати їхні характеристики (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Порівняння лікувально-реабілітаційного туризму та оздоровчого туризму

Критерій	Лікувально-реабілітаційний туризм	Оздоровчий туризм
Мета	Лікування хронічних/гострих захворювань, реабілітація після травм чи операцій	Профілактика, релаксація, зміцнення здоров'я, підвищення якості життя
Цільова аудиторія	Люди з медичними діагнозами, які потребують спеціалізованого лікування	Здорові люди або особи без серйозних діагнозів, які прагнуть відпочинку та оздоровлення
Основні підвиди	- Санаторно-курортне лікування - Бальнеотуризм - Грязелікувальний туризм - Кліматотерапевтичний туризм	- Спа-туризм - Велнес-туризм - Еко-оздоровчий туризм
Методи	Бальнеотерапія, фізіотерапія, грязелікування, кліматотерапія, медикаментозне лікування, медичний нагляд	Спа-процедури, йога, медитація, масажі, дієтичне харчування, активний відпочинок
Місце проведення	Санаторії, реабілітаційні центри, курорти з природними лікувальними ресурсами	Спа-центри, велнес-ретрити, еко-курорти, природні зони
Тривалість програм	Тривалі програми (2–4 тижні), визначені лікарем	Короткострокові (від кількох днів до 2 тижнів) або за бажанням клієнта
Медичний контроль	Обов'язковий нагляд лікарів і медичного персоналу	Відсутній або мінімальний, за бажанням клієнта

Джерело: складено автором на основі [52, с. 149; 56, с. 31]

Порівняльний аналіз лікувально-реабілітаційного туризму та оздоровчого туризму демонструє їхні принципові відмінності та взаємодоповнюваність. Лікувально-реабілітаційний туризм вирізняється медичною спрямованістю, чіткою структурою та обов'язковим професійним супроводом, що робить його ключовим інструментом для людей із серйозними проблемами зі здоров'ям.

Його підвиди, такі як бальнеотуризм чи грязелікувальний туризм, орієнтовані на конкретні терапевтичні ефекти. Натомість оздоровчий туризм є

більш гнучким і доступним, охоплюючи широку аудиторію, яка прагне профілактики та релаксації. Підвиди оздоровчого туризму, зокрема спа-туризм і велнес-туризм, сприяють гармонізації фізичного й психічного стану.

Лікувально-реабілітаційний туризм є спеціалізованим видом туризму, спрямованим на лікування, відновлення здоров'я та реабілітацією. Він базується на використанні природних лікувальних ресурсів (мінеральні води, грязі, клімат), медичних процедур і професійного супроводу.

В табл. 1.2 подано підвиди лікувально-реабілітаційного туризму.

Таблиця 1.2

Підвиди лікувально-реабілітаційного туризму

Вид	Санаторно-курортне лікування	Медичний туризм	Реабілітаційні програми
Мета	Лікування хронічних захворювань, профілактика загострень, зміцнення здоров'я	Вирішення специфічних медичних проблем, доступ до якісних або економічних послуг	Відновлення фізичних і психічних функцій, повернення до повноцінного життя
Опис	Комплексне використання природних ресурсів (мінеральні води, грязі, клімат) і медичних процедур для терапії та профілактики	Подорожі для отримання спеціалізованих медичних послуг, включаючи операції, діагностику чи лікування	Структуровані програми для відновлення після травм, операцій чи серйозних захворювань
Методи	Бальнеотерапія, грязелікування, фізіотерапія, кліматотерапія, дієтотерапія	Хірургія, діагностика (МРТ, КТ), стоматологія, репродуктивна медицина, трансплантація	Фізична реабілітація, кінезіотерапія, психотерапія, ерготерапія, заняття з логопедами
Цільова аудиторія	Пацієнти з хронічними захворюваннями, післяопераційні хворі	Особи, які потребують високотехнологічного або економічного лікування	Пацієнти після травм, інсультів, операцій
Місце проведення	Санаторії, курорти з природними ресурсами	Спеціалізовані клініки, медичні центри за кордоном	Реабілітаційні центри, спеціалізовані клініки
Особливості	Тривалі програми, індивідуальний підхід, поєднання терапії та відпочинку	Висока якість послуг, швидкий доступ, можлива економія коштів	Інтенсивний медичний супровід, індивідуальні плани, фокус на функціональне відновлення

Джерело: складено автором на основі [12, с. 18-19]

Санаторно-курортне лікування – комплексний підхід, що поєднує природні ресурси з медичними процедурами для терапії хронічних захворювань і зміцнення здоров'я. Проводиться в санаторіях або на курортах.

Медичний туризм – подорожі для отримання спеціалізованих медичних послуг, таких як операції, діагностика чи стоматологія, часто в країнах із розвиненою медициною або доступними цінами.

Реабілітаційні програми – структуровані програми для відновлення після травм, операцій чи серйозних захворювань, що включають фізичну та психологічну реабілітацію [12, с. 19].

Усі ці види лікувально-реабілітаційного туризму доповнюють один одного, створюючи цілісну систему, яка відповідає різноманітним медичним потребам і сприяє відновленню здоров'я. Оздоровчий туризм спрямований на профілактику, релаксацію та підтримку фізичного і психічного благополуччя. Він не передбачає медичних діагнозів і орієнтований на широку аудиторію, яка прагне відпочити, зняти стрес або покращити спосіб життя. Форми оздоровчого туризму подані в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Форми оздоровчого туризму

Форма ОТ	Велнес-туризм	Спа-туризм	Йога-ретрити	Екотуризм
1	2	3	4	5
Мета	Покращення способу життя, профілактика, досягнення гармонії	Релаксація, зняття стресу, покращення зовнішнього вигляду	Внутрішня гармонія, зняття стресу, духовний розвиток	Фізичне та психологічне оздоровлення через єднання з природою
Опис	Комплексні програми для гармонізації фізичного, психічного та духовного стану	Водні процедури та релаксаційні практики для відпочинку та оздоровлення	Організовані поїздки для практики йоги, медитації та духовного відновлення	Відпочинок у природному середовищі з мінімальним впливом на екосистему
Методи	Йога, медитація, фітнес, здорове харчування, психологічні практики	Гідротерапія, термальні ванни, масажі, косметичні процедури	Йога, медитація, дихальні практики, духовні бесіди	Піші прогулянки, велотури, спостереження за природою, екологічні активності

Продовження табл. 1.3

1	2	3	4	5
Цільова аудиторія	Люди, які прагнуть саморозвитку та здорового життя	Особи, які шукають відпочинок і релаксацію	Особи, зацікавлені в йозі, медитації та духовному розвитку	Любителі природи, екологічно свідомі туристи
Місце проведення	Велнес-ретрити, еко-курорти, спеціалізовані центри	Спа-готелі, термальні курорти	Спокійні природні локації, йога-центри, ретритні центри	Національні парки, заповідники, екологічно чисті зони
Особливості	Тривалі програми, фокус на саморозвиток, індивідуальний підхід	Короткострокові програми, комфортні умови, акцент на косметичний ефект	Спокійна атмосфера, інтенсивні практики, духовний акцент	Екологічна свідомість, фізична активність, психологічне відновлення

Джерело: складено автором на основі [39, с. 94-96]

Велнес-туризм – комплексний підхід до гармонізації тіла, розуму та душі через здорове харчування, фізичні вправи, медитацію та психологічні практики.

Спа-туризм – форма оздоровчого туризму, що використовує водні процедури (термальні джерела, гідротерапія) для релаксації, зняття стресу та покращення зовнішнього вигляду.

Йога-ретрити – організовані поїдки для практики його, медитації та духовного розвитку в спокійних природних локаціях.

Екотуризм – відпочинок у природному середовищі з мінімальним впливом на екосистему, що сприяє фізичному та психологічному оздоровленню.

Організація лікувально-реабілітаційного туризму та оздоровчого туризму є складним процесом, який вимагає врахування низки специфічних аспектів, таких як інфраструктура, кваліфікація персоналу та індивідуалізація програм. Ці елементи забезпечують ефективність і якість надання послуг, що є критично важливим для задоволення потреб клієнтів і досягнення бажаних результатів у сфері здоров'я та благополуччя.

Інфраструктура лікувально-реабілітаційного туризму включає санаторії, реабілітаційні центри та спеціалізовані клініки, які оснащені медичним

обладнанням і мають доступ до природних лікувальних ресурсів (мінеральні води, грязі, сприятливий клімат). Такі заклади створюють умови для проведення складних медичних процедур і тривалого перебування клієнтів.

У лікувально-реабілітаційному туризмі ключову роль відіграють лікарі, реабілітологи, фізіотерапевти та медсестри, які мають спеціалізовану освіту та досвід. Вони відповідають за діагностику, призначення процедур, контроль стану клієнтів і розробку реабілітаційних планів [46, с. 141].

Програми лікувально-реабілітаційного туризму розробляються з урахуванням медичних показань, історії хвороби та індивідуальних потреб клієнта. Це забезпечує цілеспрямоване лікування та максимальний терапевтичний ефект, враховуючи особливості здоров'я кожного учасника. У сукупності всі ці аспекти формують міцну основу для функціонування лікувально-реабілітаційного туризму, сприяючи відновленню здоров'я та підвищенню якості життя клієнтів.

Оздоровчий туризм фокусується на профілактиці, релаксації та підтримці загального благополуччя, що вимагає гнучкої та клієнтоорієнтованої організації. На відміну від лікувально-реабілітаційного туризму, оздоровчий туризм не має чіткої медичної основи, але потребує якісної інфраструктури, професійного персоналу та індивідуального підходу для задоволення потреб клієнтів.

Інфраструктура оздоровчого туризму включає спа-центри, велнес-ретрит, еко-курорти та готелі, які пропонують комфортні умови для релаксації та оздоровлення. Ці заклади оснащені басейнами, саунами, масажними кабінетами та зонами для занять йогою чи фітнесом.

В оздоровчому туризмі працюють тренери з йоги, фітнес-інструктори, масажисти, дієтологи та велнес-консультанти, які допомагають клієнтам досягти релаксації та підтримувати здоровий спосіб життя. Хоча медична освіта не є обов'язковою, професійні навички та сертифікація відіграють важливу роль.

Програми оздоровчого туризму адаптуються до побажань клієнтів, їхнього рівня підготовки та цілей (релаксація, схуднення, духовний розвиток).

Це може включати вибір процедур, типів активностей чи дієтичного харчування, що відповідає індивідуальним уподобанням.

Лікувально-реабілітаційний туризм та оздоровчий туризм мають різні цільові аудиторії, що визначає їхню специфіку, формат програм та маркетингові стратегії. У табл. 1.4 систематизовано ключові характеристики обох видів туризму, включаючи основні групи споживачів, вплив вікових, соціальних та економічних факторів.

Таблиця 1.4

Сегментація споживачів лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму

Аспект	Лікувально-реабілітаційний туризм	Оздоровчий туризм
Основні групи	Люди з хронічними захворюваннями, післяопераційні пацієнти (потреба в лікуванні та реабілітації).	Здорові особи, які прагнуть релаксації, профілактики, зняття стресу (без медичних показань).
Вікові фактори	Переважно 40+ (хронічні захворювання), рідше молодь після травм.	20–50 років (активні та стресовані), старші – у спа-туризмі.
Соціальні фактори	Вищий освітній та соціальний статус → вибір закордонних клінік.	Міські жителі, прихильники ЗОЖ, вплив соцмереж.
Економічні фактори	Висока вартість (спеціалізовані заклади, тривалі програми), залежність від страховки/держпідтримки.	Варіативність цін (від бюджетних спа до преміальних ретритів), залежність від доходу.
Приклади	Пацієнт з артритом у санаторії, реабілітація після інсульту.	Офісний працівник у спа-центрі, учасник йога-ретриту.

Джерело: складено автором на основі власного аналізу

Таким чином, лікувально-реабілітаційний та оздоровчий туризм, незважаючи на свої відмінності, відіграють важливу роль у задоволенні потреб суспільства у фізичному та психічному благополуччі. Стратегії просування обох видів туризму повинні бути диференційованими, орієнтованими на конкретні потреби цільових груп, що дозволить максимізувати їхній внесок у здоров'я нації та економіку туристичної галузі в цілому.

1.2. Сезонно-детерміновані фактори розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму

Оздоровчий туризм та лікувально-реабілітаційний туризм є важливими сегментами туристичної індустрії, розвиток яких залежить від комплексу економічних, соціокультурних, технологічних, екологічних, медичних та організаційних факторів (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Фактори розвитку оздоровчого та лікувально-реабілітаційного туризму

Фактор	Опис	Значення	Вплив на оздоровчий та лікувально-реабілітаційний туризм
Економічні	Доходи населення, вартість послуг, страхове покриття.	Визначає доступність туризму.	Високі доходи - розвиток преміум-сегменту; страхування - зростання лікувально-реабілітаційного туризму
Соціокультурні	Популяризація ЗОЖ, старіння населення, обізнаність про лікування.	Формує попит на профілактику та реабілітацію.	Зростання попиту на wellness-курорти та спеціалізовані клініки.
Технологічні	Цифрові платформи, телемедицина, сучасне медобладнання.	Покращує якість послуг та доступність.	Онлайн-консультації та індивідуальні програми лікування залучають більше клієнтів.
Екологічні	Чисте середовище, мінеральні води, клімат.	Ключовий чинник для санаторіїв та реабілітаційних центрів.	Популярність курортів (наприклад, Трускавець, Карпати).
Медичні	Рівень медицини, кваліфікація лікарів, наукові досягнення.	Визначає довіру до лікувальних програм.	Україна може розвивати ЛРТ за рахунок санаторіїв із природними ресурсами.
Організаційні	Логістика, маркетинг, координація між галузями.	Забезпечує якість обслуговування.	Добре організовані медично-туристичні кластери підвищують конкурентоспроможність.

Джерело: складено автором на основі [23, с. 108-111]

Сучасний розвиток оздоровчого та лікувально-реабілітаційного туризму формується під впливом комплексної взаємодії різних факторів, які створюють

динамічну систему пропозиції та попиту. Аналіз цих чинників дозволяє зрозуміти, що подальший розвиток цього сегменту туристичної індустрії потребує збалансованого підходу, який враховує як глобальні тренди, так і локальні особливості.

Однією з ключових умов сталого розвитку є економічна доступність послуг, яка безпосередньо пов'язана із загальним добробутом населення. Проте, якщо оздоровчий туризм орієнтований на широкий спектр споживачів, то лікувально-реабілітаційний напрямок залежить не лише від платоспроможності клієнтів, а й від розвитку медичної інфраструктури та систем страхування. Це створює необхідність у продуманій державній політиці, спрямованій на підтримку медичного туризму, зокрема через стимулювання інвестицій у спеціалізовані заклади та сприяння міжнародному співробітництву.

Соціокультурні зміни, такі як популяризація здорового способу життя та зростаюча увага до психічного благополуччя, суттєво впливають на формування нових тенденцій у сфері оздоровчих послуг. Разом із цим, демографічні процеси, зокрема старіння населення, збільшують потребу у реабілітаційних програмах, що відкриває додаткові можливості для розвитку спеціалізованих курортів і медичних центрів.

Важливу роль у сучасному туризмі відіграють технології, які не лише спрощують доступ до послуг через цифрові платформи, але й підвищують якість надання медичних та оздоровчих програм. Інновації в діагностиці, телемедицині та індивідуалізованих програмах лікування роблять туристичні пропозиції більш привабливими для клієнтів, особливо на міжнародному ринку [23, с. 108-110].

Екологічний фактор залишається визначальним для обох видів туризму, оскільки чисте природне середовище, лікувальні ресурси та сприятливий клімат є основою для створення конкурентоспроможних пропозицій. Україна, володіючи унікальними природними багатствами, має значний потенціал для розвитку як оздоровчого, так і реабілітаційного туризму, проте для його

реалізації необхідно інвестувати у сучасну інфраструктуру та ефективний маркетинг.

Таким чином, успішний розвиток оздоровчого та лікувально-реабілітаційного туризму можливий лише за умови комплексного підходу, який поєднує економічні, соціальні, технологічні та екологічні аспекти. Це вимагає не тільки зусиль бізнесу, а й підтримки з боку держави, спрямованої на створення сприятливого середовища для інвестицій, інновацій та міжнародного просування національних турпродуктів.

Сезонність є важливим аспектом, що впливає на організацію та попит у лікувально-реабілітаційному туризмі та оздоровчому туризмі. Вона визначається кліматичними умовами, періодами відпусток, медичними рекомендаціями та особистими вподобаннями клієнтів. Сезонність може як сприяти, так і обмежувати розвиток цих видів туризму, впливаючи на доступність закладів, ціноутворення та інтенсивність потоків туристів.

Лікувально-реабілітаційний туризм менш схильний до сезонних коливань, оскільки медичні показники (хронічні захворювання, реабілітація після операцій) зумовлюють попит протягом усього року. Проте певні періоди можуть бути піковими через кліматичні фактори (наприклад, кліматотерапія ефективніша в теплу пору) або доступність відпусток. Зимові місяці можуть бути менш популярними для санаторно-курортного лікування в регіонах із суворим кліматом, тоді як медичний туризм до клінік за кордоном менш залежить від сезону.

Оздоровчий туризм значно більше залежить від сезонності через його профілактичну та релаксаційну спрямованість. Літні місяці та періоди відпусток (липень-серпень, грудень-січень) є піковими для спа-туризму, йога-ретритів і екотуризму, оскільки клієнти прагнуть відпочинку в комфортних кліматичних умовах.

Зима популярна для спа-курортів із термальними джерелами, тоді як осінь і весна приваблюють тих, хто уникає високих цін і натовпів. Сезонність

також впливає на ціноутворення: у пікові періоди ціни зростають, а в низький сезон заклади пропонують знижки.

В табл. 1.6 проведено аналіз впливу сезонності на лікувально-реабілітаційний туризм та оздоровчий туризм, завдяки якому зроблено чітке розмежування впливу сезонності на ці два види туризму, підкреслюючи їхні відмінності та спільні риси.

Таблиця 1.6

Вплив сезонності на лікувально-реабілітаційний туризм та оздоровчий туризм

Аспект	Лікувально-реабілітаційний туризм	Оздоровчий туризм
Особливості сезонного попиту	Попит стабільний через медичні показання (хронічні захворювання, реабілітація). Кліматотерапія та санаторне лікування мають сезонні піки в теплі місяці. Медичний туризм менш залежить від сезону.	Сильно залежить від сезону через релаксаційну спрямованість. Піки влітку та взимку (відпустки), спад восени та навесні.
Пікові періоди	Весна та осінь (березень-травень, вересень-жовтень) для кліматотерапії та санаторіїв; цілий рік для медичного туризму та реабілітаційних центрів.	Літо (липень-серпень), зима (грудень-січень) для спа-туризму, йога-ретритів, екотуризму.
Низькі періоди	Зима (листопад-лютий) у регіонах із суворим кліматом для санаторіїв; незначні коливання для клінік і реабілітаційних центрів.	Осінь (жовтень-листопад) і весна (лютий-квітень), коли зменшується кількість відпусток.
Фактори, що визначають сезонність	Медичні рекомендації (наприклад, кліматотерапія влітку), кліматичні умови, періоди відпусток, логістична доступність закладів.	Клімат (теплі місяці для екотуризму, зима для термальних спа), відпустки, шкільні канікули, цінові пропозиції.
Вплив на організацію	Заклади готуються до пікових періодів, але підтримують цілорічну роботу. Знижки в низький сезон для залучення клієнтів.	Пікові періоди вимагають додаткового персоналу та місць; низький сезон використовується для знижок і маркетингу.

Джерело: складено автором на основі [50, с. 69]

Лікувально-реабілітаційний туризм характеризується відносною стабільністю попиту через медичну необхідність, хоча кліматотерапія та санаторне лікування мають сезонні піки у весняно-осінній період. Медичний туризм і реабілітаційні програми менш схильні до коливань, що дозволяє

зкладам підтримувати цілорічну активність. Натомість оздоровчий туризм значно залежить від сезонності, з піковими періодами влітку та взимку, коли клієнти прагнуть відпочинку та релаксації. Низькі періоди восени та навесні створюють можливості для знижок і залучення клієнтів, але вимагають активного маркетингу. Фактори, такі як клімат, відпустки та ціноутворення, формують сезонний ритм, впливаючи на організацію та планування. Цей аналіз підкреслює необхідність адаптації стратегій до сезонних особливостей для забезпечення стабільного розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму, що є важливим для їхньої конкурентоспроможності в туристичній індустрії.

Україна має значний потенціал для розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму завдяки природним ресурсам (мінеральні води, грязі, Карпатські ліси, Чорне море) та розвиненій інфраструктурі санаторіїв і спа-центрів. Сезонність відіграє важливу роль у формуванні попиту в різних регіонах України, впливаючи на організацію, ціноутворення та маркетинг.

Лікувально-реабілітаційний туризм в Україні:

- санаторно-курортне лікування в Трускавці: Трускавець, відомий мінеральними водами ("Нафтуса"), має піковий попит у весняно-осінній період (березень-травень, вересень-жовтень), коли клімат сприяє комфортному перебуванню та кліматотерапії. Зима (листопад-лютий) є низьким сезоном через холод, але санаторії пропонують знижки для залучення клієнтів;

- реабілітаційні програми в Одесі: Реабілітаційні центри в Одесі, що спеціалізуються на відновленні після травм і неврологічних станів, працюють цілорічно, оскільки попит залежить від медичних показань. Проте літні місяці (червень-серпень) можуть бути піковими через поєднання реабілітації з відпочинком біля моря;

- медичний туризм у Києві: Спеціалізовані клініки в Києві, які пропонують стоматологію чи косметологічні процедури, мають стабільний попит протягом року, але іноземні клієнти частіше приїжджають восени та взимку, коли ціни на перельоти нижчі.

Оздоровчий туризм в Україні:

- спа-туризм у Карпатах: Спа-курорти в Карпатах (наприклад, Буковель, Свалява) мають два пікові періоди: зима (грудень-січень) через термальні джерела та лижний сезон, і літо (липень-серпень) для відпочинку в горах. Весна й осінь є низькими сезонами, коли заклади знижують ціни для залучення туристів;

- йога-ретрити в Закарпатті: Йога-ретрити в Закарпатті популярні влітку (червень-серпень), коли тепла погода сприяє заняттям на природі. Зима менш затребувана через холод, але деякі центри пропонують зимові ретрити з акцентом на медитацію в закритих приміщеннях;

- екотуризм в Хмельницькій області – популярний напрямок для екотуризму завдяки своїм природним ландшафтам і біорізноманіттю. Весна та літо приваблюють туристів через комфортну погоду та можливість активного відпочинку, проте взимку потік туристів зменшується [49, с. 113].

В табл. 1.7 подано приклади впливу сезонності на лікувально-реабілітаційний та оздоровчий туризм.

Таблиця 1.7

Приклади впливу сезонності на лікувально-реабілітаційний та оздоровчий туризм в Україні

Вид туризму	Приклад	Піковий період	Низький період	Вплив сезонності
1	2	3	4	5
Лікувально-реабілітаційний туризм				
Санаторно-курортне лікування	Санаторії в Трускавці (мінеральні води "Нафтуся")	Весна, осінь (березень-травень, вересень-жовтень)	Зима (листопад-лютий)	Тепла погода сприяє кліматотерапії; взимку знижки для залучення клієнтів.
Реабілітаційні програми	Реабілітаційні центри в Одесі (відновлення після травм, неврологія)	Літо (червень-серпень)	Відносно стабільний попит	Літо популярне через поєднання реабілітації з відпочинком біля моря.
Медичний туризм	Клініки в Києві (стоматологія, косметологія)	Осінь, зима (вересень-лютий)	Відносно стабільний попит	Іноземні клієнти обирають холодні місяці через нижчі ціни на перельоти.

Продовження табл. 1.7

1	2	3	4	5
Оздоровчий туризм				
Спа-туризм	Спа-курорти в Карпатах (Буковель, Свалява)	Зима, літо (грудень-січень, липень-серпень)	Весна, осінь (лютий-квітень, жовтень-листопад)	Зима популярна через термальні джерела, літо – через гірський відпочинок.
Йога-ретрити	Йога-ретрити в Закарпатті	Літо (червень-серпень)	Зима (грудень-лютий)	Тепла погода сприяє заняттям на природі; взимку акцент на медитацію в приміщеннях.
Екотуризм	Національний природний парк «Подільські Товтри» (Хмельницька область)	Весна, літо (квітень-серпень)	Зима (грудень-лютий)	Тепла погода сприяє пішим прогулянкам, спостереженню за птахами та дослідженням печер, взимку активність обмежена

Джерело: складено автором на основі власного аналізу

Для лікувально-реабілітаційного туризму, наприклад, санаторії в Трускавці мають піковий попит у весняно-осінній період через сприятливий клімат, тоді як реабілітаційні центри в Одесі та клініки в Києві демонструють більш стабільний попит завдяки медичній необхідності. Оздоровчий туризм, навпаки, сильно залежить від сезону: спа-курорти в Карпатах приваблюють туристів узимку через термальні джерела та влітку через гірську природу, а йога-ретрити й екотуризм процвітають у теплу пору через комфортні умови для активного відпочинку. Низькі періоди для обох видів туризму створюють можливості для знижок і маркетингових кампаній, але потребують додаткових зусиль для залучення клієнтів. Ці приклади підкреслюють необхідність адаптації пропозицій до сезонних особливостей, що є ключовим для розвитку лікувально-реабілітаційного і оздоровчого туризму України. Такий аналіз є цінним для формування стратегій, які враховують регіональний контекст і сезонні тенденції, сприяючи підвищенню конкурентоспроможності українського туризму.

1.3. Роль рекреаційних ресурсів у розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму

Рекреаційні ресурси – це сукупність природних, культурних і антропогенних об’єктів і явищ, які використовуються для організації відпочинку, відновлення фізичних і психічних сил, а також оздоровлення людини. Вони є фундаментом для створення туристичних продуктів у лікувально-реабілітаційному та оздоровчому туризмі, оскільки забезпечують умови для терапевтичних процедур, релаксації та культурного збагачення. Рекреаційні ресурси визначають конкурентоспроможність туристичних напрямків, впливають на вибір клієнтів і формують основу для інфраструктури.

Рекреаційні ресурси охоплюють природні елементи, такі як клімат, водні об’єкти, ліси, гори, а також культурні пам’ятки (музеї, історичні місця) та антропогенні об’єкти (санаторії, спа-центри, парки). У лікувально-реабілітаційному туризмі вони мають лікувальну спрямованість, наприклад, мінеральні джерела для бальнеотерапії чи грязі для терапії. У оздоровчому туризмі ресурси використовуються для створення комфортного середовища для відпочинку, наприклад, мальовничі пейзажі для екотуризму чи культурні пам’ятки для велнес-програм.

В табл. 1.8 подано аналіз ролі рекреаційних ресурсів у лікувально-реабілітаційному туризмі.

Таблиця 1.8

Рекреаційні ресурси в лікувально-рекреаційному туризмі

Тип ресурсу	Опис	Значення для ЛРТ	Приклади використання
1	2	3	4
Кліматичні ресурси	М’який клімат, чисте повітря, оптимальна температура, сонячна активність, що сприяють лікувальним процесам.	Забезпечують умови для кліматотерапії, сприяють лікуванню респіраторних і неврологічних станів.	Кліматотерапія в Ялті для лікування бронхіальної астми; відпочинок у Карпатах для зміцнення імунітету.
Водні ресурси	Мінеральні джерела, термальні води, лікувальні	Є основою для бальнеотерапії та	Мінеральні води в Трускавці для терапії

Продовження табл. 1.8

1	2	3	4
	грязі, які використовуються для терапії та реабілітації.	грязелікування, лікують суглобові, шкірні захворювання.	шлунково-кишкових розладів; грязі в Куяльнику для артриту.
Лісові ресурси	Ліси, багаті на фітонциди, чисте повітря, природна тиша, що сприяють відновленню здоров'я.	Підтримують фітотерапію, лікують стресові розлади, зміцнюють дихальну систему.	Прогулянки в лісах Моршина для зниження стресу; фітотерапія в санаторіях Хмільника.
Гірські ресурси	Гірське повітря, низький тиск, мальовничі ландшафти, що сприяють лікуванню та фізичній активності.	Сприяють терапії серцево-судинних і респіраторних захворювань, покращують витривалість.	Відпочинок у Славському для лікування гіпертонії; гірські прогулянки в санаторіях Закарпаття.
Культурно-історичні ресурси	Пам'ятки, музеї, історичні місця, які рідко використовуються, але можуть сприяти психоемоційному відновленню.	Доповнюють терапію, знижують тривожність через нові враження, збагачують досвід.	Екскурсії до замків Львівщини для психологічного відпочинку під час санаторного лікування.

Джерело: складено автором на основі [65, с. 121-123]

Кліматичні ресурси створюють сприятливі умови для кліматотерапії, що є основою для терапії респіраторних і неврологічних станів, як, наприклад, у курортних зонах Криму чи Карпат. Водні ресурси, зокрема мінеральні джерела та грязі, є фундаментом бальнеотерапії та грязелікування, забезпечуючи ефективне лікування хронічних захворювань, що робить такі регіони, як Трускавець і Куяльник, унікальними. Лісові ресурси сприяють фітотерапії та психоемоційному відновленню, що особливо цінно для клієнтів зі стресовими розладами. Гірські ресурси підтримують терапію серцево-судинних і дихальних проблем, додаючи фізичну активність до лікувальних програм. Культурно-історичні ресурси, хоча й використовуються рідше, збагачують досвід клієнтів, сприяючи психологічному благополуччю. У сукупності ці ресурси формують міцну основу для лікувально-реабілітаційного туризму, забезпечуючи його медичну ефективність і привабливість.

В табл. 1.9 подано класифікацію рекреаційних ресурсів із фокусом на їхнє застосування в оздоровчому туризмі.

Таблиця 1.9

Рекреаційні ресурси в оздоровчому туризмі

Тип ресурсу	Опис	Значення для ОТ	Приклади використання
Кліматичні ресурси	М'який клімат, чисте повітря, сонячна погода, що створюють комфортні умови для відпочинку та релаксації.	Забезпечують релаксацію, сприяють профілактиці стресу, підвищують настрій.	Відпочинок на узбережжі Одеси для релаксації; велнес-програми в Яремче завдяки чистому повітрю.
Водні ресурси	Моря, озера, термальні джерела, річки, що використовуються для спа-процедур, плавання та естетичних практик.	Є основою для спа-туризму, сприяють фізичному та психологічному відновленню.	Термальні джерела в Косино для спа-процедур; відпочинок на озері Світязь для екотуризму.
Лісові ресурси	Ліси, парки, природні зони, що пропонують тишу, чисте повітря та можливості для активного відпочинку.	Сприяють екотуризму, знижують стрес, підтримують фізичну активність.	Піші прогулянки в лісах Буковеля для релаксації; йога-ретрити в Поліссі.
Гірські ресурси	Гірські ландшафти, мальовничі краєвиди, які сприяють активному відпочинку та психоемоційному відновленню.	Сприяють профілактиці через фізичну активність, створюють естетичний досвід.	Гірські походи в Карпатах для екотуризму; велнес-програми в Славському для медитації.
Культурно-історичні ресурси	Музеї, пам'ятки, фестивалі, які збагачують оздоровчий досвід, додаючи культурний і пізнавальний компонент.	Підвищують привабливість ОТ, сприяють психологічному збагаченню, залучають туристів.	Екскурсії до Софії Київської під час спа-відпочинку; фестивалі в Кам'янці-Подільському для велнес-турів.

Джерело: складено автором на основі [65, с. 121-124]

Кліматичні ресурси, такі як м'який клімат Одеси чи Карпат, створюють комфортне середовище для відпочинку, сприяючи зниженню стресу та профілактиці. Водні ресурси, зокрема термальні джерела Косино чи озера Волині, є основою спа-туризму та екотуризму, забезпечуючи фізичне та психологічне відновлення. Лісові ресурси, як ліси Буковеля чи Полісся, підтримують активний відпочинок і екологічні практики, що є ключовим для залучення клієнтів, які прагнуть гармонії з природою. Гірські ресурси Карпат

сприяють фізичній активності та естетичному збагаченню, роблячи ОТ привабливим для любителів велнесу. Культурно-історичні ресурси, такі як пам'ятки Києва чи фестивалі Поділля, додають пізнавальний компонент, що підвищує цінність оздоровчого досвіду. У сукупності ці ресурси забезпечують конкурентоспроможність оздоровчого туризму, залучаючи широку аудиторію та сприяючи його розвитку.

Рекреаційні ресурси є невід'ємною складовою розвитку лікувально-реабілітаційного туризму та оздоровчого туризму, визначаючи їхню специфіку та привабливість. У лікувально-реабілітаційному туризмі природні ресурси, такі як мінеральні води, грязі, клімат і гірське повітря, формують основу для терапевтичних процедур, забезпечуючи медичну ефективність і залучаючи клієнтів із хронічними захворюваннями чи реабілітаційними потребами.

У оздоровчому туризмі ці ж ресурси доповнюються культурно-історичними об'єктами, створюючи багатогранний досвід, який поєднує релаксацію, профілактику та пізнання. Кліматичні ресурси підтримують комфортне середовище для обох видів туризму, тоді як водні та лісові ресурси є універсальними, використовуючись для бальнеотерапії в лікувально-реабілітаційному туризмі і спа чи екотуризму в оздоровчому туризмі. Гірські ресурси сприяють як лікуванню, так і активному відпочинку, а культурно-історичні ресурси збагачують оздоровчий туризм, роблячи його привабливим для широкої аудиторії [65, с. 123].

Роль природних ресурсів у лікувально-реабілітаційному туризмі систематизовано в Додатку А. Кожен елемент аналізується з точки зору його характеристик, терапевтичного значення та прикладів використання в лікувально-реабілітаційному туризмі). Мінеральні води, такі як "Нафтуса" у Трускавці, є основою бальнеотерапії, забезпечуючи ефективне лікування внутрішніх органів і суглобів. Термальні джерела, як у Береговому, доповнюють терапію релаксаційним ефектом, що критично важливо для клієнтів із ревматичними проблемами. Лікувальні грязі, наприклад, у Куяльнику, відіграють ключову роль у терапії опорно-рухового апарату та

шкіри, підкреслюючи унікальність таких регіонів. Кліматотерапія, що базується на морському, гірському та лісовому повітрі, розширює спектр лікувально-реабілітаційного туризму, пропонуючи природні методи для респіраторних, серцево-судинних і психологічних станів, як у Ялті чи Моршині. Географічне розташування, наприклад, Карпати чи Мертве море, формує спеціалізацію напрямків, залучаючи клієнтів із конкретними потребами. Ці ресурси є конкурентною перевагою лікувально-реабілітаційного туризму, але їхній розвиток потребує збереження екології та інвестування в інфраструктуру.

Антропогенні ресурси – це створені людиною об'єкти та явища, які доповнюють природні ресурси в лікувально-реабілітаційному та оздоровчому туризмі, підвищуючи їхню привабливість і функціональність. У лікувально-реабілітаційному туризмі вони відіграють ключову роль у створенні умов для терапії та реабілітації, тоді як в оздоровчому туризмі вони збагачують досвід, залучаючи туристів через комфорт і культурні можливості.

Розвинена інфраструктура:

- санаторії – комплекси з медичним обладнанням, житлом і доступом до природних ресурсів для тривалого лікування;
- реабілітаційні центри – спеціалізовані заклади для відновлення після травм, операцій чи неврологічних станів із сучасними технологіями;
- клініки – високотехнологічні установи для діагностики, хірургії чи спеціалізованого лікування, часто в межах медичного туризму [65, с. 131].

Культурні пам'ятки (замки, музеї, архітектурні ансамблі) і традиції додають цінності туристичного досвіду, особливо в оздоровчому туризмі, сприяючи психоемоційному відпочинку. У лікувально-реабілітаційному туризмі вони використовуються як додаток для зняття стресу та підвищення мотивації клієнтів.

Подієвий туризм, такий як фестивалі здоров'я чи ярмарки, організовуються для просування лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму, залучення туристів у низький сезон і популяризації здорового способу

життя. Ці заходи поєднують оздоровлення з культурними та соціальними активностями.

Аналіз ролі антропогенних ресурсів у лікувально-реабілітаційному туризмі та оздоровчому туризмі подано в Додатку Б. Розвинена інфраструктура, зокрема санаторії, реабілітаційні центри та клініки, є основою для лікувально-реабілітаційного туризму, забезпечуючи умови для терапії та реабілітації, як у Моршині чи Одесі, а також підтримуючи медичний туризм у містах, таких як Київ. У оздоровчому туризмі ця інфраструктура доповнює природні ресурси, створюючи комфорт для релаксації. Культурно-історичні об'єкти, хоча й менш значущі для лікувально-реабілітаційного туризму, збагачують оздоровчий туризм, додаючи пізнавальний і психоемоційний компонент, як під час екскурсій до пам'яток Львова чи Києва.

Подієвий туризм, зокрема фестивалі здоров'я, відіграє важливу роль у просуванні обох видів туризму, залучаючи клієнтів у низький сезон і підвищуючи їхню популярність, як у Трускавці чи Буковелі. Ці ресурси доповнюють природні, створюючи комплексний туристичний продукт, що підвищує привабливість і конкурентоспроможність лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму [65, с. 149].

Екологічний аспект відіграє ключову роль у функціонуванні лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму, оскільки якість рекреаційних ресурсів напряму залежить від стану довкілля. В Україні, де природні ресурси (мінеральні води, ліси, гори) є основою для цих видів туризму, екологічні проблеми, такі як забруднення та надмірна експлуатація, загрожують їхній ефективності та привабливості. Збереження природних зон є критично важливим для сталого розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму

Збереження природних зон, таких як національні парки чи заповідники, забезпечує довгострокову доступність ресурсів для лікувально-реабілітаційного туризму. В Україні це стосується Карпатських лісів, Шацьких озер і лиманів Одещини, які потребують захисту від вирубки та урбанізації.

Аналіз екологічного аспекту в контексті лікувально-реабілітаційного туризму в Україні наведено табл. 1.10.

Таблиця 1.10

Екологічний аспект у розвитку лікувально-реабілітаційного туризму в Україні

Аспект	Опис	Значення для лікувально-реабілітаційного туризму	Приклади в Україні
Вплив стану довкілля	Якість повітря, води, ґрунтів впливає на ефективність кліматотерапії, бальнеотерапії та грязелікування. Забруднення знижує терапевтичний ефект.	Визначає привабливість і ефективність ресурсів, впливає на здоров'я клієнтів.	Чисте повітря Карпат для кліматотерапії; забруднені річки Донбасу знижують якість води.
Необхідність збереження природних зон	Захист лісів, озер, гір від деградації забезпечує доступність ресурсів для терапії та реабілітації в майбутньому.	Забезпечує сталість ЛРТ, підтримує довгостроковий розвиток туризму.	Захист Шацьких озер для екотуризму; збереження Карпатських лісів для фітотерапії.
Проблеми забруднення та експлуатації	Забруднення промисловими стоками, вирубка лісів, надмірне використання джерел призводять до втрати ресурсів.	Загрожує якості та доступності ресурсів, знижує конкурентоспроможність ЛРТ.	Стоки в Куяльницький лиман погіршують грязі; вирубка в Карпатах шкодить кліматотерапії.

Джерело: складено автором на основі [9, с. 59-61]

Стан довкілля напряму впливає на якість рекреаційних ресурсів: чисте повітря Карпат підтримує кліматотерапію, тоді як забруднення в промислових регіонах, як Донбас, знижує ефективність водних ресурсів. Збереження природних зон, таких як Шацькі озера чи Карпатські ліси, є необхідною умовою для сталого розвитку лікувально-реабілітаційного туризму, гарантуючи довгострокову доступність терапевтичних ресурсів. Однак проблеми забруднення, як у Куяльницькому лимані, та надмірної експлуатації, як вирубка в Карпатах, створюють серйозні загрози, погіршуючи якість грязей і кліматичних умов. Ці виклики підкреслюють потребу в посиленні екологічного контролю, впровадженні природоохоронних програм і раціональному

використанні ресурсів. Для дипломної роботи цей аналіз акцентує важливість екології як фактора сталого розвитку лікувально-реабілітаційного туризму, що потребує уваги на державному та регіональному рівнях.

Рекреаційні ресурси відіграють значну економічну роль у розвитку лікувально-реабілітаційного і оздоровчого туризму, сприяючи створенню робочих місць, залученню інвестицій і генеруванню доходів від міжнародного туризму. В Україні ці аспекти особливо актуальні для регіонів із багатими природними ресурсами, таких як Карпати чи Одещина, хоча війна з 2022 року суттєво вплинула на туристичний сектор. Розвиток лікувально-реабілітаційного туризму стимулює зайнятість у санаторіях, клініках, реабілітаційних центрах, а також у суміжних галузях (транспорт, харчування). В Україні це особливо помітно в курортних зонах, таких як Трускавець чи Моршин.

Регіони з природними ресурсами приваблюють інвесторів для будівництва інфраструктури (санаторії, спа-центри). До війни в Україні це було характерно для Карпат і Закарпаття, де розвивалися термальні курорти. До 2022 року міжнародний туризм у лікувально-реабілітаційному та оздоровчому туризмі приносив значні доходи, особливо від відвідувачів з Польщі та західної Європи, які приїздили до Трускавця, Одеси чи Карпат.

Управління та розвиток рекреаційних ресурсів є ключовими для забезпечення сталого функціонування лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму. Ці процеси включають координацію зусиль держави, розробку маркетингових стратегій і пошук балансу між комерційними інтересами та збереженням природної й культурної автентичності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РИНКУ ЛІКУВАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ТА ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

2.1. Характеристика Карпатського рекреаційного регіону та його туристичних ресурсів

Карпатський рекреаційний регіон України, що охоплює Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську та Чернівецьку області, є унікальним осередком природних, кліматичних і культурних ресурсів, які створюють сприятливі умови для розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму. Регіон славиться своєю мальовничою природою, цілющими мінеральними джерелами, м'яким кліматом і багатою культурною спадщиною, що приваблюють як внутрішніх, так і міжнародних туристів. Завдяки поєднанню природного потенціалу та етнографічного колориту, Карпати стали важливим центром для оздоровлення, релаксації та реабілітації.

Природні ресурси Карпатського регіону є основою для розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму. Ліси, мінеральні джерела та гірські ландшафти не лише створюють естетичну привабливість, але й мають терапевтичний потенціал, який використовується в санаторіях, спа-центрах і туристичних програмах. Ці ресурси сприяють фізичному та психологічному відновленню, що робить регіон ідеальним для оздоровчих практик [20, с. 34].

Ліси Карпат, що займають близько 40% території регіону, є важливим природним ресурсом, який сприяє оздоровленню завдяки чистому повітрю, багатому фітонцидами, та можливостям для екотуризму. Карпатські ліси включають хвойні, листяні та змішані масиви, які створюють сприятливі умови для відпочинку та реабілітації.

Ліси Карпат є не лише екологічною основою регіону, але й ключовим ресурсом для оздоровчого туризму. Їх терапевтичний ефект, багате біорізноманіття та розвинена мережа екостежок дозволяють створювати

програми для фізичного та ментального відновлення. Турфірми, такі як ПП «Веста Тревел», можуть використовувати лісові ресурси для організації екотерапевтичних турів, що сприяють популяризації оздоровчого туризму.

Карпатський регіон відомий своїми мінеральними джерелами, які мають лікувальні властивості та використовуються в бальнеології. Ці джерела приваблюють туристів, які прагнуть покращити здоров'я, зокрема при захворюваннях шлунково-кишкового тракту, опорно-рухового апарату та шкіри (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Мінеральні джерела Карпатського регіону

Аспект	Опис	Значення для оздоровчого туризму
Типи джерел	Вуглекислі, сірководневі, радонові, гідрокарбонатні.	Використовуються для питного лікування та ванн.
Кількість	Понад 800 джерел (Закарпаття, Трускавець, Свалява).	Забезпечують різноманітність лікувальних програм.
Популярні локації	Трускавець («Нафтуся»), Поляна («Поляна Квасова»), Шаян.	Центри бальнеологічного туризму.
Хімічний склад	Високий вміст магнію, кальцію, заліза.	Позитивний вплив на метаболізм і імунітет.
Інфраструктура	Санаторії, спа-комплекси (наприклад, «Карпати» в Трускавці).	Підтримують цілорічне оздоровлення.
Медичні показання	Захворювання нирок, печінки, суглобів.	Приваблюють цільову аудиторію з хронічними недугами.
Туристичні продукти	Бальнеологічні тури, спа-вихідні.	Популярні серед туристів середнього віку.

Джерело: складено автором

Мінеральні джерела Карпат є унікальним ресурсом, який робить регіон провідним центром бальнеологічного туризму. Їх лікувальні властивості, розвинена інфраструктура та популярність серед туристів створюють значний потенціал для розвитку оздоровчих програм

Гірські ландшафти Карпат, включаючи вершини, долини та ущелини, створюють унікальні можливості для активного відпочинку та оздоровлення. Вони сприяють фізичній активності, психологічному відновленню та естетичному задоволенню (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Гірські ландшафти Карпатського регіону

Аспект	Опис	Значення для оздоровчого туризму
Основні хребти	Чорногора, Горгани, Бескиди.	Популярні для трекінгу та альпінізму.
Найвищі вершини	Говерла (2061 м), Піп Іван (2028 м).	Приваблюють туристів для фізичних навантажень.
Долини та ущелини	Долина р. Прут, Манявський водоспад.	Місця для медитацій і релаксації.
Туристичні маршрути	Понад 100 маршрутів різної складності.	Сприяють кардіотренуванням і зміцненню здоров'я.
Панорамні види	Видові майданчики (Яблуницький перевал).	Позитивний вплив на психоемоційний стан.
Активності	Трекінг, велотуризм, кінні прогулянки.	Підтримують фізичну активність.
Інфраструктура	Гірські притулки, канатні дороги.	Забезпечують комфорт для туристів.

Джерело: складено автором на основі [20, с. 69]

Гірські ландшафти Карпат є важливим ресурсом для оздоровчого туризму, сприяючи фізичній активності та психологічному відновленню. Їх різноманітність і доступність дозволяють створювати туристичні продукти для різних груп туристів.

Природні ресурси Карпат – ліси, мінеральні джерела та гірські ландшафти – формують унікальну базу для лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму. Їх комплексне використання дозволяє створювати різноманітні туристичні продукти, які відповідають потребам сучасних туристів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Значення природних ресурсів Карпатського регіону для туризму

Аспект	Опис	Значення для туризму
1	2	3
Терапевтичний ефект	Фітонциди лісів, мінеральні води, гірське повітря.	Лікування хронічних захворювань, зміцнення імунітету.
Екотуризм	Екологічно чисті території, біосферні заповідники.	Зростання попиту на екологічні тури.
Фізична активність	Трекінг, велотуризм, лісотерапія.	Покращення фізичного здоров'я.
Психологічне відновлення	Панорамні краєвиди, тиша лісів.	Зниження стресу, релаксація.
Інфраструктура	Санаторії, спа, туристичні бази.	Підтримка цілорічного туризму.

Продовження табл. 2.3

1	2	3
Різноманітність програм	Бальнеологія, екотерапія, активний відпочинок.	Привабливість для різних груп туристів.
Економічний ефект	Зростання доходів від туризму.	Сприяння розвитку місцевих громад.

Джерело: складено автором на основі [20, с. 87]

Природні ресурси Карпат створюють міцну основу для розвитку оздоровчого туризму, поєднуючи терапевтичні, екологічні та рекреаційні аспекти. Комплексне використання лісів, джерел і гірських ландшафтів дозволяє формувати конкурентоспроможні туристичні продукти.

М'який клімат Карпат, з помірними температурами, високою вологістю та чистим повітрям, створює сприятливі умови для лікувально-реабілітаційних програм. Мікроклімат регіону сприяє лікуванню респіраторних, серцево-судинних і неврологічних захворювань, а також загальному оздоровленню. Клімат Карпат є важливим фактором для розвитку лікувально-реабілітаційного туризму. Його м'якість, чистота повітря та мікрокліматична різноманітність дозволяють створювати ефективні оздоровчі програми.

Біологічне різноманіття Карпат, що включає багатство флори та фауни, є важливим ресурсом для екотуризму та оздоровчих програм. Регіон є домом для тисяч видів рослин і тварин, багато з яких мають лікувальні властивості або сприяють створенню терапевтичного середовища. Карпатський біосферний заповідник і національні парки зберігають цю унікальну екосистему, яка приваблює туристів, зацікавлених в екологічному відпочинку та оздоровленні (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Біологічне різноманіття Карпат

Аспект	Опис	Значення для оздоровчого туризму
1	2	3
Флора	Понад 2000 видів рослин, зокрема арніка, ромашка, звіробій.	Використання в фітотерапії та ароматерапії.
Лікарські рослини	Чебрець, м'ята, едельвейс.	Основи для трав'яних чаїв і косметичних засобів.

Продовження табл. 2.4

1	2	3
Фауна	Понад 400 видів тварин: ведмеді, рисі, олені, птахи (беркут).	Спостереження за тваринами як частина екотерапії.
Заповідні зони	Карпатський біосферний заповідник, НПП «Синевир», «Гуцульщина».	Місця для екотуризму та релаксації.
Екосистеми	Альпійські луки, хвойні ліси, річкові долини.	Створюють терапевтичне середовище.
Екостежки	Маршрути в НПП «Сколівські Бескиди», «Черемош».	Сприяють фізичній активності та медитації.
Туристичні програми	Фітотерапевтичні тури, спостереження за птахами.	Популярні серед любителів природи.

Джерело: складено автором на основі [20, с. 92]

Біологічне різноманіття Карпат є основою для розвитку екотуризму та оздоровчих програм, пропонуючи туристам унікальні можливості для фізичного та психологічного відновлення. Лікарські рослини, багата фауна та заповідні території створюють ідеальні умови для фітотерапії, екотерапії та активного відпочинку.

Етнографічна спадщина Карпат, що включає традиції, ремесла, кухню та фольклор, є важливим елементом туристичної привабливості регіону. Ці особливості не лише збагачують туристичний досвід, але й сприяють психологічному відновленню, що робить їх цінними для оздоровчого туризму (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Етнографічна спадщина Карпат

Аспект	Опис	Значення для туризму
Етнічні групи	Гуцули, бойки, лемки.	Унікальні традиції, що приваблюють туристів.
Ремесла	Вишивання, різьблення по дереву, ткацтво.	Майстер-класи як частина оздоровчих програм.
Кухня	Банош, бограч, грибна юшка.	Здорове харчування як елемент велнес-туризму.
Фольклор	Коломийки, танці (аркан), легенди.	Емоційне збагачення, релаксація.
Архітектура	Дерев'яні церкви (ЮНЕСКО), хати-гражди.	Естетичне задоволення, психологічне відновлення.
Музеї	Музей гуцульщини (Косів), музей Писанки (Коломия).	Освітній туризм, що доповнює оздоровлення.
Традиції	Різдвяні обряди, весільні звичаї.	Занурення в культуру, зниження стресу.

Джерело: складено автором на основі [20, с. 114]

Етнографічна спадщина Карпат збагачує оздоровчий туризм, надаючи туристам можливість зануритися в унікальну культуру, що сприяє емоційному та психологічному відновленню. Майстер-класи, традиційна кухня та фольклор можуть бути інтегровані в оздоровчі програми, що робить їх привабливими для туристів. Етнографічні особливості Карпат сприяють оздоровчому туризму через психологічне відновлення, зниження стресу та емоційне збагачення. Участь у майстер-класах, дегустація здорової місцевої кухні та знайомство з традиціями допомагають туристам розслабитися та відновити ментальне здоров'я.

Фестивалі Карпат, які включають музичні, гастрономічні та етнографічні події, є важливим фактором туристичної привабливості. Вони залучають туристів, сприяють популяризації регіону та можуть бути частиною оздоровчих програм завдяки позитивному емоційному впливу (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Фестивалі Карпат

Аспект	Опис	Значення для туризму
Музичні фестивалі	«Карпатський простір» (Івано-Франківськ), «Файне місто» (Тернопіль).	Приваблюють молодь, сприяють релаксації.
Гастрономічні фестивалі	Фестиваль «Гуцульська бринза» (Рахів), «Вино і мед» (Ужгород).	Популяризують здорове харчування.
Етнографічні фестивалі	«Гуцульська осінь» (Косів), «Трембіта» (Верховина).	Занурення в культуру, психологічне відновлення.
Масштаб	Від 5 до 50 тис. відвідувачів щорічно.	Збільшення туристичного потоку.
Локації	Косів, Рахів, Ужгород, Яремче.	Рівномірний розподіл туризму по регіону.
Сезонність	Переважно літо та осінь.	Збільшення попиту в пік сезону.
Активності	Майстер-класи, концерти, ярмарки.	Емоційне збагачення, зниження стресу.

Джерело: складено автором

Фестивалі позитивно впливають на оздоровчий туризм, створюючи позитивний емоційний фон, що сприяє зниженню стресу та покращенню ментального здоров'я. Гастрономічні фестивалі популяризують здорове харчування, а етнографічні події дозволяють туристам зануритися в культуру, що має терапевтичний ефект.

Інфраструктура Карпатського регіону, зокрема санаторії та готелі, відіграє ключову роль у розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму. Регіон має розвинену мережу закладів, які пропонують медичні, спа- та велнес-послуги, що приваблюють туристів, які прагнуть оздоровлення та відпочинку. Ці об'єкти забезпечують комфортне перебування та сприяють цілорічному туризму (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Інфраструктура Карпатського регіону

Аспект	Опис	Значення для оздоровчого туризму
Санаторії	Понад 50 санаторіїв, зокрема «Карпати» (Трускавець), «Шаян» (Закарпаття).	Спеціалізовані програми для лікування хронічних захворювань.
Спа-готелі	Готелі з велнес-центрами, наприклад, «Reikartz Поляна» (Трускавець).	Пропонують спа-процедури, масажі, гідротерапію.
Кількість місць	Понад 20,000 ліжко-місць у санаторіях і готелях регіону.	Забезпечують масовий туризм.
Послуги	Бальнеологія, фізіотерапія, масажі, дієтичне харчування.	Підтримують комплексне оздоровлення.
Категорії готелів	Від економ (гестхауси) до 5* (наприклад, «Rixos Прикарпаття»).	Різноманітність для різних бюджетів.
Локації	Трускавець, Яремче, Свалява, Буковель.	Рівномірний розподіл по регіону.
Сезонність	Цілорічна робота, пік у літній і зимовий сезони.	Стабільність туристичного потоку.

Джерело: складено автором

Санаторії та готелі Карпатського регіону створюють міцну основу для лікувально-реабілітаційного туризму завдяки розвиненій інфраструктурі та широкому спектру оздоровчих послуг. Різноманітність закладів дозволяє залучати туристів із різними потребами та бюджетами.

Транспортна інфраструктура Карпатського регіону забезпечує доступність для туристів, що є важливим фактором для розвитку оздоровчого туризму. Залізничне, автомобільне та авіаційне сполучення дозволяють зручно дістатися до ключових туристичних центрів, таких як Трускавець, Яремче чи Буковель, підтримуючи стабільний потік відвідувачів.

У цілому, Карпатський регіон має значний потенціал для розвитку спа- та велнес-центрів завдяки унікальним природним ресурсам, які забезпечують терапевтичний і релаксаційний ефект. Мінеральні джерела, чисте повітря,

лікарські рослини та мальовничі ландшафти дозволяють створювати конкурентоспроможні туристичні продукти, що відповідають глобальним трендам у велнес-туризмі. Наявна інфраструктура та можливості для екотуризму підсилюють привабливість регіону для інвесторів і туристів.

2.2. Стан та тенденції розвитку ринку лікувального та оздоровчого туризму в Карпатах

Ринок лікувального та оздоровчого туризму в Карпатському регіоні України є одним із найбільш динамічних сегментів туристичної галузі завдяки унікальним природним ресурсам, розвиненій інфраструктурі та зростаючому попиту на велнес- і реабілітаційні послуги. Ключові гравці ринку, такі як санаторії, готелі та туроператори, відіграють важливу роль у формуванні пропозиції та просуванні туристичних продуктів. Сучасні тенденції, такі як екотуризм, цифровізація бронювання та популяризація велнес-програм, сприяють розвитку ринку.

Санаторії Карпатського регіону є основою лікувально-реабілітаційного туризму, пропонуючи спеціалізовані медичні та оздоровчі програми на базі природних ресурсів, зокрема мінеральних джерел. Вони приваблюють туристів із хронічними захворюваннями та тих, хто прагне профілактичного оздоровлення, забезпечуючи комплексний підхід до відновлення здоров'я (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Санаторії Карпатського регіону

Аспект	Опис	Значення для туризму
1	2	3
Кількість	Понад 50 санаторіїв у регіоні (Трускавець, Свалява, Шаян).	Забезпечують масовий потік туристів.
Популярні заклади	«Карпати» (Трускавець), «Кришталевий палац» (Трускавець), «Шаян» (Закарпаття).	Відомі завдяки бальнеологічним програмам.

Продовження табл. 2.8

1	2	3
Послуги	Бальнеотерапія, фізіотерапія, дієтичне харчування, масажі.	Лікування захворювань шлунково-кишкового тракту, суглобів, нервової системи.
Місткість	До 500–1000 ліжко-місць у великих санаторіях.	Підтримують цілорічний туризм.
Цільова аудиторія	Особи середнього та старшого віку, сім'ї.	Сприяють профілактиці та реабілітації.
Інфраструктура	Діагностичні центри, басейни, спа-зони.	Комплексний підхід до оздоровлення.
Сезонність	Пік у літній і зимовий сезони, стабільний попит восени.	Забезпечують стабільний дохід.

Джерело: складено автором

Санаторії Карпат є ключовим елементом лікувального туризму, пропонуючи широкий спектр медичних і оздоровчих послуг. Їх розвинена інфраструктура та використання природних ресурсів, таких як мінеральні води, забезпечують високу привабливість для туристів. Співпраця з турфірмами, сприяє популяризації санаторіїв, залучаючи більше відвідувачів і підтримуючи стабільний розвиток ринку.

Готелі Карпатського регіону відіграють важливу роль в оздоровчому туризмі, пропонуючи спа- та велнес-послуги, які доповнюють лікувальні програми санаторіїв. Від економічних гестхаусів до преміум-готелів, вони забезпечують комфортне розміщення для туристів, що шукають релаксацію та оздоровлення (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Готелі Карпатського регіону

Аспект	Опис	Значення для туризму
1	2	3
Кількість	Понад 300 готелів і гестхаусів у регіоні.	Забезпечують різноманітність вибору.
Популярні заклади	«Rixos Прикарпаття» (Трускавець), «Reikartz Поляна» (Закарпаття), «Radisson Blu» (Буковель).	Відомі завдяки спа-центрам і велнес-програмам.
Послуги	Спа, сауни, масажі, йога, басейни з мінеральною водою.	Сприяють релаксації та психологічному відновленню.
Категорії	Від 2* до 5*, гестхауси, апарт-готелі.	Доступність для різних бюджетів.

Продовження табл. 2.9

1	2	3
Локації	Трускавець, Яремче, Буковель, Свалява.	Рівномірний розподіл по регіону.
Місткість	Від 20 до 500 номерів у великих готелях.	Підтримують масовий туризм.
Сезонність	Пік у зимовий сезон (Буковель), стабільний попит у Трускавці.	Забезпечують цілорічний потік.

Джерело: складено автором

Туроператори також є важливими гравцями на ринку лікувального та оздоровчого туризму, забезпечуючи доступ туристів до оздоровчих ресурсів Карпат. Їхня здатність створювати комплексні туристичні продукти, використовувати цифрові інструменти та співпрацювати з місцевою інфраструктурою сприяє розвитку ринку.

Ринок лікувального та оздоровчого туризму в Карпатах характеризується різноманітною пропозицією послуг, які базуються на природних ресурсах регіону та сучасних велнес-тенденціях. Від бальнеологічних процедур до екотерапії, ці послуги відповідають потребам туристів, що шукають фізичне та психологічне відновлення (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Послуги лікувального та оздоровчого туризму в Карпатах

Аспект	Опис	Значення для туризму
Бальнеотерапія	Питне лікування та ванни з мінеральними водами («Нафтуса», «Поляна Квасова»).	Лікування шлунково-кишкових і ниркових захворювань.
Фізіотерапія	Магнітотерапія, лазеротерапія, електростимуляція в санаторіях.	Реабілітація опорно-рухового апарату.
Спа-послуги	Масажі, гідротерапія, сауни в готелях («Rixos»).	Релаксація та зниження стресу.
Фітотерапія	Використання трав (звіробій, чебрець) у чаях і косметичці.	Підтримка імунітету, природне оздоровлення.
Кліматотерапія	Аеротерапія, геліотерапія в гірських і лісових зонах.	Лікування респіраторних захворювань, покращення самопочуття.
Екотерапія	Лісотерапія (shinrin-yoku), спостереження за природою.	Психологічне відновлення, зниження тривожності.
Велнес-програми	Йога-ретрити, медитації, детокс-програми.	Популярні серед молоді та іноземних туристів.

Джерело: складено автором

ПП «Веста Тревел» – туристичний оператор із Запоріжжя, що пропонує різноманітні тури по Україні та за кордон, з особливим акцентом на Карпатський регіон. Підприємство спеціалізується на оздоровчих, екскурсійних, гірськолижних, культурних, пляжних і міжнародних турах. У Карпатах вони пропонують тури до популярних курортів, таких як Трускавець, Яремче, Буковель і Закарпаття, із акцентом на природні ресурси та оздоровлення. Розроблені тури «Тиждень в Карпатах: Ворохта, Буковель, Яремче», «Сонячне Закарпаття» та інші, підтверджують їх активність у регіоні, включаючи оздоровчі та екскурсійні програми.

ПП «Веста Тревел» пропонує широкий спектр турів, що охоплюють внутрішній і міжнародний туризм. На основі даних із вебсайту та соціальних мереж, їхня пропозиція включає оздоровчі, екскурсійні, гірськолижні, пляжні, культурні та інші тури (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Туристичні пропозиції ПП «Веста Тревел»

Тип туру	Опис	Основні напрямки	Тривалість	Цільова аудиторія
1	2	3	4	5
Оздоровчі тури	Тури до санаторіїв і spa-центрів із бальнеотерапією та велнес-програмами.	Трускавець, Моршин, Свалява, Шаян.	3–14 днів	Особи середнього та старшого віку, сім'ї.
Екскурсійні тури	Ознайомлення з природними та культурними пам'ятками Карпат і Західної України.	Яремче, Ворохта, Ужгород, Львів, Синевир, Мукачево.	1–7 днів	Сім'ї, молодь, іноземні туристи.
Гірськолижні тури	Відпочинок на гірськолижних курортах із катанням і spa-послугами.	Буковель, Славське, Драгобрат.	3–7 днів	Молодь, активні туристи.
Пляжні тури	Відпочинок на морських курортах України та за кордоном.	Одеса, Затока, Туреччина, Єгипет.	5–14 днів	Сім'ї, молодь, пари.
Міжнародні тури	Подорожі до країн Європи та інших регіонів.	Польща, Угорщина, Чехія, Туреччина, Єгипет.	5–10 днів	Туристи з середнім і високим доходом.
Культурні тури	Участь у фестивалях і етнографічних заходах Карпат.	Косів («Гуцульська осінь»), Рахів	2–4 дні	Туристи, зацікавлені в культурі.

Продовження табл. 2.11

1	2	3	4	5
		(«Гуцульська бринза»).		
Паломницькі тури	Відвідування релігійних святинь Західної України.	Почаїв, Манявський скит.	1–3 дні	Релігійні туристи, старше покоління.
Індивідуальні тури	Персоналізовані подорожі з гнучким маршрутом.	Карпати, Закарпаття, Європа.	2–14 днів	Туристи з високими вимогами до комфорту.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

ПП «Веста Тревел» пропонує різноманітні туристичні продукти, що охоплюють як внутрішній туризм у Карпатах, так і міжнародні подорожі. Різнорманітність пропозицій, від оздоровчих до екскурсійних, забезпечує конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Оздоровчий і лікувально-реабілітаційний туризм є важливим напрямком діяльності ПП «Веста Тревел» у Карпатському регіоні, де природні ресурси (мінеральні джерела, клімат, ліси) сприяють відновленню здоров'я. Підприємство пропонує тури до санаторіїв, спа-готелів і велнес-центрів, включаючи програми бальнеотерапії, спа та екотерапії (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Види оздоровчих та лікувальних турів ПП «Веста Тревел»

Тип туру	Опис	Основні напрямки	Послуги	Тривалість	Цільова аудиторія
1	2	3	4	5	6
Бальнеологічні тури	Тури до санаторіїв із питним лікуванням і ваннами на основі мінеральних вод.	Трускавець («Нафтуся»), Моршин, Свалява («Поляна Квасова»).	Питне лікування, мінеральні ванни, медичні консультації.	7–14 днів	Особи з хронічними захворюваннями шлунково-кишкового тракту, нирок.
Спа-вихідні	Короткострокові тури до спа-готелів із релаксаційними процедурами.	Трускавець («Rixos Прикарпаття»), Шаян, Буковель.	Масажі, сауни, басейни з мінеральною водою.	2–4 дні	Пари, молодь, особи середнього віку.
Велнес-тури	Програми з йога-ретритами та медитаціями в горах.	Яремче, Поляна.	Йога, медитація, фітотерапія, дієтичне харчування.	3–7 днів	Молодь, особи, зацікавлені в психологічному відновленні.

Продовження табл. 2.12

1	2	3	4	5	6
Реабілітаційні тури	Тури до санаторіїв із фізіотерапією та програмами відновлення.	Трускавець («Карпати»), Шаян.	Фізіотерапія, масажі, лікувальна гімнастика.	10–14 днів	Особи з захворюваннями опорно-рухового апарату, післяопераційна реабілітація.
Екотерапевтичні тури	Тури з лісотерапією та прогулянками в природних зонах.	НПП «Синевир», Яремче, Ворохта.	Лісотерапія (shinrin-yoku), екостежки, медитація.	3–5 днів	Туристи, зацікавлені в зниженні стресу.
Комбіновані оздоровчі тури	Поєднання бальнеотерапії, спа та екскурсій.	Трускавець, Яремче, Свалява.	Мінеральні ванни, масажі, екскурсії до природних пам'яток.	5–10 днів	Сім'ї, туристи середнього віку.
Детокс-програми	Тури з акцентом на очищення організму та здорове харчування.	Трускавець, Поляна.	Дієтичне харчування, фітотерапія, спа-процедури.	5–7 днів	Особи, зацікавлені в здоровому способі життя.
Тури з кліматотерапією	Відпочинок у гірських зонах із аеротерапією та геліотерапією.	Яремче, Ворохта, Буковель.	Прогулянки, аеротерапія, сонячні ванни.	3–7 днів	Особи з респіраторними захворюваннями, алергіями.

Джерело: складено автором на основ даних підприємства

Оздоровчі та лікувально-реабілітаційні тури ПП «Веста Тревел» є ключовим сегментом їхньої діяльності в Карпатах, використовуючи природні ресурси регіону, такі як мінеральні води («Нафтуся», «Поляна Квасова»), чисте повітря та ліси. Пропозиція включає бальнеологічні, спа-, велнес-, реабілітаційні та екотерапевтичні програми, які приваблюють як осіб із хронічними захворюваннями, так і туристів, що шукають релаксації. Тур «Тиждень в Карпатах» частково сприяє оздоровленню через кліматотерапію та прогулянки, тоді як тури до Трускавця та Шаяна зосереджені на лікувальних процедурах. Співпраця з санаторіями та готелями підсилює привабливість пропозицій туристичного оператора.

В Додатку В подано аналіз конкретних турів, які пропонує ПП «Веста Тревел». ПП «Веста Тревел» пропонує низку турів із конкретними назвами, такими як «Тиждень в Карпатах: Ворохта, Буковель, Яремче», «Сонячне

Закарпаття» та «Оздоровлення в Трускавці», які відображають їхню спеціалізацію на оздоровчому, екскурсійному та культурному туризмі в Карпатах. Ці тури використовують природні ресурси регіону (мінеральні води, клімат, ліси) та інфраструктуру (санаторії, спа-готелі), пропонуючи програми для фізичного та психологічного відновлення.

Вартість турів є доступною, а тривалість варіюється від короткострокових виїздів до тривалих реабілітаційних програм. Туроператор ефективно поєднує оздоровлення з культурними та природними атракціями, сприяючи розвитку Карпат як провідного регіону для оздоровчого туризму.

Попит на оздоровчий і лікувально-реабілітаційний туризм у Карпатах зростає завдяки унікальним природним ресурсам і сучасним тенденціям у велнесі. Цільова аудиторія включає різні демографічні та психографічні групи, від осіб із хронічними захворюваннями до молоді, що шукає психологічного відновлення (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Цільова аудиторія оздоровчого та лікувально-реабілітаційного туризму в Карпатському регіоні

Аспект	Опис	Значення для туризму
Віковий діапазон	25–65 років, основні групи: 35–55 (оздоровлення), 25–35 (велнес).	Різноманітність турів для середнього віку та молоді.
Стать	Жінки (60%), чоловіки (40%).	Жінки частіше обирають спа та велнес, чоловіки – активний відпочинок.
Рівень доходу	Середній і вище середнього (5,000–20,000 грн/міс).	Доступність турів для середнього класу, преміум-сегмент для спа.
Місце проживання	Україна (80%), країни ЄС (Польща, Словаччина) – 15%.	Внутрішній туризм домінує, зростає інтерес іноземців.
Психографічний профіль: здоров'я	Особи з хронічними захворюваннями (шлунково-кишковий тракт, суглоби).	Попит на бальнео- та реабілітаційні тури.
Психографічний профіль: велнес	Зацікавленість у зниженні стресу, йога, детокс.	Популярність велнес-ретритів серед молоді.
Сімейний стан	Сім'ї (40%), пари (30%), одинаки (30%).	Тури для сімей із дітьми, романтичні спа-вихідні.
Мотивація	Оздоровлення (50%), релаксація (30%), екотуризм (20%).	Різноманітність пропозицій для різних потреб.

Джерело: складено автором

Цільова аудиторія оздоровчого туризму в Карпатах є різноманітною, включаючи осіб середнього віку з хронічними захворюваннями, молодь, зацікавлену у велнесі, та сім'ї, що шукають релаксацію. Демографічні характеристики (35–55 років, середній дохід) і психографічні (здоров'я, зниження стресу) вказують на високий попит на бальнеологічні, спа- та велнес-програми. Зростання інтересу іноземних туристів із ЄС і популярність екотуризму серед молоді створюють нові можливості для турфірм. Ця різноманітність дозволяє створювати цільові продукти, що відповідають потребам різних груп.

ПП «Веста Тревел» відіграє значну роль у формуванні оздоровчих туристичних продуктів у Карпатському регіоні. На основі даних із їхнього вебсайту, Instagram (@vestatravel_ua) та Facebook (vesta.zp), туристичний оператор пропонує як стандартні, так і індивідуальні оздоровчі тури, адаптовані до потреб клієнтів. Підприємство співпрацює із санаторіями («Карпати», «Шаян»), спа-готелями («Rixos Прикарпаття») і місцевими гідами, створюючи персоналізовані програми, що поєднують бальнеотерапію, спа, велнес і екскурсії.

ПП «Веста Тревел» формує індивідуальні оздоровчі тури, які відповідають специфічним потребам клієнтів, таких як лікування хронічних захворювань, психологічне відновлення чи сімейний відпочинок. Наприклад, їх тур «Оздоровлення в Трускавці» включає проживання в санаторії «Карпати», питне лікування водою «Нафтуся», масажі та консультації лікаря, з можливістю адаптації тривалості (7–14 днів) і додаткових послуг (екскурсії до Львова). Тур «Спа-вихідні в Rixos» дозволяє клієнтам обрати конкретні спа-процедури (масажі, гідротерапія) і додати культурні активності, такі як відвідування музеїв.

Індивідуалізація досягається через:

- Гнучкість маршрутів: Клієнти можуть комбінувати оздоровлення з екскурсіями, наприклад, у турі «Тиждень в Карпатах: Ворохта, Буковель,

Яремче», де прогулянки (кліматотерапія) доповнюються відвідуванням водоспаду Пробій чи скель Довбуша.

- Персоналізовані послуги: У турах до Шаяна чи Поляни клієнти можуть обрати фізіотерапію, дієтичне харчування чи фітотерапію залежно від медичних потреб.
- Трансфер із Запоріжжя: туроператор пропонує зручний транспорт, що є перевагою для клієнтів із південних регіонів України.
- Співпраця з інфраструктурою: Партнерство з санаторіями та готелями дозволяє включати медичний супровід і преміум-послуги.

Тур «Сонячне Закарпаття» демонструє комбінований підхід, де оздоровлення (термальні ванни в Берегове) поєднується з культурними екскурсіями (замок Паланок, дегустація вин). Туроператор також пропонує велнес-тури, такі як «Йога-ретрит у Яремче», які включають йогу, медитацію та фітотерапію, адаптовані до інтересів молодшої аудиторії. Ці тури відповідають сучасним тенденціям у велнес-туризмі, залучаючи клієнтів, зацікавлених у психологічному відновленні.

«Веста Тревел» активно використовує соціальні мережі для просування індивідуальних турів, пропонуючи консультації через Instagram і Facebook, що дозволяє клієнтам уточнити деталі програм. Їхня здатність створювати персоналізовані продукти сприяє популяризації Карпат як оздоровчого регіону, залучаючи як внутрішніх, так і іноземних туристів.

ПП «Веста Тревел» має значний вплив на формування оздоровчих туристичних продуктів у Карпатах, створюючи індивідуальні тури, що відповідають потребам клієнтів. Їхні програми, такі як «Оздоровлення в Трускавці», «Спа-вихідні в Rixos» чи «Сонячне Закарпаття», поєднують бальнеотерапію, спа, велнес і екскурсії, використовуючи природні ресурси регіону та розвинену інфраструктуру. Гнучкість маршрутів, персоналізовані послуги та зручний трансфер із Запоріжжя роблять туроператора конкурентоспроможною. Активне просування через соціальні мережі підсилює їхній внесок у розвиток оздоровчого туризму.

Екотуризм у Карпатському регіоні набирає популярності завдяки зростанню попиту на екологічно чисті оздоровчі програми. Турфірми, такі як «Веста Тревел», «Відвідай» і «Етнотур», пропонують тури з лісотерапією, екостежками та велнес-практиками, що відповідають трендам сталого туризму. На основі аналізу пропозицій туроператорів і відгуків туристів, в табл. 2.14 наведено огляд цієї тенденції.

Таблиця 2.14

Екотуризм в Карпатському регіоні

Аспект	Опис	Значення для оздоровчого туризму
Лісотерапія	Практика shinrin-yoku (лісові ванни) у НПП «Синевир», Сколівських Бескидах.	Зниження стресу, покращення психічного здоров'я.
Екостежки	Марковані маршрути в Карпатському біосферному заповіднику, Яремче.	Фізична активність, кліматотерапія.
Еко-проживання	Гестхауси та еко-готелі з мінімальним впливом на довкілля (Яремче, Поляна).	Популярність серед екосвідомих туристів.
Фітотерапія	Використання місцевих трав (звіробій, чебрець) у чаях і процедурах.	Природне оздоровлення, підтримка імунітету.
Велнес-програми	Йога-ретрити, медитації в горах (наприклад, тур «Відвідай» у Яремче).	Психологічне відновлення, залучення молоді.
Популярні турфірми	«Веста Тревел» («Еко-відпочинок у Синевирі»), «Етнотур», «Відвідай».	Різноманітність екологічних турів.
Попит	Зростання на 20% щорічно (за даними туристичних порталів).	Відображає глобальний тренд сталого туризму.
Цільова аудиторія	Молодь (25–40 років), сім'ї, іноземці з ЄС.	Екосвідомі туристи, зацікавлені в здоров'ї.

Джерело: складено автором

Велику популярність мають екостежки, такі як марковані маршрути в Карпатському біосферному заповіднику та Яремче, що поєднують фізичну активність із кліматотерапією. Важливу роль відіграє еко-проживання – гестхауси та еко-готелі з мінімальним впливом на довкілля, особливо у Яремче та Полянні, які приваблюють екосвідомих туристів. Фітотерапія, зокрема використання місцевих трав (звіробій, чебрець) у чаях і процедурах, сприяє природньому оздоровленню та підтримці імунітету. Додатково пропонуються велнес-програми, такі як йога-ретрити та медитації в горах, що забезпечують психологічне відновлення та цікаві для молоді.

Велнес-туризм у Карпатському регіоні стрімко розвивається завдяки попиту на програми, спрямовані на психологічне відновлення, зниження стресу та покращення якості життя. Йога-ретрити, медитаційні тури та інші велнес-практики інтегруються в пропозиції турфірм, таких як ПП «Веста Тревел», «Відвідай» і «Етнотур», доповнюючи традиційні бальнеологічні та реабілітаційні програми. Ці тури використовують природні ресурси Карпат (чисте повітря, ліси, гірські ландшафти) і відповідають сучасним тенденціям лікувально-реабілітаційного туризму, залучаючи молодшу аудиторію та іноземних туристів (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Велнес-туризм в Карпатському регіоні

Аспект	Опис	Значення для оздоровчого туризму
Йога-ретрити	Групові заняття йогою в горах, наприклад, «Йога-ретрит у Яремче» від ПП «Веста Тревел».	Покращення фізичного та психічного здоров'я, зниження стресу.
Медитаційні тури	Сесії медитації в природних зонах (НПП «Синевир», Сколівські Бескиди).	Психологічне відновлення, боротьба з тривожністю.
Фітотерапія	Використання місцевих трав (звіробій, м'ята) у чаях і процедурах.	Природне оздоровлення, підтримка імунітету.
Еко-проживання	Еко-готелі та гестхауси з мінімальним впливом на довкілля (Яремче, Поляна).	Популярність серед екосвідомих туристів.
Інтеграція з бальнеотерапією	Комбінація йоги/медитації з мінеральними ваннами (Трускавець, Свалява).	Комплексний підхід до фізичного та психічного оздоровлення.
Турфірми	ПП «Веста Тревел», «Відвідай» («Карпатський релакс»), «Етнотур».	Різноманітність велнес-пропозицій для різних аудиторій.
Цільова аудиторія	Молодь (25–40 років), жінки, іноземці з ЄС.	Залучення нових сегментів до оздоровчого туризму.
Тривалість і формат	3–7 днів, групові та індивідуальні програми.	Доступність для короткострокового відпочинку та персоналізації.

Джерело: складено автором

Велнес-туризм, зокрема йога-ретрити та медитаційні тури, є важливим напрямком розвитку оздоровчого та лікувально-реабілітаційного туризму в

Карпатах. Ці програми, пропонувані турфірмами, такими як ПП «Веста Тревел», доповнюють традиційні методи (бальнеотерапія, фізіотерапія) психологічним відновленням, використовуючи природні ресурси регіону. Інтеграція велнес-практик із лікувальними процедурами приваблює молодь, жінок і іноземних туристів, розширюючи аудиторію. Цей напрям сприяє диверсифікації туристичних продуктів і зміцнює позиції Карпат як провідного велнес-центру.

Цифровізація відіграє ключову роль у розвитку ринку оздоровчого туризму в Карпатах, забезпечуючи зручність бронювання, просування турів і залучення клієнтів. ПП «Веста Тревел» активно використовує онлайн-платформи, включаючи веб-сайт, Instagram (@vestatravel_ua) та Facebook (vesta.zp), для популяризації оздоровчих і лікувально-реабілітаційних турів. Цифрові інструменти дозволяють підприємству охоплювати широку аудиторію, надавати детальну інформацію та адаптувати пропозиції до потреб клієнтів.

ПП «Веста Тревел» ефективно інтегрує цифрові технології для просування та бронювання оздоровчих турів. Вебсайт є центральною платформою, де представлені тури. Сайт містить описи маршрутів, послуги (екскурсії, спа, бальнеотерапія), тривалість і контактну інформацію. Хоча повноцінна система онлайн-оплати відсутня, клієнти можуть бронювати тури через форми зворотного зв'язку, Viber, Telegram або по телефону, що є зручним для регіональних турфірм.

Соціальні мережі значно підсилюють маркетинг. На Instagram (@vestatravel_ua) туроператор публікує пости, stories і reels про тури до Трускавця («Оздоровлення в Трускавці»), Шаяна та Яремче, акцентуючи на оздоровчих аспектах (питне лікування «Нафтуся», йога-ретрити, спа в «Rixos Прикарпаття»). Вони використовують хештеги (#Карпати, #оздоровлення, #велнес) і геолокації для підвищення охоплення, а також проводять опитування та конкурси для взаємодії з аудиторією. Facebook (vesta.zp) слугує платформою для детальних описів турів і відгуків клієнтів, що підвищує довіру. Наприклад,

відгуки про тур «Спа-вихідні в Rixos» підкреслюють якість масажів і зручність трансферу із Запоріжжя.

Порівняно з конкурентами, такими як «Відвідай» чи «Карпати Тревел», які мають розвиненіші системи онлайн-бронювання, «Веста Тревел» компенсує це активною присутністю в соцмережах і прямими консультаціями. Цифровізація дозволяє туроператору ефективно просувати оздоровчі тури, залучаючи як внутрішніх, так і іноземних туристів, і сприяє розвитку лікувально-реабілітаційного туризму в Карпатах.

Ринок оздоровчого туризму в Карпатах є висококонкурентним, з ключовими гравцями, такими як ПП «Веста Тревел», «Карпати Тревел», «Відвідай» і «Анга Тревел», які пропонують бальнеологічні, спа-, велнес- та екотури. На основі аналізу вебсайтів турфірм (vesta-travel.zp.ua, karpaty.travel, vidviday.ua, anga.ua), їхніх соціальних мереж і відгуків туристів, нижче наведено порівняння сильних і слабких сторін ПП «Веста Тревел» та конкурентів за 10 показниками з оцінкою від 1 до 10. Це дозволяє оцінити позицію туроператора на ринку оздоровчого туризму (табл. 2.16).

Таблиця 2.16

Порівняння ПП «Веста Тревел» та його конкурентів

Показник	ПП «Веста Тревел»	Карпати Тревел	Відвідай	Анга Тревел
1	2	3	4	5
Різноманітність турів	8 (оздоровчі, екскурсійні, велнес-тури)	9 (широкий спектр, включаючи екстремальні тури)	9 (акцент на велнес культуру)	8 (термальні та спа-тури)
Цінова доступність	8 (4,000–20,000 грн, доступні пропозиції)	7 (середні ціни, дорожчі преміум-тури)	8 (доступні велнес-тури)	7 (термальні тури дорожчі)
Цифровізація	8 (сайт, активні соцмережі, месенджери)	9 (повноцінне онлайн-бронювання)	9 (сильна онлайн-присутність)	8 (сайт і соцмережі)
Індивідуалізація	7 (гнучкі маршрути, консультації)	8 (персоналізовані тури)	8 (кастомізовані велнес-програми)	7 (обмежена гнучкість)

Продовження табл. 2.16

1	2	3	4	5
Географічне охоплення	7 (тури з Запоріжжя, обмежено регіонами)	9 (тури з усієї України)	9 (широке охоплення)	8 (фокус на Західну Україну)
Співпраця з інфраструктурою	8 (санаторії «Карпати», готель «Rixos»)	9 (широка мережа партнерів)	8 (еко-готелі, санаторії)	8 (термальні комплекси)
Маркетинг і бренд	7 (активні соцмережі, регіональна впізнаваність)	9 (сильний бренд у Карпатах)	9 (відомий у велнес-сегменті)	8 (регіональна впізнаваність)
Якість обслуговування	8 (позитивні відгуки, трансфер із Запоріжжя)	8 (надійний сервіс)	9 (високі оцінки за організацію)	8 (стабільна якість)
Оздоровчий фокус	8 (бальнео-, спа-, велнес-тури)	8 (лікувальні тури до Моршина)	9 (сильний акцент на велнес)	8 (термальні оздоровчі тури)
Інноваційність	7 (йога-ретрити, обмежені новинки)	8 (екстремальні та екотури)	9 (еко- та велнес-інновації)	7 (традиційні тури)
Середній бал	7.6	8.4	8.8	7.9

Джерело: складено автором

- різноманітність турів: «Відвідай» і «Карпати Тревел» пропонують ширший спектр, включаючи екстремальні тури, тоді як «Веста Тревел» зосереджена на оздоровчих і екскурсійних;
- цінова доступність: «Веста Тревел» і «Відвідай» мають більш доступні пропозиції (4,000–10,000 грн), тоді як «Карпати Тревел» і «Анга Тревел» орієнтуються на преміум-сегмент;
- цифровізація: «Карпати Тревел» і «Відвідай» мають розвиненіші системи онлайн-бронювання, але «Веста Тревел» компенсує активними соцмережами;

- індивідуалізація: «Відвідай» і «Карпати Тревел» пропонують більше кастомізації, тоді як «Веста Тревел» обмежена консультаціями;
- географічне охоплення: «Веста Тревел» фокусується на клієнтах із Запоріжжя, тоді як конкуренти охоплюють усю Україну;
- співпраця з інфраструктурою: Усі фірми мають міцні партнерства, але «Карпати Тревел» лідирує за кількістю;
- маркетинг і бренд: «Відвідай» і «Карпати Тревел» мають сильнішу впізнаваність, «Веста Тревел» – регіональну;
- якість обслуговування: «Відвідай» отримує найвищі оцінки за відгуками, інші фірми – стабільно високі;
- оздоровчий фокус: «Відвідай» лідирує у велнес-сегменті, «Веста Тревел» сильна в бальнео- та спа-турах;
- інноваційність: «Відвідай» пропонує нові формати (еко-ретрити), «Веста Тревел» обмежена традиційнішими турами.

Конкурентне середовище ринку оздоровчого туризму в Карпатах є динамічним, з лідерами, такими як «Відвідай» (8.8) і «Карпати Тревел» (8.4), які переважають завдяки різноманітності турів, сильному бренду та цифровізації. ПП «Веста Тревел» (7.6) займає міцну позицію завдяки доступним цінам, активним соцмережам і оздоровчому фокусу, але поступається в географічному охопленні та інноваційності. «Анга Тревел» (7.9) конкурентоспроможна в термальному сегменті, але менш гнучка. Для зміцнення позицій ПП «Веста Тревел» може розширити онлайн-бронювання, індивідуалізацію та інноваційні продукти, щоб конкурувати з лідерами ринку.

2.3. Вплив сезонних коливань на попит і пропозицію туристичних послуг у Карпатському регіоні

Карпатський регіон є провідним центром оздоровчого та лікувально-реабілітаційного туризму в Україні, завдяки унікальним природним ресурсам (мінеральні джерела, ліси, гірське повітря) і розвиненій інфраструктурі

санаторіїв, спа-готелів та еко-локацій. Однак попит і пропозиція туристичних послуг у регіоні зазнають значних сезонних коливань, з піковими сезонами влітку та взимку і зниженням активності восени та навесні. Ці коливання впливають на діяльність туроператорів, таких як ПП «Веста Тревел», змушуючи їх адаптувати пропозиції до змін у попиті. На основі аналізу вебсайтів турфірм, соціальних мереж і туристичних порталів, нижче розглянуто характеристики сезонних піків, причини низького сезону та вплив сезонності на діяльність ПП «Веста Тревел».

Літній і зимовий сезони є піковими періодами для туризму в Карпатах, коли попит на оздоровчі, лікувально-реабілітаційні, екскурсійні та активні тури значно зростає. Літо приваблює туристів можливістю відпочинку в горах, кліматотерапією та велнес-програмами, тоді як зима асоціюється з гірськолижними курортами та спа-відпочинком. Турфірми активно пропонують тури до Трускавця, Буковеля, Яремче та інших локацій. В табл. 2.17 наведено характеристику літнього та зимового сезонів.

Таблиця 2.17

Характеристика літнього та зимового сезонів в Карпатському регіоні

Аспект	Опис	Значення для туризму
Літній сезон	Червень–серпень, пік у липні.	Високий попит на екскурсії, велнес-тури, кліматотерапію.
Зимовий сезон	Грудень–лютий, пік у січні (новорічні свята).	Популярність гірськолижних турів, спа та оздоровлення.
Основні напрямки	Літо: Яремче, Синевир, Трускавець; Зима: Буковель, Славське.	Різноманітність локацій для оздоровлення та активного відпочинку.
Популярні тури	Літо: «Йога-ретрит у Яремче» («Веста Тревел»); Зима: «Буковель і спа» («Відвідай»).	Поєднання оздоровлення з активним відпочинком.
Послуги	Літо: прогулянки, екостежки, бальнеотерапія; Зима: катання, спа, термальні ванни.	Комплексний підхід до фізичного та психічного здоров'я.
Цільова аудиторія	Літо: сім'ї, молодь; Зима: активні туристи, пари.	Широка аудиторія, включаючи іноземців.
Ціни	Літо: 5,000–15,000 грн; Зима: 7,000–20,000 грн.	Вищі ціни взимку через попит на гірськолижні курорти.
Турфірми	ПП «Веста Тревел», «Карпати Тревел», «Відвідай», «Анга Тревел».	Активна пропозиція сезонних турів.

Джерело: складено автором

Літній і зимовий сезони в Карпатах є піковими завдяки високому попиту на оздоровчі, велнес- і активні тури. Літо приваблює екскурсіями, кліматотерапією та йога-ретритами, тоді як зима асоціюється з гірськолижними курортами та спа-відпочинком. Низький сезон у Карпатах (осінь і весна) характеризується зниженням попиту через несприятливу погоду, відсутність свят і робочий/шкільний період. Однак оздоровчий туризм залишається відносно стабільним завдяки попиту на бальнеологічні та реабілітаційні програми серед осіб старшого віку. Турфірми, такі як ПП «Веста Тревел», адаптуються, пропонуючи знижки та короткострокові спа-тури, що підвищує доступність. Для стимулювання попиту в міжсезоння необхідні активніший маркетинг і нові продукти, такі як велнес-тури, які можуть залучити молодшу аудиторію.

Сезонні коливання значно впливають на діяльність ПП «Веста Тревел», змушуючи туроператора адаптувати пропозицію турів до змін у попиті. У пікові сезони (літо, зима) туроператор фокусується на екскурсійних, гірськолижних і велнес-турах, тоді як у низький сезон (осінь, весна) акцент зміщується на оздоровчі та лікувально-реабілітаційні програми (табл. 2.18).

Таблиця 2.18

Аналіз змін пропозиції турів ПП «Веста Тревел» у міжсезоння

Аспект	Опис	Значення для діяльності
Піковий сезон	Літо: «Тиждень в Карпатах» (Яремче, Буковель); Зима: «Буковель і спа».	Високий попит, широкий вибір турів.
Низький сезон	Осінь/весна: «Оздоровлення в Трускавці», «Спа-вихідні в Rixos».	Фокус на бальнео- та спа-програми.
Зміна пропозиції	Короткострокові тури (2–4 дні), знижки до 20%.	Підвищення доступності, залучення клієнтів.
Основні напрямки	Трускавець, Шаян, Поляна.	Акцент на санаторії та спа-готелі.
Послуги	Питне лікування («Нафтуса»), мінеральні ванни, масажі.	Стабільний попит на оздоровлення.
Цільова аудиторія	Особи 40–65 років, особи з хронічними захворюваннями.	Зменшення молоді та сімей у міжсезоння.
Маркетинг	Активні пости в Instagram/Facebook, акції («Спа за півціни»).	Стимулювання попиту через соцмережі.
Трансфер	Організований із Запоріжжя, рідше з інших міст.	Зручність для регіональних клієнтів.

Джерело: складено автором

Сезонність значно впливає на діяльність ПП «Веста Тревел», змушуючи туроператора адаптувати пропозицію до низького попиту восени та навесні. У міжсезоння ПП «Веста Тревел» зосереджується на оздоровчих турах до Трускавця, Шаяна та Поляни, пропонуючи короткострокові спа-програми, бальнеотерапію та знижки. Це дозволяє залучати осіб старшого віку та клієнтів із хронічними захворюваннями, компенсуючи зниження попиту серед молоді та сімей. Активний маркетинг у соціальних мережах і трансфер із Запоріжжя підсилюють конкурентоспроможність. Для подальшого розвитку підприємство може розширити велнес-пропозиції в міжсезоння, щоб залучити молодшу аудиторію.

Низький сезон у Карпатах (вересень–листопад, березень–травень) характеризується зниженням попиту на туристичні послуги через погодні умови та відсутність свят. Щоб залучити туристів у цей період, турфірми, такі як ПП «Веста Тревел», «Відвідай» і «Карпати Тревел», адаптують пропозиції, пропонуючи короткострокові оздоровчі тури, знижки та нові продукти, такі як велнес-ретрити та культурні тури. Ці турпродукти фокусуються на бальнеотерапії, спа-послугах і психологічному відновленні, використовуючи природні ресурси регіону.

Адаптація пропозиції в низький сезон є ключовою стратегією для залучення туристів у Карпатах. Турфірми, такі як ПП «Веста Тревел», пропонують короткострокові спа-тури, бальнеологічні програми та велнес-ретрити зі знижками до 20–30%, що робить їх доступними для осіб середнього віку та старшого покоління. Нові продукти, такі як культурні тури та екотерапія, залучають молодшу аудиторію та екосвідомих туристів. Ці турпродукти використовують природні ресурси регіону (мінеральні води, ліси) і сприяють стабільності оздоровчого туризму в міжсезоння, компенсуючи зниження попиту.

Погодні умови значно впливають на туристичний потік у Карпатському регіоні, визначаючи популярність напрямків і типів турів у різні сезони. Для ПП «Веста Тревел», яка спеціалізується на оздоровчих і лікувально-

реабілітаційних турах, погода впливає на планування маршрутів, вибір локацій і маркетингові стратегії.

Карпатський регіон характеризується чіткими сезонними погодними особливостями, які впливають на туристичний потік і планування турів ПП «Веста Тревел»:

1. Літній сезон (червень–серпень): Тепла погода (20–25°C), мінімальна кількість опадів і довгі світлові дні сприяють високому попиту на екскурсійні та велнес-тури. «Веста Тревел» пропонує тури, такі як «Тиждень в Карпатах: Ворохта, Буковель, Яремче» (6,500–8,500 грн, 7 днів), які включають прогулянки, кліматотерапію та відвідування природних пам'яток (водоспад Пробій, скелі Довбуша). Йога-ретрити в Яремче популярні завдяки можливості проводити заняття на відкритому повітрі. Погода дозволяє планувати маршрути з акцентом на екостежки та лісотерапію, залучаючи сім'ї та молодь.

2. Зимовий сезон (грудень–лютий): Сніг, температури від -5 до -15°C і стабільний сніговий покрив у Буковелі та Славському створюють ідеальні умови для гірськолижних турів. «Веста Тревел» пропонує комбіновані тури, наприклад, до Буковеля, де катання поєднується зі спа-послугами в готелях («Radisson Blu»). Оздоровчі тури до Трускавця («Оздоровлення в Трускавці», 10,000–20,000 грн) залишаються популярними, оскільки бальнеотерапія та спа не залежать від погоди. Снігопади можуть ускладнювати транспортну логістику, тому туроператор забезпечує надійний трансфер із Запоріжжя.

3. Низький сезон (вересень–листопад, березень–травень): Дощі, мінлива погода (5–15°C) і часті тумани знижують привабливість екскурсій і активного відпочинку. У цей період «Веста Тревел» переорієнтовується на оздоровчі тури, які менш залежні від погоди, наприклад, «Спа-вихідні в Rixos» (3,500–6,000 грн, 2–3 дні) і «Лікувальний тур у Шаян» (12,000–20,000 грн, 10–14 днів). Бальнеотерапія («Нафтуся», «Поляна Квасова»), масажі та фізіотерапія проводяться в приміщеннях, що дозволяє стабільно залучати клієнтів із хронічними захворюваннями. Погода обмежує екскурсійні маршрути, тому

туроператор скорочує їхню кількість, додаючи короткі виїзди до культурних пам'яток (наприклад, замок Паланок у «Сонячне Закарпаття»).

4. Планування та адаптація: Погодні умови впливають на логістику та маркетинг. У низький сезон «Веста Тревел» використовує Instagram і Facebook для просування акцій («Спа за півціни»), підкреслюючи комфорт закритих спа-центрів і санаторіїв. У пікові сезони маркетинг фокусується на активному відпочинку та велнесі. Туроператор співпрацює з місцевими гідами, щоб адаптувати маршрути до погодних умов (наприклад, замінюючи екскурсії в дощові дні відвідуванням музеїв). Трансфер із Запоріжжя планується з урахуванням можливих затримок через сніг чи дощі.

5. Вплив на попит: Сприятлива погода влітку та взимку залучає широку аудиторію (сім'ї, молодь, іноземці), тоді як у міжсезоння попит обмежується особами старшого віку, які обирають бальнеологічні тури. «Веста Тревел» адаптує пропозиції, пропонуючи знижки (20–30%) і короткострокові тури, щоб компенсувати зниження потоку.

Погодні умови мають значний вплив на туристичний потік і планування турів ПП «Веста Тревел». У літній і зимовий сезони тепла погода та сніговий покрив сприяють попиту на екскурсійні, велнес- і гірськолижні тури, тоді як дощі та мінлива погода в міжсезоння знижують привабливість активного відпочинку. Туристичне підприємство адаптується, фокусуючись на оздоровчих турах (бальнеотерапія, спа), які не залежать від погоди, і пропонуючи знижки. Гнучке планування маршрутів, надійний трансфер і активний маркетинг у соцмережах дозволяють «Веста Тревел» підтримувати стабільний потік клієнтів, сприяючи розвитку оздоровчого туризму в Карпатах.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ ВПЛИВУ СЕЗОННОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ВЕСТА ТРЕВЕЛ» В СФЕРІ ОЗДОРОВЧОГО ТА ЛІКУВАЛЬНО- РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

3.1. Удосконалення підходів до організації туристичної діяльності ПП «Веста Тревел» у сфері лікувально-оздоровчого туризму

Сезонність у Карпатському регіоні створює виклики для лікувально-реабілітаційного туризму, з піковими сезонами влітку та взимку і спадом попиту восени та навесні. Диверсифікація пропозиції через створення нових, унікальних туристичних продуктів дозволяє залучати туристів протягом усього року, використовуючи природні, культурні та інноваційні ресурси регіону. Ці продукти мають бути відмінними від стандартних пропозицій туроператорів (бальнеотерапія, спа-тури, йога-ретрити) і орієнтуватися на сучасні тренди, такі як цифрова детоксикація, арт-терапія та інклюзивний туризм. В табл. 3.1 наведено огляд нових напрямів диверсифікації.

Таблиця 3.1

Нові напрями диверсифікації туристичних продуктів в Карпатському регіоні

Аспект	Опис	Значення для цілорічного туризму
Цифровий детокс-тури	Відпочинок без гаджетів у віддалених еко-локаціях.	Залучення туристів, що прагнуть психологічного відновлення.
Арт-терапевтичні тури	Майстер-класи з живопису, кераміки в горах.	Популярність серед творчих осіб у міжсезоння.
Інклюзивні оздоровчі тури	Тури для осіб з обмеженими можливостями.	Розширення аудиторії, соціальна відповідальність.
Астротуризм	Спостереження за зірками в Карпатському біосферному заповіднику.	Унікальний продукт для осені/весни.
Агротуризм із фітнес-програмами	Проживання на фермах із фізичними активностями.	Поєднання здоров'я та сільського життя.
Науково-оздоровчі тури	Лекції про здоров'я та кліматотерапія.	Залучення інтелектуальної аудиторії.

Джерело: складено автором

Диверсифікація пропозиції передбачає створення унікальних турпродуктів, які не повторюють стандартні бальнеологічні чи спа-тури. Цифровий детокс-тури у віддалених селах (наприклад, Воловець) пропонують відключення від гаджетів, медитацію в лісах і заняття з психологами для боротьби зі стресом. Арт-терапевтичні тури у Косові включають майстер-класи з гуцульської кераміки та живопису на природі, що сприяє психологічному відновленню. Інклюзивні оздоровчі тури у Сваляві фокусуються на доступних санаторіях із фізіотерапією для осіб із обмеженими можливостями. Астротуризм у Рахівському районі, де мінімальне світлове забруднення, пропонує спостереження за зірками з професійними астрономами. Агротуризм із фітнес-програмами передбачає проживання на фермах із ранковими пробіжками та заняттями з тренерами. Науково-оздоровчі тури комбінують лекції про здоров'я (наприклад, вплив мінеральних вод) із кліматотерапією. Ці продукти орієнтовані на нові аудиторії та менш популярні локації, що знижує конкуренцію.

Диверсифікація через унікальні турпродукти, такі як цифровий детокс, арт-терапія чи астротуризм, дозволяє мінімізувати вплив сезонності в Карпатах. Ці пропозиції залучають нові сегменти туристів (молодь, осіб з інвалідністю, іноземців) і використовують природні та культурні ресурси менш популярних локацій. Впровадження таких турів сприяє цілорічному попиту, зміцнює позиції лікувально-реабілітаційного туризму та відкриває нові можливості для туроператорів.

ПП «Веста Тревел» має потенціал для мінімізації впливу сезонності шляхом впровадження інноваційних стратегій, які відрізняються від їхніх поточних пропозицій (наприклад, «Оздоровлення в Трускавці», «Спа-вихідні в Rixos», «Тиждень в Карпатах») та продуктів конкурентів. Нижче наведено п'ять унікальних стратегій, які туроператор може реалізувати, використовуючи природні ресурси Карпат, сучасні технології та нові підходи до залучення туристів у низький сезон (вересень–листопад, березень–травень).

1. Розробка цифрових детокс-турів із психотерапевтичними практиками.

Цифровий детокс є глобальним трендом, спрямованим на зниження стресу через відключення від гаджетів. ПП «Веста Тревел» може розробити унікальні тури в низький сезон, пропонуючи відпочинок у віддалених карпатських селах із психотерапевтичними сесіями. Ця пропозиція відрізняється від стандартних велнес-ретритів (йога, медитація) і залучає туристів, що прагнуть психологічного відновлення (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Цифрові детокс-тури із психотерапевтичними практиками

Аспект	Опис	Значення для стратегії
Турпродукт	Цифровий детокс із психотерапією.	Унікальний формат для міжсезоння.
Напрямки	Воловець, Синяк, Верховина.	Віддалені локації з мінімальним зв'язком.
Послуги	Сесії з психологами, лісотерапія, арт-терапія.	Психологічне відновлення.
Партнерства	Психологи, еко-гестхауси.	Якісні послуги та автентичність.
Тривалість	3–5 днів.	Доступність для короткострокового відпочинку.
Ціна	6,000–10,000 грн.	Доступність для середнього класу.
Маркетинг	Instagram-reels із природою, #цифровийдетокс.	Залучення через соцмережі.
Цільова аудиторія	Молодь 25–45 років, професіонали.	Новий сегмент для підприємства.

Джерело: складено автором

Цифровий детокс-тури передбачають відпочинок у віддалених селах (Воловець, Верховина), де обмежений доступ до інтернету. Туристи здають гаджети на зберігання, беруть участь у групових сесіях із психологами, займаються лісотерапією (прогулянки в лісах) та арт-терапією (малювання, ліплення). Проживання в еко-гестхаусах із органічним харчуванням підсилює ефект. Наприклад, у Верховині можна організувати тур із відвідуванням полонин і заняттями з місцевими травниками. Маркетинг через Instagram із відео карпатських пейзажів і хештегами #цифровийдетокс залучить молодих професіоналів, які страждають від вигорання.

Цифровий детокс із психотерапевтичними практиками є інноваційною стратегією для ПП «Веста Тревел», що залучає молодь і професіоналів у низький сезон. Використання віддалених локацій і співпраця з психологами

створюють унікальний продукт, який сприяє психологічному відновленню. Активний цифровий маркетинг підсилює попит, роблячи цю стратегію ефективною для мінімізації сезонності та розвитку оздоровчого туризму.

2. Організація арт-терапевтичних турів із гуцульськими мотивами.

Арт-терапія є популярним інструментом для психологічного відновлення, але не представлена в пропозиціях ПП «Веста Тревел» чи конкурентів. Туроператор може створити унікальні тури, що поєднують майстер-класи з гуцульського мистецтва (кераміка, вишивка) із оздоровчими практиками в Косові чи Криворівні, залучаючи творчу аудиторію в міжсезоння (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Арт-терапевтичні тури з гуцульськими мотивами

Аспект	Опис	Значення для стратегії
Турпродукт	Арт-терапія з гуцульськими мотивами.	Унікальний культурно-оздоровчий продукт.
Напрямки	Косів, Криворівня.	Центри гуцульської культури.
Послуги	Майстер-класи з кераміки, вишивки, кліматотерапія.	Психологічне та фізичне відновлення.
Партнерства	Місцеві майстри, арт-терапевти.	Автентичність і професійність.
Тривалість	4–6 днів.	Збалансований формат.
Ціна	7,000–12,000 грн.	Доступність для творчої аудиторії.
Маркетинг	Instagram-пости з гуцульським мистецтвом.	Залучення через візуальний контент.
Цільова аудиторія	Жінки 30–50 років, творчі особи.	Новий сегмент для підприємства.

Джерело: складено автором

Арт-терапевтичні тури передбачають майстер-класи з гуцульської кераміки та вишивки під керівництвом місцевих майстрів і арт-терапевтів у Косові, відомому своїм ремісничим ринком. Туристи створюють власні вироби, що сприяє зниженню стресу, а також беруть участь у кліматотерапії (прогулянки в горах). Проживання в автентичних садибах із гуцульською кухнею додає культурного колориту. Наприклад, у Криворівні можна організувати тур із відвідуванням музею Івана Франка та заняттями на природі. Маркетинг через Instagram із фото виробів і пейзажів залучить жінок і творчих осіб.

Організація арт-терапевтичних турів із гуцульськими мотивами є унікальною стратегією для ПП «Веста Тревел», що поєднує психологічне відновлення з культурним досвідом. Тури в Косові чи Криворівні залучають творчу аудиторію, а співпраця з майстрами та терапевтами забезпечує якість. Ця пропозиція сприяє попиту в низький сезон і розвитку оздоровчого туризму.

3. Впровадження інклюзивних оздоровчих турів для осіб з обмеженими можливостями.

Інклюзивний туризм є малорозвиненим у Карпатах, що створює нішу для ПП «Веста Тревел». Туроператор може розробити оздоровчі тури для осіб із обмеженими можливостями, пропонуючи доступні санаторії та адаптовані маршрути в Сваляві чи Поляні. Ця стратегія відповідає соціальній відповідальності та залучає нову аудиторію (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Інклюзивні оздоровчі тури для осіб з обмеженими можливостями

Аспект	Опис	Значення для стратегії
Турпродукт	Інклюзивні оздоровчі тури.	Унікальний соціально орієнтований продукт.
Напрямки	Свалява, Поляна.	Доступні санаторії з мінеральними водами.
Послуги	Фізіотерапія, доступні екскурсії, супровід.	Оздоровлення та соціальна інтеграція.
Партнерства	Санаторії, громадські організації.	Забезпечення доступності та якості.
Тривалість	7–10 днів.	Достатньо для оздоровлення.
Ціна	10,000–18,000 грн.	Доступність із державними субсидіями.
Маркетинг	Facebook-кампанії, співпраця з ГО.	Залучення через соціальні мережі.
Цільова аудиторія	Особи з інвалідністю, їхні сім'ї.	Новий сегмент для підприємства.

Джерело: складено автором

Інклюзивні тури передбачають проживання в доступних санаторіях Сваляви чи Поляни, де є пандуси, ліфти та адаптовані номери. Програма включає фізіотерапію, гідротерапію та короткі екскурсії (наприклад, до мінеральних джерел) із супроводом. Співпраця з громадськими організаціями забезпечує інформування аудиторії, а державні субсидії можуть знизити ціни. Наприклад, у Поляні можна організувати тур із відвідуванням джерела «Поляна

Квасова» та адаптованих культурних заходів. Маркетинг через Facebook-сторінки громадських організацій залучить цільову аудиторію.

Інклюзивні оздоровчі тури є інноваційною стратегією для ПП «Веста Тревел», що відкриває нову аудиторію та відповідає соціальній відповідальності. Адаптовані програми в Сваляві чи Полянні забезпечують оздоровлення, а партнерства з ГО підсилюють ефективність. Ця стратегія сприяє цілорічному попиту та розвитку інклюзивного туризму в Карпатах.

4. Організація астротуристичних турів із оздоровчими елементами.

Астротуризм є новим трендом, що не представлений у пропозиціях ПП «Веста Тревел» чи конкурентів. Туроператор може створити тури для спостереження за зірками в Рахівському районі, де мінімальне світлове забруднення, поєднуючи їх із кліматотерапією та релаксаційними практиками для залучення туристів у низький сезон (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Астротуристичні тури із оздоровчими елементами

Аспект	Опис	Значення для стратегії
Турпродукт	Астротуризм із оздоровленням.	Унікальний продукт для міжсезоння.
Напрямки	Рахів, Чорногірський хребет.	Ідеальні умови для спостереження зірок.
Послуги	Спостереження зірок, кліматотерапія, медитація.	Поєднання науки та релаксу.
Партнерства	Астрономи, еко-лоджі.	Професійність і комфорт.
Тривалість	3–4 дні.	Короткостроковий формат.
Ціна	5,000–9,000 грн.	Доступність для середнього класу.
Маркетинг	Instagram-reels із зоряним небом.	Залучення через візуальний контент.
Цільова аудиторія	Молодь, сім'ї, любителі науки.	Новий сегмент для підприємства.

Джерело: складено автором

Астротуристичні тури передбачають нічні сесії спостереження за зірками з телескопами в Рахівському районі, де чисте небо ідеально для астрономії. Програма включає лекції від астрономів, кліматотерапію (прогулянки в горах) і медитацію під зоряним небом для релаксації. Проживання в еко-лоджах із

мінімальним освітленням підсилює ефект. Наприклад, тур на Чорногірський хребет може включати відвідування високогірних озер удень. Маркетинг через Instagram-reels із зоряним небом і хештегами #астротуризм залучить молодь і любителів науки.

Астротуристичні тури з оздоровчими елементами є унікальною стратегією для ПП «Веста Тревел», що залучає туристів у низький сезон. Поєднання астрономії, кліматотерапії та релаксації в Рахові створює новий продукт, а співпраця з астрономами забезпечує якість. Ця стратегія сприяє цілорічному попиту та популяризації Карпат як інноваційного туристичного регіону.

5. Впровадження агротуристичних турів із фітнес-програмами.

Агротуризм із фітнес-програмами є новим напрямом, що не представлений у пропозиціях ПП «Веста Тревел» чи конкурентів. Туроператор може створити тури, які поєднують проживання на карпатських фермах із фізичними активностями (пробіжки, тренування), залучаючи туристів, що прагнуть здорового способу життя, у міжсезоння (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Агротуристичні тури із фітнес-програмами

Аспект	Опис	Значення для стратегії
Турпродукт	Агротуризм із фітнес-програмами.	Унікальний оздоровчий продукт.
Напрямки	Ділове, Синевирська Поляна.	Сільські локації з природою.
Послуги	Пробіжки, тренування, органічне харчування.	Фізичне оздоровлення та здоровий спосіб життя.
Партнерства	Фермери, фітнес-тренери.	Автентичність і професійність.
Тривалість	4–7 днів.	Збалансований формат.
Ціна	6,000–11,000 грн.	Доступність для середнього класу.
Маркетинг	Instagram-пости з фітнесом на природі.	Залучення через візуальний контент.
Цільова аудиторія	Молодь 20–40 років, активні туристи.	Новий сегмент для підприємства.

Джерело: складено автором

Агротуристичні тури передбачають проживання на фермах у Діловому чи Синевирській Полянці, де туристи беруть участь у ранкових пробіжках, тренуваннях із фітнес-тренерами та допомагають у господарстві (збір трав,

догляд за тваринами). Органічне харчування з фермерських продуктів і кліматотерапія (прогулянки в лісах) сприяють оздоровленню. Наприклад, у Синевирській Полянці можна організувати тур із тренуваннями біля озера Синевир. Маркетинг через Instagram із фото активного відпочинку та хештегами #фітнестуризм залучить молодих активних туристів.

Агротуристичні тури з фітнес-програмами є інноваційною стратегією для ПП «Веста Тревел», що залучає молодь і активних туристів у низький сезон. Поєднання фізичних активностей, органічного харчування та сільського життя створює унікальний продукт, а співпраця з фермерами та тренерами забезпечує якість. Ця стратегія сприяє цілорічному попиту та розвитку оздоровчого туризму в Карпатах.

3.2. Розроблення інноваційних туристичних продуктів для розширення ринкових можливостей підприємства

Сезонність є ключовим викликом для лікувально-реабілітаційного туризму в Карпатському регіоні, де пікові сезони (червень–серпень, грудень–лютий) контрастують із низьким попитом восени (вересень–листопад) і навесні (березень–травень). Ці коливання призводять до нерівномірного потоку туристів, зниження доходів туроператорів, таких як ПП «Веста Тревел», і обмеженого використання природних ресурсів регіону (мінеральні води, клімат, ліси). Розробка нових туристичних продуктів, які не дублюють стандартні пропозиції (бальнеотерапія, спа-тури, екскурсії до Буковеля), дозволяє стабілізувати попит, залучаючи туристів у міжсезоння. Нові продукти, орієнтовані на сучасні тренди (психологічне відновлення, інклюзивність, культурна унікальність), сприяють цілорічному туризму та розвитку регіону. Нижче наведено аналіз проблеми сезонності, значення нових турпродуктів і обґрунтування вибору трьох унікальних турів (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Значення нових туристичних продуктів для стабілізації попиту

Аспект	Опис	Значення для стабілізації попиту
Сезонність	Пікові сезони: літо, зима; низький сезон: осінь, весна.	Нові продукти залучають туристів у міжсезоння.
Попит у міжсезоння	Зниження на 50–70% порівняно з піком.	Унікальні тури компенсують спад попиту.
Цільова аудиторія	Молодь, особи з інвалідністю, творчі особи.	Розширення аудиторії для цілорічного потоку.
Напрямки	Менш популярні локації (Воловець, Косів, Свалява).	Зменшення конкуренції та перевантаження курортів.
Послуги	Психотерапія, арт-терапія, фізіотерапія.	Відповідність трендам оздоровлення.
Економічний ефект	Зростання доходів туроператорів у міжсезоння.	Стабільність для ПП «Веста Тревел» та регіону.
Маркетинг	Цифрові кампанії в Instagram, Facebook.	Залучення через сучасні канали.
Соціальний вплив	Інклюзивність, психологічне відновлення.	Підвищення соціальної цінності туризму.

Джерело: складено автором

Сезонність у Карпатах призводить до значного зниження туристичного потоку восени та навесні, коли погодні умови (дощі, тумани) і відсутність свят зменшують попит. Стандартні продукти, такі як бальнеологічні тури до Трускавця чи спа-вихідні, мають обмежений ефект у міжсезоння через конкуренцію та вузьку аудиторію (переважно особи старшого віку).

Нові туристичні продукти, орієнтовані на психологічне відновлення (цифровий детокс), культурну унікальність (арт-терапія з гуцульськими мотивами) та соціальну інклюзію (тури для осіб з обмеженими можливостями), залучають нові сегменти туристів, зокрема молодь, творчих осіб і людей з інвалідністю. Використання менш популярних локацій, таких як Воловець, Косів і Свалява, знижує конкуренцію з популярними курортами (Буковель, Яремче). Цифровий маркетинг через Instagram і Facebook із акцентом на візуальний контент (природа, мистецтво, доступність) підсилює попит. Економічно нові продукти забезпечують стабільність доходів, а соціально – сприяють інклюзії та психологічному здоров'ю.

Розробка нових туристичних продуктів є ключовою стратегією для мінімізації впливу сезонності в Карпатах. Унікальні пропозиції, що відповідають сучасним трендам і залучають нові аудиторії, компенсують зниження попиту в міжсезоння. Використання менш популярних локацій і цифрового маркетингу підвищує конкурентоспроможність туроператорів, таких як ПП «Веста Тревел», а соціальний і економічний ефект сприяє розвитку лікувально-реабілітаційного туризму в регіоні.

Вибір трьох унікальних турів – цифрових детокс-турів із психотерапевтичними практиками, арт-терапевтичних турів із гуцульськими мотивами та інклюзивних оздоровчих турів для осіб з обмеженими можливостями – зумовлений їхньою інноваційністю, відповідністю глобальним трендам і потенціалом для залучення туристів у низький сезон. Ці тури не дублюють існуючі пропозиції ПП «Веста Тревел» (наприклад, «Оздоровлення в Трускавці», «Спа-вихідні в Rixos») чи конкурентів («Відвідай» – йога-ретрити, «Карпати Тревел» – бальнеотури) і використовують унікальні ресурси Карпат. (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Обґрунтування вибору нових видів турів для ПП «Веста Тревел»

Турпродукт	Чому обрано	Ключові аспекти унікальності
1	2	3
Цифровий детокс із психотерапією	Відповідність тренду психологічного відновлення; відсутність у пропозиціях туроператорів.	Відключення від гаджетів, сесії з психологами, віддалені локації (Воловець).
Арт-терапевтичні тури з гуцульськими мотивами	Поєднання психологічного оздоровлення з культурною спадщиною; унікальність гуцульського мистецтва.	Майстер-класи з кераміки/вишивки, локації Косів/Криворівня.
Інклюзивні оздоровчі тури	Нерозвиненість інклюзивного туризму в Карпатах; соціальна відповідальність.	Доступні санаторії (Свалява), фізіотерапія, супровід.
Цільова аудиторія	Молодь, творчі особи, особи з інвалідністю.	Розширення сегментів, неохоплених конкурентами.
Сезонність	Низький сезон (осінь, весна).	Компенсація спаду попиту.
Ресурси Карпат	Природні (ліси, клімат), культурні (гуцульська спадщина), інфраструктура (санаторії).	Використання регіональних переваг.

Продовження табл. 3.8

1	2	3
Маркетинг	Instagram-reels, співпраця з ГО, візуальний контент.	Залучення через сучасні канали.
Соціальний вплив	Психологічне здоров'я, інклюзія, культурна освіта.	Підвищення цінності туризму.

Джерело: складено автором

Цифровий детокс із психотерапевтичними практиками обрано через глобальний попит на психологічне відновлення та відсутність таких турів у пропозиціях ПП «Веста Тревел» чи конкурентів. На відміну від стандартних велнес-ретритів (йога, медитація), ці тури пропонують відключення від гаджетів і професійні сесії з психологами у віддалених селах (Воловець, Верховина), що ідеально для низького сезону. Арт-терапевтичні тури з гуцульськими мотивами унікальні завдяки поєднанню психологічного оздоровлення (арт-терапія) з гуцульською культурою (кераміка, вишивка), що відрізняє їх від типових культурних турів («Гуцульська бринза» від «Відвідай»). Локації Косів і Криворівня є центрами ремісництва, а майстер-класи залучають творчу аудиторію. Інклюзивні оздоровчі тури заповнюють прогалину в інклюзивному туризмі, який слабо розвинений у Карпатах.

Цифровий детокс – це глобальний тренд, що набирає популярності через зростання стресу, пов'язаного з надмірним використанням гаджетів і соціальних мереж. У 2025 році попит на відпочинок, який сприяє психологічному відновленню, зростає, особливо серед молоді та професіоналів, що страждають від вигорання. Карпатський регіон, із його віддаленими селами, густими лісами та чистим повітрям, є ідеальним місцем для таких турів.

ПП «Веста Тревел» може розробити унікальний турпродукт – цифрові детокс-тури з психотерапевтичними практиками, який не має аналогів у їхніх поточних пропозиціях (наприклад, бальнеологічні тури чи спа-вихідні) чи у конкурентів («Відвідай» – йога-ретрити, «Карпати Тревел» – санаторні програми). Цей продукт, орієнтований на низький сезон (вересень–листопад, березень–травень), пропонує відключення від цифрових пристроїв, сесії з

психологами та лісотерапію, сприяючи психологічному та фізичному оздоровленню (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Цифровий детокс-тур

Аспект	Опис	Значення для туру
Турпродукт	Цифровий детокс із психотерапевтичними практиками.	Унікальний формат для психологічного відновлення.
Напрямки	Воловець, Верховина (Закарпатська та Івано-Франківська області).	Віддалені локації з мінімальним зв'язком і природними ресурсами.
Послуги	Групові сесії з психологами, лісотерапія, арт-терапія, органічне харчування.	Комплексний підхід до ментального здоров'я.
Партнерства	Сертифіковані психологи, еко-гестхауси, місцеві травники.	Забезпечення якості та автентичності.
Тривалість	4 дні (3 ночі).	Оптимальний формат для короткострокового відпочинку.
Ціна	7,500–10,000 грн на особу.	Доступність для середнього класу.
Маркетинг	Instagram-reels із карпатськими пейзажами, хештеги #цифровийдетокс, #ментальнездоров'я.	Залучення молоді через візуальний контент.
Цільова аудиторія	Молодь 25–45 років, професіонали, особи з вигоранням.	Новий сегмент для ПП «Веста Тревел».

Джерело: складено автором

Цифровий детокс-тур розроблений як 4-денна програма, що поєднує психологічне відновлення, фізичну активність і занурення в природу. Туристи здають гаджети (телефони, планшети) на зберігання при прибутті, отримуючи натомість щоденник для рефлексії. Програма включає групові сесії з психологами (когнітивно-поведінкова терапія, mindfulness), лісотерапію (прогулянки з гідом для зниження стресу), арт-терапію (малювання, ліплення для самовираження) та заняття з місцевими травниками (збір трав, приготування чаїв). Проживання організовано в еко-гестхаусах із дерев'яними інтер'єрами, без Wi-Fi, із органічним харчуванням (страви з місцевих продуктів, наприклад, бринза, трав'яні чаї). В Додатку Е наведено детальну програму туру.

Програма цифрового детокс-туру розроблена для максимального психологічного відновлення за 4 дні, що ідеально для низького сезону, коли

туристам потрібен короткий, але ефективний відпочинок. Відключення від гаджетів, професійна психологічна підтримка, лісотерапія та органічне харчування створюють комплексний оздоровчий досвід. Активності збалансовані між груповими заняттями, фізичною активністю та вільним часом для рефлексії, що відповідає потребам сучасної аудиторії, яка прагне позбутися цифрової залежності та стресу.

Програма туру є унікальною завдяки поєднанню цифрового детоксу, психотерапії та природних ресурсів Карпат. Вона забезпечує психологічне відновлення через структуровані сесії з психологами, лісотерапію та арт-терапію, а також сприяє фізичному здоров'ю завдяки органічному харчуванню та активностям на природі. Компактний 4-денний формат і доступна ціна роблять тур привабливим для молоді та професіоналів, сприяючи попиту в міжсезоння та розвитку лікувально-реабілітаційного туризму.

Локації та їхні переваги:

- Воловець (Закарпатська область): Віддалений район із густими лісами, мінімальним світловим забрудненням і відсутністю мобільного зв'язку в деяких зонах, що ідеально для цифрового детоксу. Локація менш популярна, ніж Буковель чи Яремче, що знижує конкуренцію. Поблизу є полонини для лісотерапії та еко-гестхауси з автентичною атмосферою;
- Верховина (Івано-Франківська область): Центр гуцульської культури з мальовничими лісами та полонинами, придатними для медитації та прогулянок. Віддаленість забезпечує ізоляцію від цифрового світу, а місцеві травники додають унікальності (збір трав, чаї). Верховину рідко використовують для оздоровчих турів, що робить її новою нішею.

Обидві локації пропонують чисте повітря (сприяє кліматотерапії), тишу та природні пейзажі, які знижують стрес. Еко-гестхауси забезпечують комфортне проживання без Wi-Fi, із дерев'яними інтер'єрами та органічною кухнею, що підсилює ефект детоксу.

Маркетинг і логістика.

- маркетинг: Основний канал – Instagram, де публікуються reels із карпатськими пейзажами (ліси, полонини, річки), відео сесій лісотерапії та відгуки учасників. Хештеги #цифровийдетокс, #ментальнездоров'я, #карпати залучають молодь 25–45 років. Facebook-кампанії таргетуються на професіоналів (ІТ, маркетинг), які страждають від вигорання. Співпраця з блогерами у сфері ментального здоров'я підсилює охоплення. На вебсайті ПП «Веста Тревел» створюється окрема сторінка з описом туру, фото та контактами;

- логістика: Трансфер організовано з Запоріжжя (основна база клієнтів ПП «Веста Тревел») автобусами (10–12 годин до Воловця/Верховини). У локаціях забезпечується місцевий транспорт до гестхаусів і полонин. Групи обмежені до 10–12 осіб для комфортної роботи психологів. Гаджети зберігаються в сейфі в гестхаусі, а учасники отримують паперові путівники та щоденники. Співпраця з місцевими гідами та травниками забезпечує автентичність і безпеку.

Цифрові детокс-тури з психотерапевтичними практиками є інноваційним продуктом для ПП «Веста Тревел», що ефективно залучає молодь і професіоналів у низький сезон. Унікальність туру полягає в поєднанні відключення від гаджетів, професійної психотерапії та лісотерапії, що відрізняє його від стандартних велнес-ретритів. Локації Воловець і Верховина забезпечують ізоляцію та природні ресурси, а 4-денна програма є доступною за ціною (7,500–10,000 грн) і тривалістю. Активний маркетинг через Instagram і Facebook, співпраця з психологами та еко-гестхаусами підсилюють привабливість. Цей тур сприяє стабілізації попиту в міжсезоння, зміцнює позиції туроператора в сегменті лікувально-реабілітаційного туризму та популяризує Карпати як напрямок для ментального здоров'я.

Арт-терапія є визнаним інструментом психологічного відновлення, що допомагає знижувати стрес, покращувати емоційний стан і стимулювати творчість. Унікальна гуцульська культура Карпат, багата на ремісничі традиції (кераміка, вишивка, різьблення), створює ідеальні умови для створення арт-

терапевтичних турів, які поєднують психологічне оздоровлення з культурним зануренням. ПП «Веста Тревел» може розробити цей новий турпродукт, який не має аналогів у їхніх поточних пропозиціях (наприклад, бальнеологічні тури чи спа-вихідні) чи у конкурентів («Відвідай» – фестивалі, «Карпати Тревел» – санаторні програми).

Орієнтований на низький сезон (вересень–листопад, березень–травень), тур залучає творчу аудиторію, зокрема жінок і осіб, зацікавлених у мистецтві, через майстер-класи з гуцульських ремесел, кліматотерапію та релаксацію в автентичному середовищі (табл. 3.10).

Таблиця 3.10

Арт-терапевтичний тур з гуцульськими мотивами

Аспект	Опис	Значення для туру
Турпродукт	Арт-терапевтичні тури з гуцульськими мотивами.	Унікальне поєднання психологічного оздоровлення та культури.
Напрямки	Косів, Криворівня (Івано-Франківська область).	Центри гуцульського ремісництва з культурною спадщиною.
Послуги	Майстер-класи з кераміки/вишивки, кліматотерапія, арт-терапія, гуцульська кухня.	Психоемоційне відновлення та культурний досвід.
Партнерства	Місцеві ремісники, арт-терапевти, садиби зеленого туризму.	Автентичність і професійність.
Тривалість	5 днів (4 ночі).	Збалансований формат для творчого відпочинку.
Ціна	8,000–12,000 грн на особу.	Доступність для творчої аудиторії середнього класу.
Маркетинг	Instagram-reels із гуцульськими виробами, хештеги #арттерапія, #гуцульськакультура.	Залучення через візуальний контент.
Цільова аудиторія	Жінки 30–50 років, творчі особи, іноземні туристи.	Новий сегмент для ПП «Веста Тревел».

Джерело: складено автором

Арт-терапевтичний тур із гуцульськими мотивами – це 5-денна програма, що поєднує психологічне оздоровлення через творчість, культурне занурення та фізичну релаксацію в природному середовищі Карпат. Програма включає майстер-класи з гуцульської кераміки та вишивки під керівництвом місцевих ремісників і арт-терапевтів, кліматотерапію (прогулянки в горах для зниження

стресу), заняття з релаксації (техніки mindfulness) та дегустацію гуцульської кухні (бануш, бограч). Проживання організовано в автентичних садибах зеленого туризму з дерев'яними інтер'єрами, камінами та органічним харчуванням. Учасники створюють власні вироби (посуд, вишиті орнаменти), які забирають як сувеніри, що підсилює емоційний ефект. В Додатку К наведено детальну програму туру.

Програма 5-денного арт-терапевтичного туру з гуцульськими мотивами розроблена для психологічного оздоровлення через творчість і занурення в гуцульську культуру. Майстер-класи з кераміки та вишивки, кліматотерапія та релаксаційні заняття створюють комплексний досвід, який відрізняється від стандартних культурних турів (наприклад, фестивалів). Програма збалансована між творчими заняттями, фізичною активністю та культурною освітою, що ідеально для низького сезону, коли туристи шукають натхнення та спокій. Проживання в автентичних садибах і гуцульська кухня підсилюють емоційний і оздоровчий ефект.

Програма туру є унікальною завдяки поєднанню арт-терапії, гуцульської культури та природних ресурсів Карпат. Майстер-класи з кераміки та вишивки сприяють психологічному відновленню, кліматотерапія та релаксація забезпечують фізичне оздоровлення, а культурні елементи (музеї, кухня) додають освітньої цінності. 5-денний формат і доступна ціна (8,000–12,000 грн) роблять тур привабливим для творчої аудиторії, сприяючи попиту в міжсезоння та розвитку лікувально-реабілітаційного туризму.

Локації та їхні культурні особливості:

- Косів (Івано-Франківська область): Відомий як центр гуцульського ремісництва, зокрема кераміки та вишивки. Косівський базар – це осередок традиційних виробів, а місцеві майстри мають багаторічний досвід навчання. Поблизу є гори та ліси, придатні для кліматотерапії, а садиби зеленого туризму пропонують автентичне проживання з гуцульською атмосферою. Косів рідко використовується для оздоровчих турів, що робить його новою нішею.

- Криворівня (Івано-Франківська область): Село, відоме як «гуцульський Єрусалим», з багатою культурною спадщиною (музей Івана Франка, гуцульські традиції). Локація оточена мальовничими горами та полонинами, ідеальними для прогулянок і медитації. Місцеві ремісники спеціалізуються на вишивці та різьбленні, а садиби пропонують комфорт із традиційним колоритом. Криворівня додає туру історичної та духовної цінності.

Обидві локації мають розвинену інфраструктуру зеленого туризму, але менш популярні, ніж Яремче чи Буковель, що знижує конкуренцію. Природне середовище сприяє кліматотерапії, а культурна спадщина забезпечує унікальність турпродукту.

Маркетинг і організація:

- маркетинг: Основний канал – Instagram, де публікуються reels із процесом створення кераміки та вишивки, гуцульськими пейзажами та садибами. Хештеги #арттерапія, #гуцульськакультура, #карпати залучають жінок 30–50 років і творчих осіб. Facebook-кампанії таргетуються на любителів мистецтва та іноземних туристів із країн ЄС, зацікавлених у культурному туризмі. Співпраця з блогерами у сфері мистецтва та туризму (наприклад, інстаграм-акаунти про українську культуру) підсилює охоплення. На вебсайті ПП «Веста Тревел» створюється сторінка з фото виробів, описом туру та відгуками;

- організація: Трансфер із Запоріжжя (основна база клієнтів ПП «Веста Тревел») автобусами (10–12 годин до Косова/Криворівні). Групи обмежені до 8–10 осіб для комфортної роботи ремісників і терапевтів. Садиби зеленого туризму забезпечують проживання (2–3 особи в номері, каміни, гуцульський декор). Матеріали для майстер-класів (глина, нитки, тканини) надаються ремісниками. Співпраця з місцевими музеями та гідами забезпечує культурну складову, а арт-терапевти проводять рефлексії. Учасники отримують паперові путівники та щоденники для записів.

Арт-терапевтичні тури з гуцульськими мотивами є інноваційним продуктом для ПП «Веста Тревел», що приваблює творчу аудиторію в низький сезон. Локації Косів і Криворівня забезпечують автентичність і природні ресурси, а 5-денна програма (8,000–12,000 грн) є доступною та насиченою. Активний маркетинг через Instagram і Facebook, співпраця з ремісниками та терапевтами підсилюють привабливість.

Інклюзивний туризм у Карпатському регіоні залишається недостатньо розвиненим, незважаючи на зростаючий глобальний попит на доступні туристичні продукти для осіб з обмеженими можливостями. Більшість туроператорів, включаючи ПП «Веста Тревел», зосереджуються лише на стандартних оздоровчих турах (бальнеотерапія, спа).

ПП «Веста Тревел» може створити унікальний турпродукт, який не має аналогів у їхніх поточних пропозиціях чи у конкурентів («Відвідай» – йога-ретрити, «Карпати Тревел» – санаторні тури), пропонуючи фізіотерапію, доступні екскурсії та супровід у низький сезон (вересень–листопад, березень–травень). Цей тур підкреслює соціальну інклюзію та стабілізує попит (3.11).

Таблиця 3.11

Інклюзивний оздоровчий тур

Аспект	Опис	Значення для туру
Турпродукт	Інклюзивні оздоровчі тури для осіб з обмеженими можливостями.	Унікальний соціально орієнтований продукт.
Напрямки	Свалява, Поляна (Закарпатська область).	Доступні санаторії з мінеральними водами.
Послуги	Фізіотерапія, гідротерапія, доступні екскурсії, супровід.	Фізичне оздоровлення та соціальна інтеграція.
Партнерства	Санаторії («Сонячне Закарпаття»), громадські організації, фізіотерапевти.	Забезпечення доступності та якості.
Тривалість	7 днів (6 ночей).	Достатньо для оздоровлення та відпочинку.
Ціна	10,000–15,000 грн на особу.	Доступність із можливими субсидіями.
Маркетинг	Facebook-кампанії, співпраця з ГО, хештеги #інклюзивнийтуризм.	Залучення через соціальні мережі та ГО.
Цільова аудиторія	Особи з інвалідністю, їхні сім'ї, особи 30–60 років.	Новий сегмент для ПП «Веста Тревел».

Джерело: складено автором

Інклюзивний оздоровчий тур – це 7-денна програма, розроблена для фізичного оздоровлення та соціальної інтеграції осіб з обмеженими можливостями (зокрема з порушеннями опорно-рухового апарату, сенсорними обмеженнями). Програма включає фізіотерапію (масаж, електротерапія), гідротерапію (мінеральні ванни), доступні екскурсії (до джерел, парків) із супроводом, а також релаксаційні заняття (групові бесіди, техніки релаксації). Проживання організовано в адаптованих санаторіях із пандусами, ліфтами та спеціальними номерами. Харчування – дієтичне, з урахуванням медичних потреб. Учасники отримують індивідуальну підтримку від супроводжуючих, а сім'ї можуть брати участь у програмі для спільного відпочинку. В Додатку Л наведено детальну програму туру.

Програма туру є унікальною завдяки фокусу на інклюзивність, забезпечуючи фізичне оздоровлення (фізіотерапія, гідротерапія), соціальну інтеграцію (доступні екскурсії, групові бесіди) і психологічну підтримку (релаксація). Адаптована інфраструктура, супровід і дієтичне харчування відповідають потребам осіб з інвалідністю, а 7-денний формат і доступна ціна (10,000–15,000 грн) роблять тур привабливим. Програма сприяє попиту в міжсезоння, популяризуючи Карпати як інклюзивний напрямок.

Локації та їхня доступність

- Свалява (Закарпатська область): Відома мінеральними джерелами («Свалява», «Поляна Квасова») і санаторіями, такими як «Сонячне Закарпаття», які мають адаптовану інфраструктуру (пандуси, ліфти, спеціальні номери). Поблизу є парки та джерела з асфальтованими доріжками, придатними для доступних екскурсій. Свалява менш популярна, ніж Трускавець, що знижує конкуренцію;
- Поляна (Закарпатська область): Центр бальнеотерапії з санаторіями («Поляна», «Сонячний»), обладнаними для осіб з обмеженими можливостями. Мінеральна вода «Поляна Квасова» використовується для гідротерапії, а рівнинна місцевість полегшує пересування. Поляна пропонує тиху атмосферу, ідеальну для оздоровлення;

Обидві локації мають розвинену санаторну базу з медичним обладнанням і персоналом, а також природні ресурси (мінеральні води, чисте повітря), що сприяють фізичному оздоровленню. Адаптована інфраструктура забезпечує комфорт і безпеку.

Маркетинг і співпраця з громадськими організаціями

- маркетинг: Основний канал – Facebook, де публікуються пости про доступність турів, фото санаторіїв і відгуки учасників. Хештеги #інклюзивнийтуризм, #оздоровлення, #карпати залучають осіб з інвалідністю та їхні сім'ї. Instagram використовується для коротких reels із доступними локаціями та процедурами. Співпраця з громадськими організаціями (наприклад, «Безбар'єрність України») забезпечує інформування аудиторії через їхні канали (групи, розсилки). На вебсайті ПП «Веста Тревел» створюється сторінка з описом туру, інформацією про доступність і контактами;
- організація: Трансфер із Запоріжжя автобусами з низькою посадкою (12–14 годин до Сваляви/Поляни). Групи обмежені до 6–8 осіб для забезпечення супроводу (1 супроводжуючий на 2–3 учасників). Санаторії надають медичний персонал (фізіотерапевти, медсестри) і обладнання (крісла колісні, ходунки). Екскурсії проводяться з гідями, навченими працювати з особами з інвалідністю. Можливі державні субсидії знижують ціну для учасників.

Інклюзивні оздоровчі тури для осіб з обмеженими можливостями є інноваційним продуктом для ПП «Веста Тревел», що заповнює прогалину в інклюзивному туризмі Карпат. Унікальність туру полягає в адаптованій інфраструктурі, фізіотерапії, доступних екскурсіях і супроводі, що відрізняє його від стандартних санаторних турів. Локації Свалява і Поляна забезпечують медичні ресурси та доступність, а 7-денна програма (10,000–15,000 грн) є оптимальною для оздоровлення. Маркетинг через Facebook, співпраця з ГО та субсидії залучають нову аудиторію. Цей тур сприяє соціальній інклюзії,

стабілізує попит у міжсезоння та зміцнює позиції туроператора в сегменті лікувально-реабілітаційного туризму.

3.3. Маркетингові інструменти та ефективність від запропонованих туристичних продуктів

Сезонність у лікувально-реабілітаційному туризмі Карпат створює значні виклики для туроператорів, зокрема ПП «Веста Тревел», через спад попиту восени (вересень–листопад) і навесні (березень–травень). Впровадження нових туристичних продуктів – цифрових детокс-турів із психотерапевтичними практиками, арт-терапевтичних турів із гуцульськими мотивами та інклюзивних оздоровчих турів для осіб з обмеженими можливостями – відкриває можливості для стабілізації попиту.

Однак успіх цих продуктів залежить від ефективних маркетингових стратегій, які залучатимуть цільові аудиторії в низький сезон. Сучасні інструменти цифрового маркетингу, соціальні мережі та стратегічні партнерства дозволяють ПП «Веста Тревел» просувати ці унікальні тури.

Цифровий маркетинг і соціальні мережі є ключовими каналами для просування нових туристичних продуктів, особливо в низький сезон, коли традиційна реклама (наприклад, буклети чи радіо) менш ефективна. Нові турпродукти ПП «Веста Тревел» – цифровий детокс, арт-терапія та інклюзивні тури – орієнтовані на специфічні аудиторії (молодь, творчі особи, люди з інвалідністю), які активно використовують Instagram, Facebook і довіряють рекомендаціям партнерів, таких як громадські організації чи блогери.

Стратегічні партнерства з місцевими експертами (психологи, ремісники, санаторії) і цифрові кампанії дозволяють залучити клієнтів у міжсезоння, підвищуючи впізнаваність туроператора та попит на оздоровчий туризм (табл. 3.12).

Таблиця 3.12

Маркетингові інструменти для просування нових турів ПП «Веста Тревел»

Аспект	Опис	Значення для маркетингу
Цифровий маркетинг (цифровий детокс)	Instagram-reels із пейзажами Воловця/Верховини, пости про ментальне здоров'я, хештеги #цифровийдетокс, #ментальнездоров'я.	Залучення молоді 25–45 років через візуальний контент.
Цифровий маркетинг (арт-терапія)	Instagram-reels із процесом створення кераміки/вишивки, пости про гуцульську культуру, хештеги #арттерапія, #гуцульськакультура.	Приваблення жінок 30–50 років і творчих осіб.
Цифровий маркетинг (інклюзивні тури)	Facebook-кампанії про доступність, пости з фото санаторіїв, хештеги #інклюзивнийтуризм, #оздоровлення.	Залучення осіб з інвалідністю та їхніх сімей.
Соціальні мережі	Instagram (reels, stories), Facebook (пости, групи), співпраця з блогерами (ментальне здоров'я, мистецтво, інклюзія).	Широке охоплення, таргетована реклама.
Партнерства (цифровий детокс)	Психологи, еко-гестхауси, травники, блогери з ментального здоров'я.	Автентичність, довіра аудиторії.
Партнерства (арт-терапія)	Місцеві ремісники (Косів), арт-терапевти, музеї, блогери про культуру.	Культурна цінність, професійність.
Партнерства (інклюзивні тури)	Санаторії («Сонячне Закарпаття»), ГО («Безбар'єрність України»), фізіотерапевти.	Доступність, інформування через ГО.
Ефективність у низький сезон	Таргетована реклама, знижки на раннє бронювання, партнерські розсилки.	Компенсація спаду попиту в міжсезоння.

Джерело: складено автором

Цифровий маркетинг для цифрових детокс-турів фокусується на Instagram, де reels із карпатськими пейзажами (ліси Воловця, полонини Верховини) і сесіями лісотерапії залучають молодь 25–45 років. Пости про боротьбу з вигоранням із хештегами #цифровийдетокс, #ментальнездоров'я підсилюють інтерес. Співпраця з блогерами у сфері ментального здоров'я (наприклад, психологи з 10k+ підписниками) і еко-гестхаусами забезпечує довіру. Для арт-терапевтичних турів Instagram-reels демонструють процес створення кераміки та вишивки в Косові, підкреслюючи гуцульську культуру. Хештеги #арттерапія, #гуцульськакультура та пости про психологічне відновлення залучають жінок 30–50 років. Партнерства з ремісниками та

музеями додають автентичності, а блогери про мистецтво розширюють охоплення. Для інклюзивних турів Facebook є основним каналом, де пости про доступність санаторіїв Сваляви та фото адаптованих номерів таргетуються на осіб з інвалідністю та їхні сім'ї. Хештеги #інклюзивнийтуризм, #оздоровлення і співпраця з ГО («Безбар'єрність України») через їхні групи та розсилки забезпечують інформування. Усі тури просуваються через вебсайт ПП «Веста Тревел» із окремими сторінками, SEO-оптимізацією («цифровий детокс Карпати», «інклюзивний туризм Закарпаття») і знижками на раннє бронювання в міжсезоння. Партнерські розсилки (ГО, санаторії) і таргетована реклама (Instagram Ads, Facebook Ads) компенсують спад попиту.

Застосування цифрового маркетингу, соціальних мереж і партнерств є ефективною стратегією для просування нових турпродуктів ПП «Веста Тревел» у низький сезон. Instagram-reels і Facebook-кампанії залучають специфічні аудиторії (молодь, творчі особи, люди з інвалідністю), а співпраця з блогерами, ГО та місцевими експертами (психологи, ремісники, санаторії) підвищує довіру та охоплення. Таргетована реклама, SEO та знижки на раннє бронювання компенсують спад попиту, сприяючи стабілізації потоку туристів і розвитку оздоровчого туризму в Карпатах.

Поточні маркетингові підходи ПП «Веста Тревел» зосереджені на традиційних каналах (вебсайт, соціальні мережі) і стандартних продуктах (бальнеологічні тури, спа-вихідні), що обмежує їхню ефективність у низький сезон. Впровадження нових турпродуктів (цифровий детокс, арт-терапія, інклюзивні тури) вимагає вдосконалення маркетингових стратегій, щоб залучити нові аудиторії та стабілізувати попит.

Аналіз поточних підходів і рекомендації щодо їхньої адаптації дозволяють туроператору посилити позиції в сегменті оздоровчого туризму, використовуючи сучасні інструменти цифрового маркетингу, партнерства та персоналізовані кампанії (табл. 3.13).

Таблиця 3.13

**Маркетингові підходи ПП «Веста Тревел» для стабілізації попиту та
просування оздоровчого туризму**

Аспект	Поточний підхід	Рекомендації для нових турів	Ефект для стабілізації попиту
Вебсайт	Статичні сторінки з описом турів («Оздоровлення в Трускавці»), слабка SEO.	Створити окремі сторінки для нових турів із SEO («цифровий детокс Карпати»), додати відео та відгуки.	Збільшення органічного трафіку, залучення нових клієнтів.
Instagram	Пости з фото курортів, мало reels, загальні хештеги (#карпати, #туризм).	Використовувати reels із пейзажами, процесом арт-терапії, доступністю, хештеги #цифровийдетокс, #арттерапія, #інклюзивнийтуризм.	Залучення молоді та творчих осіб через візуальний контент.
Facebook	Пости про тури, слабка таргетована реклама.	Таргетовані кампанії для інклюзивних турів, співпраця з групами ГО, пости про доступність.	Залучення осіб з інвалідністю та їхніх сімей.
Партнерства	Обмежені (санаторії Трускавця, готелі).	Співпраця з психологами, ремісниками, ГО («Безбар'єрність України»), блогерами.	Довіра аудиторії, розширення охоплення.
Реклама	Офлайн (буклети), базова онлайн-реклама.	Таргетована реклама в Instagram/Facebook Ads, Google Ads для SEO-слів («оздоровчий туризм Карпати»).	Збільшення конверсій у низький сезон.
Контент	Загальні фото, описи турів.	Відео з відгуками, історії учасників, пости про ментальне здоров'я, культуру, інклюзію.	Емоційне залучення, підвищення довіри.
Акції	Сезонні знижки на пікові періоди.	Знижки на раннє бронювання в міжсезоння, пакети для сімей (інклюзивні тури).	Стимулювання попиту в низький сезон.
Аналітика	Відсутність аналізу ефективності кампаній.	Впровадити Google Analytics, Instagram Insights для оцінки охоплення та конверсій.	Оптимізація кампаній, підвищення ROI.

Джерело: складено автором

Поточні маркетингові підходи ПП «Веста Тревел» включають вебсайт із базовими описами турів («Оздоровлення в Трускавці», «Спа-вихідні в Rixos»), Instagram-пости з фото курортів і Facebook-оголошення, але вони не орієнтовані на низький сезон чи нові аудиторії. Слабка SEO-оптимізація (вебсайт рідко з'являється у топі Google за запитам «тури Карпати») і обмежені партнерства

(переважно санаторії) знижують ефективність. Для нових турів рекомендується:

- вебсайт: Створити окремі сторінки для цифрового детоксу, арт-терапії та інклюзивних турів із SEO-оптимізацією («цифровий детокс Карпати», «інклюзивний туризм Закарпаття»), додати відео (процес кераміки, доступні санаторії) і відгуки учасників;
- Instagram: Використовувати reels для цифрового детоксу (пейзажі Воловця, лісотерапія) і арт-терапії (кераміка в Косові), із хештегами #цифровийдетокс, #арттерапія. Stories із закликами до бронювання та співпраця з блогерами (ментальне здоров'я, мистецтво) залучать молодь і творчих осіб;
- Facebook: Таргетовані кампанії для інклюзивних турів із постами про доступність санаторіїв Сваляви, співпраця з групами ГО («Безбар'єрність України») для інформування осіб з інвалідністю;
- партнерства: Співпраця з психологами (цифровий детокс), ремісниками (арт-терапія), санаторіями («Сонячне Закарпаття») і ГО додає довіри та розширює охоплення;
- реклама і акції: Таргетована реклама в Instagram/Facebook Ads (на основі інтересів: ментальне здоров'я, мистецтво, інклюзія), Google Ads для SEO-слів, знижки на раннє бронювання в міжсезоння (10–15%) і сімейні пакети для інклюзивних турів;
- аналітика: Впровадження Google Analytics і Instagram Insights для відстеження охоплення, кліків і конверсій, що дозволить оптимізувати кампанії. Ці підходи забезпечують емоційне залучення (відео, відгуки), таргетинг на нові аудиторії та компенсацію спаду попиту в низький сезон.

Аналіз маркетингових підходів ПП «Веста Тревел» показує, що поточні стратегії (вебсайт, базові пости в Instagram/Facebook, офлайн-буклети) є недостатньо ефективними для просування нових турпродуктів і стабілізації попиту в низький сезон. Обмежена SEO-оптимізація, слабка таргетована реклама та відсутність аналітики знижують охоплення нових аудиторій, таких як молодь, творчі особи чи люди з інвалідністю. Рекомендації включають

створення SEO-оптимізованих сторінок на вебсайті, використання Instagram-reels і Facebook-кампаній із таргетингом на специфічні інтереси (ментальне здоров'я, мистецтво, інклюзія), а також співпрацю з блогерами, ГО, психологами, ремісниками та санаторіями для підвищення довіри та охоплення. Впровадження таргетованої реклами, знижок на раннє бронювання та аналітики (Google Analytics, Instagram Insights) дозволяє оптимізувати кампанії та збільшити конверсії.

Різнноманітні маркетингові канали (Instagram для молоді, Facebook для інклюзивних турів) і партнерства (психологи, ремісники, ГО) забезпечують широке охоплення та довіру. Економічно доступні ціни (7,500–15,000 грн) і фокус на низький сезон компенсують спад попиту. Рекомендації для ПП «Веста Тревел»:

1. Впроваджувати тури поетапно, починаючи з цифрового детоксу (найменша тривалість, нижча ціна).
2. Інвестувати в Instagram-reels і таргетовану рекламу для швидкого залучення молоді та творчих осіб.
3. Співпрацювати з ГО для інклюзивних турів, залучаючи субсидії для зниження цін.
4. Створити єдиний бренд «Оздоровлення в Карпатах» для всіх турів, підкреслюючи ментальне, психоемоційне та фізичне здоров'я. Ці продукти зміцнять позиції туроператора та сприятимуть розвитку Карпат як цілорічного оздоровчого напрямку.

Розробка нових туристичних продуктів – цифрових детокс-турів, арт-терапевтичних турів та інклюзивних оздоровчих турів – є стратегічним рішенням для мінімізації впливу сезонності на ринок лікувально-реабілітаційного туризму в Карпатах. Ці продукти, орієнтовані на низький сезон, відповідають сучасним трендам (ментальне здоров'я, культурна унікальність, інклюзивність) і не дублюють пропозиції ПП «Веста Тревел» чи конкурентів. Їхнє впровадження зміцнює позиції туроператора на ринку, залучаючи нові аудиторії та сприяючи розвитку регіону.

Нові турпродукти розроблені для компенсації спаду попиту в низький сезон (вересень–листопад, березень–травень) шляхом залучення нових аудиторій і використання менш популярних локацій. Їхня ефективність оцінюється за критеріями привабливості, економічної доцільності та впливу на попит (табл. 3.14).

Таблиця 3.14

Ефективність нових турів

Критерій	Цифровий детокс	Арт-терапія	Інклюзивні тури	Загальний ефект
Привабливість	Тренд ментального здоров'я, молодіжна аудиторія.	Унікальність гуцульської культури, творча аудиторія.	Соціальна інклюзія, нова аудиторія.	Широке охоплення різних сегментів.
Сезонність	Компенсація спаду восени/весною.	Стабілізація попиту в міжсезоння.	Цілорічний потік, акцент на міжсезоння.	Зменшення сезонних коливань.
Економічна доцільність	Низькі витрати (еко-гестхауси), ціна 7,500–10,000 грн.	Помірні витрати (ремісники), ціна 8,000–12,000 грн.	Вищі витрати (санаторії), ціна 10,000–15,000 грн.	Доступність для середнього класу.
Вплив на попит	Залучення 100–150 клієнтів/сезон.	Залучення 80–120 клієнтів/сезон.	Залучення 50–80 клієнтів/сезон.	Зростання попиту на 20–30% у міжсезоння.

Джерело: складено автором

Нові турпродукти значно зміцнюють позиції ПП «Веста Тревел» на ринку завдяки унікальності, ефективному маркетингу та соціальному впливу. Цифровий детокс і арт-терапія конкурують із велнес- і культурними турами, тоді як інклюзивні тури створюють нову нішу. Маркетингові кампанії та партнерства забезпечують зростання впізнаваності, а соціальна цінність підвищує імідж. Для реалізації потенціалу туроператора слід інвестувати в цифровий маркетинг, навчання персоналу та співпрацю з ГО, що дозволить збільшити частку ринку на 15–20% і стати лідером в оздоровчому туризмі.

Нові турпродукти сприяють розвитку лікувально-реабілітаційного туризму в Карпатах, використовуючи природні (ліси, мінеральні води), культурні (гуцульська спадщина) та соціальні (інклюзивність) ресурси.

Цифровий детокс популяризує ментальне здоров'я, залучаючи молодь до віддалених локацій (Воловець, Верховина). Арт-терапія просуває гуцульську культуру, розвиваючи туризм у Косові та Криворівні. Інклюзивні тури підвищують доступність Сваляви та Поляни, сприяючи інфраструктурним покращенням. Разом вони створюють цілорічний потік туристів, зменшуючи сезонність на 20–30%, і стимулюють економічний розвиток регіону (зростання доходів місцевих громад на 10–15%). Соціальний ефект включає підтримку ментального здоров'я, популяризацію культури та інклюзію, що робить Карпати привабливим оздоровчим напрямком.

Нові турпродукти ефективно мінімізують сезонність, зміцнюють позиції ПП «Веста Тревел» і сприяють розвитку лікувально-реабілітаційного туризму в Карпатах. Цифровий детокс, арт-терапія та інклюзивні тури залучають нові аудиторії, компенсуючи спад попиту на 20–30% у міжсезоння. Їх унікальність і маркетингова ефективність дозволяють туроператору конкурувати з лідерами ринку, збільшуючи частку на 15–20%. Вплив на регіон включає економічне зростання, інфраструктурні покращення та соціальну цінність (ментальне здоров'я, інклюзія, культура).

ВИСНОВКИ

Лікувально-реабілітаційний та оздоровчий туризм є важливими складовими сучасної туристичної індустрії, спрямованими на покращення здоров'я та якості життя. Незважаючи на спільну мету – зміцнення фізичного та психічного стану людини, ці види туризму мають суттєві відмінності. Лікувально-реабілітаційний туризм орієнтований на лікування хронічних захворювань і реабілітацію після медичних втручань, що вимагає спеціалізованої інфраструктури, кваліфікованого медичного персоналу та індивідуальних програм. Натомість оздоровчий туризм фокусується на профілактиці, релаксації та підтримці здорового способу життя, пропонуючи більш гнучкі та доступні послуги для широкої аудиторії.

Рекреаційні ресурси є основою для розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму. Природні ресурси, такі як мінеральні води, лікувальні грязі, клімат та мальовничі ландшафти, забезпечують терапевтичний ефект і створюють привабливі умови для відпочинку. Антропогенні ресурси, включаючи санаторії, реабілітаційні центри, спа-комплекси та культурні пам'ятки, доповнюють природні, підвищуючи якість послуг і розширюючи можливості для туристів.

Ефективне управління рекреаційними ресурсами вимагає комплексного підходу, який поєднує державну підтримку, маркетингові стратегії та баланс між комерціалізацією та збереженням екологічної та культурної автентичності. В Україні, де є значний потенціал для розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму, важливо інвестувати в інфраструктуру, просувати національні курорти на міжнародному рівні та забезпечувати стале використання природних ресурсів.

Карпатський регіон є важливим центром лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму в Україні завдяки унікальним природним ресурсам, таким як мінеральні джерела, ліси, гірські ландшафти та чисте повітря. Ці фактори створюють сприятливі умови для розвитку різноманітних туристичних

продуктів, спрямованих на фізичне та психологічне оздоровлення. Регіон приваблює як внутрішніх, так і міжнародних туристів, пропонуючи їм бальнеологічні програми, спа-послуги, велнес-ретрити та екотерапію.

Однак туристичний ринок Карпат характеризується вираженою сезонністю, з піками попиту влітку та взимку та значним спадом активності в осінньо-весняний період. Це створює виклики для туроператорів, які змушені адаптувати свої пропозиції до змін у попиті. У міжсезоння акцент зміщується на оздоровчі та лікувальні тури, що менше залежать від погодних умов, а також на короткострокові програми зі знижками.

Важливу роль у розвитку ринку відіграє цифровізація, яка дозволяє турфірмам ефективно просувати свої послуги через соціальні мережі, онлайн-бронювання та співпрацю з агрегаторами. Зростає популярність велнес-туризму, зокрема йога-ретритів і медитаційних програм, що залучає молодь та іноземних туристів.

Конкуренція на ринку висока, і для підвищення конкурентоспроможності туроператорам необхідно розширювати спектр послуг, впроваджувати інноваційні продукти та покращувати якість обслуговування. Подолання сезонних коливань потребує розвитку цілорічних турпродуктів, активнішого маркетингу та диверсифікації пропозицій.

Карпатський регіон має значний потенціал для подальшого розвитку лікувально-реабілітаційного та оздоровчого туризму. Для стабілізації ринку та залучення більшої кількості туристів необхідно комплексно використовувати природні ресурси, розвивати інфраструктуру, активніше застосовувати цифрові технології та адаптувати пропозиції до сучасних тенденцій у туризмі.

Сезонність у лікувально-реабілітаційному туризмі Карпатського регіону створює значні виклики для туроператорів, зокрема для ПП «Веста Тревел», через нерівномірний розподіл туристичного потоку. Однак запропоновані стратегії дозволяють мінімізувати цей вплив шляхом диверсифікації пропозицій та розробки інноваційних турпродуктів.

Впровадження цифрових детокс-турів із психотерапевтичними практиками, арт-терапевтичних турів із гуцульськими мотивами та інклюзивних оздоровчих турів для осіб з обмеженими можливостями дає змогу залучати нові цільові аудиторії (молодь, творчі особи, люди з інвалідністю) цілий рік. Ці продукти не лише компенсують спад попиту, а й використовують унікальні ресурси Карпат – віддалені локації, культурну спадщину та санаторну інфраструктуру.

Ключовим фактором успіху є ефективний маркетинг, зокрема використання соціальних мереж (Instagram, Facebook), таргетованої реклами та партнерств із місцевими експертами, громадськими організаціями та блогерами. Це дозволяє досягти широкого охоплення аудиторії та підвищити довіру до нових турів.

Економічний ефект від впровадження цих стратегій полягає у стабілізації доходів, зростанні частки ринку та розвитку менш популярних туристичних локацій. Соціальний вплив включає підтримку ментального здоров'я, популяризацію гуцульської культури та забезпечення доступності туризму для людей з інвалідністю.

Запропоновані підходи сприяють розвитку Карпат як цілорічного оздоровчого напрямку, посилюючи конкурентоспроможність ПП «Веста Тревел» на ринку туристичних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архієреєв С. І., Баранова В. В., Варава К. М. Розвиток бальнеологічного туризму в Україні. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2019. Вип. 9. С. 153–163.
2. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: підручник. Київ, 2018. 352 с.
3. Белобородова М. В., Фірсов В. І. Оздоровчий та медичний туризм: сучасний стан та перспективи розвитку. Географія та туризм: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди (28 лютого – 1 березня 2023 р., м. Харків) / за заг. ред. Муромцевої Ю. І. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023. С. 486–491. URL: <https://tinyurl.com/belobfirs> (дата звернення: 17.04.2025).
4. Білоус С. В. Медичний туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Географія*. 2023. № 82. С. 34–41.
5. Боковець В. В., Медвецька Т. І. Лікувально-оздоровчий туризм: актуальні цілі та сучасні підходи до організації. *Інфраструктура ринку. Економіка та управління підприємствами*. 2017. Вип. 12. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/12_2017_ukr/16.pdf (дата звернення: 19.04.2025).
6. Борисова О. В., Михайліченко М. Ю. Велнес-туризм як чинник сталого розвитку туристичної індустрії України. *Економічний вісник Донбасу*. 2022. № 69(3). С. 102–110.
7. Боруцька Ю. З., Крупа О. М. Роль туристично-рекреаційної діяльності у контексті розвитку структур природно-заповідного фонду України. Управління розвитком соціально-економічних систем: матеріали VIII Міжнар.

наук.-практ. конф. (м. Харків, 21–22 березня 2024 року). Харків: ДБТУ. Ч. 2. 2024. С. 645–649.

8. Боруцька Ю. Природно-заповідний фонд і російсько-українська війна: наслідки для сталих видів туризму та рекреації. Світ навколо нас: збірник тез XVI науково-пошукової конференції, Львів, 13 березня 2024 р. / за ред. В. І. Телюк; відповід. за вип. Ю. З. Боруцька, О. О. Туриця, З. В. Гавриленко-Бойко. Львів, 2024. С. 73–77.

9. Васильєва Н. К. Екотуризм як складова оздоровчого туризму в Україні. *Географія та туризм*. 2023. № 71. С. 56–65.

10. Гаврилюк А. М. Бальнеологічний туризм в Україні: використання мінеральних вод. *Журнал екологічного менеджменту та туризму*. 2024. № 15(2). С. 201–212.

11. Гаврилюк А. М. Екотуризм у Карпатському регіоні: сучасні тенденції та перспективи: тези доповіді. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Туризм і гостинність: сучасний стан і перспективи розвитку», Львів, 15–16 листопада 2019 р. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. С. 45–47.

12. Галасюк С. С., Галасюк К. А. Проблеми розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2013. № 5(254). С. 16–21.

13. Гнатюк Р. М., Кравець О. І. Основи туристичної географії України. Київ, 2022. 440 с.

14. Гриценко О. П. Потенціал реабілітаційного туризму в умовах післявоєнної відбудови. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. С. 89–97.

15. Гуменюк А. В. Розвиток бальнеологічного туризму в Карпатському регіоні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2020. № 31. С. 25–30.

16. Діденко А. В., Кравець О. В. Стан розвитку оздоровчого туризму в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 70. С. 204–208. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct70-36> (дата звернення: 23.04.2025).

17. Дмитрук О. Ю. Екологічні аспекти розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Карпатах. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2023. № 58. С. 45–53.
18. Екскурсологія: підручник. За заг. ред. В. О. Негодченка. Київ, 2023. 370 с.
19. Журавель О. В. Терапевтичні ландшафти Карпат у контексті оздоровчого туризму. *Український географічний журнал*. 2023. № 3. С. 67–75.
20. Зінько Ю. В., Кравчук Я. С. Географія туризму Карпатського регіону: підручник. Львів, 2020. 280 с.
21. Карпатський біосферний заповідник: офіційний сайт. URL: <https://cbr.nature.org.ua/> (дата звернення: 25.04.2025).
22. Коваленко Ю. О., Мельник О. П. Культурно-історичні ресурси як елемент велнес-туризму. *Туризм і гостинність*. 2022. № 28(4). С. 123–132.
23. Ковальчук І. Г. Підручник: Організація туристичної діяльності в Україні. Львів, 2023. 210 с.
24. Козак Н. П. Сезонність у розвитку спа-туризму в Україні. *Економічний простір*. 2022. № 179. С. 45–52.
25. Кравець О. П. Лікувально-оздоровчий туризм в Україні: сучасний стан і перспективи: посібник. Івано-Франківськ, 2019. 200 с.
26. Кравець О. М., Рябєв А. А. Курортологія: підручник. Харків, 2017. 167 с.
27. Крупа О. М. Потенціал природних ресурсів Карпат для розвитку спа-туризму. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2021. Вип. 55. С. 78–85.
28. Литвин І. В. Реабілітаційні програми в системі лікувального туризму України. *Географія та основи економіки*. 2022. № 29. С. 78–86.
29. Любіцева О. О., Панкова Є. В. Туристичний ринок України: підручник. Київ, 2018. 412 с.
30. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес: теорія та практика: підручник. Київ, 2021. 424 с.

31. Мельник А. В., Чир Н. В. Сучасні аспекти дослідження природно-заповідного фонду Закарпатської області як ядра для розвитку екологічного туризму. *Український географічний журнал*. 2019. № 3. С. 43–52.

32. Мельник А. В., Чир Н. В. Сучасний досвід створення туристичної привабливості країни та можливості її підвищення. Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції: Зб. наук. праць. Переяслав-Хмельницький, 2019. Вип. 51. С. 26–28.

33. Мельничук А. Л. Роль природних ресурсів у формуванні туристичних кластерів України. *Вісник Одеського національного університету: Географічні науки*. 2023. № 28(2). С. 101–110.

34. Мельник І. Г. Етнографічні фестивалі Карпат як інструмент туристичної привабливості: тези доповіді. Матеріали Міжнародної конференції «Культурна спадщина та туризм», Ужгород, 10–11 вересня 2020 р. Ужгород: УжНУ, 2020. С. 88–90.

35. Михайленко О. В. Екотуризм як інструмент оздоровлення: український досвід. *Екологічна безпека та природокористування*. 2023. № 47. С. 56–64.

36. Молодецький А. Е., Остра В. А. Лікувально-оздоровчий туризм в Українських Карпатах і Причорномор'ї: сучасний стан і тенденції. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Географічні та геологічні науки. 2020. Т. 25, Вип. 1. С. 126–140. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_geo_2020_25_1_11 (дата звернення: 29.04.2025).

37. Мороз С. Р., Феленчак Ю. Б. Сучасні тенденції розвитку санаторно-курортного господарства у туристичному комплексі України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Економіка і управління. 2019. № 4. Т. 30. С. 99–104. URL: <https://tinyurl.com/morozfelenchak> (дата звернення: 29.04.2025).

38. Національний природний парк «Синевир»: офіційний сайт. URL: <https://synevyr.org.ua/> (дата звернення: 30.04.2025).

39. Олійник Я. Б. Економічні аспекти розвитку оздоровчого туризму в Україні. *Фінанси України*. 2022. № 10. С. 89–98.
40. Офіційний сайт туроператора «Відвідай». URL: <https://vidviday.ua/> (дата звернення: 01.05.2025).
41. Офіційний сайт туроператора «Карпати Тревел». URL: <https://karpaty.travel/> (дата звернення: 01.05.2025).
42. Офіційний сайт туроператора «Етнотур». URL: <https://etnotur.ua/> (дата звернення: 02.05.2025).
43. Омельчак Г.В. Особливості інноваційного розвитку туризму України в умовах війни та євроінтеграції. *Економічний науково-практичний журнал «Сталий розвиток економіки»*. № 1 (46) 2023 С. 106–109. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-46-14> (дата звернення: 02.04.2025).
43. Павленко І. М. Фестивалі здоров'я як інструмент просування велнес-туризму. *Культура і сучасність*. 2024. № 36(1). С. 134–142.
44. Петлін І. В., Присташ О. А. Сутність та ознаки лікувально-оздоровчого туризму. Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції «Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання»: 23–24 березня 2023 року, м. Черкаси: у 2-х томах. Т. 1. Черкаси: ЧДТУ, 2023. С. 38–41. URL: <https://tinyurl.com/petlinpristash>
45. Петрова М. Ю. Бальнеотерапія як основа лікувального туризму в Україні. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: Економічна серія*. 2023. № 101. С. 78–85.
46. Писарева І. В., Житник К. В. Лікувально-оздоровчий туризм в Україні: характеристика та ресурсний потенціал. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 62. С. 137–142. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure62-24>
47. ПП «Веста Тревел» у соціальній мережі Instagram. URL: https://www.instagram.com/vestatravel_ua/ (дата звернення: 01.05.2025).
48. ПП «Веста Тревел» у соціальній мережі Facebook. URL: <https://www.facebook.com/vesta.zp/> (дата звернення: 01.05.2025).

49. Романів П. В. Розвиток велнес-туризму в Карпатах: виклики та можливості: тези доповіді. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Туризм в Україні: виклики сьогодення», Київ, 20–21 жовтня 2022 р. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2022. С. 112–115.

50. Романова А. А. Стратегії подолання сезонності в оздоровчому туризмі України. *Економіка і регіон*. 2023. № 87(3). С. 67–74.

51. Савчук Н. В. Рекреаційні ресурси України в розвитку велнес-туризму. *Географія та сучасність*. 2022. № 45. С. 112–120.

52. Соломко Ю. Г. Сучасні аспекти і перспективи розвитку медичного та лікувально-оздоровчого туризму в Україні. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2019. № 1(79). С. 147–153.

53. Ткаченко Т. І. Підручник: Туризмознавство: теорія та практика. Київ, 2023. 256 с.

54. Туристичний портал Zruchno.Travel. URL: <https://zruchno.travel/> (дата звернення: 03.05.2025).

55. Фоменко Н. В. Етнографічна спадщина Карпат як ресурс туризму: посібник. Ужгород, 2020. 180 с.

56. Холявка В. З., Лешко Х. С., Мочульська О. М., Кухтій А. О. Сучасні аспекти, фактори впливу і перспективи розвитку медичного та лікувально-оздоровчого туризму в Україні. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2019. Вип. 1. С. 25–33. DOI: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2019.1.10280> (дата звернення: 29.04.2025).

57. Чир Н. В., Мельник А. В. Демографічні аспекти в контексті рекреаційно-туристичної діяльності Карпатського регіону. *Географія, економіка і туризм: матеріали XIV Міжнародної наукової конференції*. Львів, 2020. С. 368–371.

58. Цифровізація туристичного ринку України: тенденції 2018–2023 рр. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія*. 2023. № 1(78). С. 56–62.

59. Шандор Ф. Ф. Транспортна інфраструктура Карпатського регіону: сучасний стан і перспективи. *Регіональна економіка*. 2019. № 4 (94). С. 45–52.
60. Шевченко Н. О. Медичний туризм у великих містах України: виклики та перспективи. *Управління економікою*. 2023. № 39. С. 45–53.
61. Шека О. Глобальні тренди та інноваційні підходи до організації лікувально-оздоровчого туризму на курортах. *Актуальні проблеми державного управління*. 2019. № 3 (79). С. 85–91.
62. Юхновська Ю. О., Куреда Н. М., Прочан А. О. Лікувально-оздоровчий туризм в Україні: генезис проблеми та завдання планування. *Review of transport economics and management*. 2022. Вип. 7 (23). С. 37–44. URL: <http://pte.diit.edu.ua/article/view/268246>
63. Яворська В. В. Біологічне різноманіття Карпат як основа екотуризму: посібник. Чернівці, 2022. 160 с.
64. Яремчук Р. М. Розвиток оздоровчого туризму в Карпатах: сучасні тренди. *Географія та туризм*. 2023. Вип. 12. С. 34–41.
65. Ярьоменко С. Г. Туристичні ресурси України: навч. посіб. Херсон, 2021. 472 с.
66. Яцишин О. І. Роль соціальних мереж у просуванні туристичних продуктів Карпат: тези доповіді. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Цифрові технології в туризмі», Івано-Франківськ, 25–26 квітня 2023 р. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2023. С. 67–69.

Додатки

Додаток А

Природні ресурси для лікувально-реабілітаційного туризму

Ресурс	Опис	Терапевтичне значення	Приклади використання
Мінеральні води	Води з високим вмістом мінералів (сірка, магній), застосовуються для пиття та ванн у бальнеотерапії.	Лікують шлунково-кишкові, ниркові, суглобові захворювання, покращують обмін речовин.	"Нафтуся" у Трускавці для терапії нирок; води в Миргороді для травної системи.
Термальні джерела	Гарячі джерела (37°C+), багаті на мінерали, використовуються для ванн і релаксації.	Знімають м'язовий біль, покращують кровообіг, лікують ревматизм і неврологічні стани.	Термальні басейни в Береговому (Закарпаття) для суглобів; джерела в Хайдусобосло (Угорщина).
Лікувальні грязі	Пелоїди (торф, сапропель) із органічними речовинами та мінералами для аплікацій і обгортань.	Лікують артрити, шкірні захворювання, знімають запалення, сприяють регенерації.	Грязі озера Сиваш для дерматитів; Куяльницький лиман для опорно-рухового апарату.
Кліматотерапія: морське повітря	Повітря, насичене йодом і сіллю, з високою вологістю, характерне для прибережних зон.	Лікує астму, бронхіт, алергії, зміцнює дихальну систему.	Відпочинок в Одесі для респіраторної терапії; курорти Чорного моря для профілактики.
Кліматотерапія: гірське повітря	Розріджене повітря з низьким тиском і високою чистотою, типове для гірських регіонів.	Покращує кровообіг, лікує гіпертонію, хронічну втому, підвищує витривалість.	Санаторії в Яремче для серцево-судинних проблем; відпочинок у Славському для дихання.
Кліматотерапія: лісове повітря	Повітря, багате фітонцидами, з антибактеріальними властивостями, у лісових зонах.	Знижує стрес, лікує неврози, зміцнює імунітет, покращує сон.	Ліси Моршина для фітотерапії; санаторії Хмільника для психоемоційного відновлення.
Географічне розташування	Регіони з концентрацією природних ресурсів:	Визначає доступність і	Карпати – комплекс вод і клімату; Мертве

	Карпати (Україна), Мертве море (Ізраїль), Баден-Баден (Німеччина).	популярність, формує унікальність напрямків ЛРТ.	море – солоня вода і грязі для шкіри.
--	--	--	---------------------------------------

Джерело: складено автором на основі [65, с. 110-112]

Додаток Б

Антропогенні ресурси в лікувально-реабілітаційному та оздоровчому туризмі

Ресурс	Опис	Значення для ЛРТ і ОТ	Приклади використання
Розвинена інфраструктура: санаторії	Комплекси з медичним обладнанням, житлом, доступом до природних ресурсів для тривалого лікування та відпочинку.	Забезпечують комфорт і умови для терапії, підвищують ефективність ЛРТ.	Санаторій у Моршині для бальнеотерапії; санаторій "Карпати" у Трускавці для реабілітації.
Розвинена інфраструктура: реабілітаційні центри	Спеціалізовані заклади з технологіями для відновлення після травм, операцій чи неврологічних проблем.	Надають професійну реабілітацію, залучають клієнтів із серйозними станами.	Центр в Одесі для неврологічної реабілітації; центр у Львові для посттравматичних програм.
Розвинена інфраструктура: клініки	Високотехнологічні установи для діагностики, хірургії, спеціалізованого лікування в медичному туризмі.	Підтримують медичний туризм, пропонують якісні послуги, підвищують попит.	Клініки в Києві для стоматології; клініки в Харкові для косметологічних процедур.
Культурно-історичні об'єкти	Пам'ятки, музеї, архітектура, традиції, які збагачують досвід і сприяють психоемоційному відновленню.	Додають цінності ОТ, рідше ЛРТ, залучають туристів, сприяють релаксації.	Екскурсії до Лаври під час спа-туру в Києві; відвідування замків під час відпочинку в Карпатах.
Подієвий туризм	Фестивалі здоров'я, ярмарки, культурні заходи для просування ЛРТ і ОТ, залучення туристів у низький сезон.	Підвищують попит, популяризують здоровий спосіб життя, створюють імідж.	Фестиваль здоров'я в Трускавці для ЛРТ; велнес-ярмарок у Буковелі для ОТ.

Джерело: складено автором на основі [65, с. 38-39]

Додаток В

Аналіз турів ПП «Веста Тревелл»

Назва туру	Напрямок	Опис	Послуги	Тривалість	Вартість	Цільова аудиторія
Тиждень в Карпатах: Ворохта, Буковель, Яремче	Ворохта, Буковель, Яремче	Екскурсійний тур із відвідуванням природних пам'яток, прогулянками та можливістю спа.	Проживання в готелі, екскурсії (водоспад Пробій, скелі Довбуша), підйом на Буковель, прогулянки, трансфер.	7 днів	6,500–8,500 грн	Сім'ї, молодь, туристи середнього віку.
Сонячне Закарпаття	Ужгород, Мукачево, Берегове, Синевир	Екскурсійний тур із відвідуванням замків, термальних джерел і озера Синевир.	Проживання, екскурсії (замок Паланок, термали в Берегове), дегустація вин, трансфер.	3–4 дні	4,500–6,500 грн	Сім'ї, туристи, зацікавлені в культурі та релаксації.
Оздоровлення в Трускавці	Трускавець	Тур до санаторіїв із бальнеотерапією на основі води «Нафтуся».	Проживання в санаторії «Карпати», питне лікування, масажі, консультації лікаря.	7–14 днів	10,000–20,000 грн	Особи з хронічними захворюваннями, старше покоління.
Йога-ретрит у Яремче	Яремче	Велнес-тур із йога-практиками та медитаціями в горах.	Проживання в еко-готелі, йога, фітотерапія, прогулянки.	3–5 днів	6,000–10,000 грн	Молодь, особи, зацікавлені в психологічному відновленні.
Лікувальний тур у Шаян	Шаян	Тур до санаторію «Шаян» із бальнео- та фізіотерапією.	Проживання, мінеральні ванни, фізіотерапія, дієтичне харчування.	10–14 днів	12,000–22,000 грн	Особи з захворюваннями суглобів, післяопераційна реабілітація.
Еко-відпочинок у Синевирі	НПП «Синевир»	Тур із лісотерапією та екскурсіями до озера Синевир.	Проживання в гестхаусі, лісотерапія, екостежки, гід.	3–4 дні	4,000–7,000 грн	Туристи, зацікавлені в зниженні стресу.
Детокс у	Поляна	Тур із детокс-	Проживання	5–7 днів	7,000–	Особи,

Полянні		програмою на основі мінеральної води «Поляна Квасова».	в санаторії, дієтичне харчування, фітотерапія.		10,000 грн	зацікавлені в здоровому способі життя.
---------	--	--	--	--	------------	--

Джерело: складено автором на основі проведеного аналізу

Додаток Д

Оздоровчі та лікувально-реабілітаційні тури туристичних фірм Карпатського регіону

Турфірма	Тип туру	Напрямки	Послуги	Тривалість	Особливості	Цільова аудиторія	Приблизна вартість
ПП «Веста Тревел»	Бальнеологічний тур «Оздоровлення в Трускавці»	Трускавець	Питне лікування («Нафтуся»), мінеральні ванни, масажі, консультації лікаря.	7–14 днів	Проживання в санаторії «Карпати», трансфер із Запоріжжя.	Особи з хронічними захворюваннями, старше покоління.	10,000–20,000 грн
ПП «Веста Тревел»	Спа-вихідні «Rixos Прикарпаття»	Трускавець	Масажі, сауна, басейн із мінеральною водою.	2–3 дні	Проживання в 5* готелі, релаксаційні програми.	Пари, молодь, особи середнього віку.	5,000–8,000 грн
Карпати Тревел	Лікувальний тур до Моршина	Моршин	Питне лікування, фізіотерапія, дієтичне харчування.	10–14 днів	Співпраця з санаторієм «Моршинкурорт».	Особи з захворюваннями шлунково-кишкового тракту.	12,000–22,000 грн
Відвідай	Велнес-тур «Карпатський релакс»	Яремче, Поляна	Йога, медитація, фітотерапія, прогулянки.	3–5 днів	Еко-готелі, акцент на психологічне відновлення.	Молодь, особи, зацікавлені в велнесі.	6,000–10,000 грн
Анга Тревел	Тур «Термальне Закарпаття»	Берегове, Косино	Термальні ванни, спа-процедури, екскурсії.	2–4 дні	Відвідування термальних комплексів.	Сім'ї, туристи середнього віку.	4,500–7,500 грн
Туроператор «Гал-Круїз»	Реабілітаційний тур до Шаяна	Шаян	Мінеральні ванни, фізіотерапія, лікувальна гімнастика.	10–14 днів	Проживання в санаторії «Шаян».	Особи з захворюваннями суглобів, післяопераційна реабілітація.	12,000–20,000 грн
Етнотур	Екотерапевтичний тур «Синевир і	НПП «Синевир», Яремче	Лісотерапія, екостежки	3–5 днів	Акцент на природні зони, еко-	Туристи, зацікавлені в зниженні	4,000–7,000 грн

	Карпати»		, медитація.		проживання.	стресу.	
Join UP!	Спа-тур до Буковеля	Буковель	Спа-процедури, масажі, басейни.	3–5 днів	Проживання в готелі «Radisson Blu».	Молодь, пари, активні туристи.	7,000–12,000 грн

Джерело: складено автором на основі проведеного аналізу

Додаток Е

Програма 4-денного цифрового детокс-туру

День	Час	Активність	Опис	Мета
1	2	3	4	5
День 1	08:00–10:00	Прибуття, здача гаджетів, сніданок	Трансфер із Запоріжжя до Воловця/Верховини, здача гаджетів, органічний сніданок (сирники, трав'яний чай).	Створення атмосфери відключення, знайомство.
	10:30–12:00	Вступна сесія з психологом	Групове заняття: техніки mindfulness, постановка цілей туру.	Психологічна підготовка, зниження тривожності.
	12:30–14:00	Лісотерапія	Прогулянка лісом із гідом, дихальні вправи.	Зниження стресу, зв'язок із природою.
	14:30–15:30	Обід	Органічні страви (борщ, вареники з грибами).	Здорове харчування, релаксація.
	16:00–17:30	Арт-терапія	Майстер-клас із малювання пейзажів.	Самовираження, зниження емоційної напруги.
	18:00–19:00	Вечірній чай із травником	Дегустація трав'яних чаїв, розповідь про карпатські трави.	Освіта, релаксація.
	19:30–21:00	Вільний час, щоденник рефлексії	Записи думок, відпочинок у гестхаусі.	Саморефлексія, спокій.
День 2	07:30–08:30	Ранкова зарядка	Легка йога на природі (без гаджетів).	Фізична активність, пробудження.
	08:30–09:30	Сніданок	Органічні млинці, ягідний компот.	Здорове харчування.
	10:00–11:30	Сесія з психологом	Групова терапія: техніки боротьби з вигоранням.	Психологічне відновлення.
	12:00–14:00	Лісотерапія	Похід до полонини, медитація на природі.	Зниження стресу, фізична активність.
	14:30–15:30	Обід	Грибна юшка, трав'яний чай.	Здорове харчування.
	16:00–17:30	Арт-терапія	Ліплення з глини, створення сувенірів.	Творчість, релаксація.
	18:00–19:00	Вечірня рефлексія	Групове обговорення з психологом.	Закріплення результатів дня.
	19:30–21:00	Вільний час	Відпочинок, щоденник рефлексії.	Саморефлексія, спокій.
День 3	07:30–08:30	Ранкова прогулянка	Прогулянка до місцевої річки, дихальні вправи.	Фізична активність, зв'язок із природою.
	08:30–09:30	Сніданок	Вівсянка з ягодами, трав'яний чай.	Здорове харчування.

	10:00–11:30	Сесія з психологом	Індивідуальні консультації (за бажанням).	Персоналізоване відновлення.
	12:00–14:00	Заняття з травником	Збір трав, створення власного чаю.	Освіта, зв'язок із природою.
	14:30–15:30	Обід	Органічні голубці, компот.	Здорове харчування.

Продовження Додатку Е

1	2	3	4	5
	16:00–17:30	Лісотерапія	Похід до оглядової точки, медитація.	Зниження стресу, фізична активність.
	18:00–19:00	Вечірнє заняття	Групова рефлексія, техніки релаксації.	Закріплення результатів.
	19:30–21:00	Вільний час	Відпочинок, щоденник рефлексії.	Саморефлексія, спокій.
День 4	07:30–08:30	Ранкова зарядка	Легка розтяжка на природі.	Фізична активність, пробудження.
	08:30–09:30	Сніданок	Сирна запіканка, трав'яний чай.	Здорове харчування.
	10:00–11:30	Заклучна сесія з психологом	Підсумки туру, план підтримки ментального здоров'я.	Завершення програми, мотивація.
	12:00–13:00	Повернення гаджетів	Видача гаджетів, прощання.	Плавний перехід до звичного життя.
	13:30–14:30	Обід	Органічний плов, компот.	Здорове харчування.
	15:00–17:00	Від'їзд	Трансфер до Запоріжжя.	Завершення туру.

Джерело: складено автором

Додаток К

Програма 5-денного арт-терапевтичного туру

День	Час	Активність	Опис	Мета
1	2	3	4	5
День 1	08:00–10:00	Прибуття, поселення, сніданок	Трансфер із Запоріжжя до Косова/Криворівні, поселення в садибу, сніданок (бануш із бринзою, трав'яний чай).	Знайомство, створення комфортної атмосфери.
	10:30–12:00	Вступна сесія з арт-терапевтом	Групове заняття: знайомство, техніки mindfulness, постановка творчих цілей.	Психологічна підготовка, релаксація.
	12:30–14:00	Кліматотерапія	Прогулянка горами з гідом, дихальні вправи.	Зниження стресу, зв'язок із природою.
	14:30–15:30	Обід	Гуцульські страви (грибна юшка, трав'яний чай).	Здорове харчування, культурний досвід.
	16:00–18:00	Майстер-клас із кераміки	Створення простого посуду (тарілки, горнятка) з місцевими ремісниками.	Творчість, психологічне відновлення.
	18:30–19:30	Вечеря	Бограч, узвар, дегустація місцевих сирів.	Культурне занурення, релаксація.
	20:00–21:00	Вечірня рефлексія	Групове обговорення дня, записи в щоденнику.	Саморефлексія, закріплення емоцій.
День 2	07:30–08:30	Ранкова розтяжка	Легка йога на природі з арт-терапевтом.	Фізична активність, пробудження.
	08:30–09:30	Сніданок	Вівсянка з ягодами, трав'яний чай.	Здорове харчування.
	10:00–12:00	Майстер-клас із вишивки	Вивчення гуцульських орнаментів, створення закладки.	Творчість, культурне занурення.
	12:30–14:00	Кліматотерапія	Похід до оглядової точки, медитація.	Зниження стресу, фізична активність.
	14:30–15:30	Обід	Вареники з картоплею, компот.	Здорове харчування.
	16:00–17:30	Сесія з арт-терапевтом	Аналіз творчих робіт, техніки самовираження.	Психологічне відновлення.
	18:30–19:30	Вечеря	Гуцульські голубці, трав'яний чай.	Культурний досвід, релаксація.
	20:00–21:00	Вільний час	Відпочинок біля каміна, щоденник рефлексії.	Саморефлексія, спокій.
День 3	07:30–08:30	Ранкова прогулянка	Прогулянка до річки, дихальні вправи.	Фізична активність, зв'язок із природою.

	08:30–09:30	Сніданок	Сирники з медом, трав'яний чай.	Здорове харчування.
	10:00–12:00	Майстер-клас із кераміки	Завершення посуду, декорування гуцульськими візерунками.	Творчість, психологічне відновлення.
	12:30–14:00	Відвідування музею	Екскурсія до музею гуцульського побуту (Косів/Криворівня).	Культурна освіта, натхнення.

Продовження Додатку К

1	2	3	4	5
	14:30–15:30	Обід	Грибний плов, узвар.	Здорове харчування.
	16:00–17:30	Кліматотерапія	Прогулянка лісом, релаксаційні вправи.	Зниження стресу, фізична активність.
	18:30–19:30	Вечеря	Печеня з бринзою, трав'яний чай.	Культурний досвід, релаксація.
	20:00–21:00	Вечірня рефлексія	Групове обговорення творчого прогресу.	Саморефлексія, закріплення емоцій.
День 4	07:30–08:30	Ранкова розтяжка	Легка розтяжка на природі.	Фізична активність, пробудження.
	08:30–09:30	Сніданок	Млинці з ягодами, трав'яний чай.	Здорове харчування.
	10:00–12:00	Майстер-клас із вишивки	Створення вишитого сувеніра (серветка).	Творчість, культурне занурення.
	12:30–14:00	Сесія з арт-терапевтом	Аналіз емоційного стану, техніки релаксації.	Психологічне відновлення.
	14:30–15:30	Обід	Борщ, компот.	Здорове харчування.
	16:00–17:30	Кліматотерапія	Похід до полонини, медитація.	Зниження стресу, фізична активність.
	18:30–19:30	Вечеря	Гуцульська кулеша, трав'яний чай.	Культурний досвід, релаксація.
	20:00–21:00	Вільний час	Відпочинок, щоденник рефлексії.	Саморефлексія, спокій.
День 5	07:30–08:30	Ранкова прогулянка	Прогулянка до оглядової точки, дихальні вправи.	Фізична активність, зв'язок із природою.
	08:30–09:30	Сніданок	Запіканка з бринзою, трав'яний чай.	Здорове харчування.
	10:00–11:30	Заклучна сесія з арт-терапевтом	Підсумки туру, презентація творчих робіт, план підтримки емоційного здоров'я.	Завершення програми, мотивація.
	12:00–13:00	Пакування сувенірів	Упаковка керамічних і вишитих виробів.	Емоційна цінність, пам'ять про тур.
	13:30–14:30	Обід	Пампушки з часником, компот.	Здорове харчування.
	15:00–17:00	Від'їзд	Трансфер до Запоріжжя.	Завершення туру.

Джерело: складено автором

Додаток Л

Програма 7-денного інклюзивного оздоровчого туру

День	Час	Активність	Опис	Мета
1	2	3	4	5
День 1	08:00–10:00	Прибуття, поселення, сніданок	Трансфер із Запоріжжя до Сваляви/Поляни, поселення в адаптований санаторій, сніданок (дієтична каша, трав'яний чай).	Знайомство, комфортне розміщення.
	10:30–12:00	Консультація з фізіотерапевтом	Оцінка стану здоров'я, складання індивідуальної програми.	Персоналізоване оздоровлення.
	12:30–13:30	Обід	Дієтичні страви (овочевий суп, парова риба).	Здорове харчування.
	14:00–15:30	Фізіотерапія	Масаж, електротерапія в санаторії.	Покращення фізичного стану.
	16:00–17:00	Вступна бесіда	Групове заняття з психологом: техніки релаксації, знайомство.	Соціальна інтеграція, релаксація.
	17:30–18:30	Вечеря	Парові котлети, овочевий салат, компот.	Здорове харчування.
	19:00–20:00	Вільний час	Відпочинок у номері, спілкування з супроводжуючими.	Релаксація, комфорт.
День 2	07:30–08:30	Ранкова гімнастика	Легкі вправи в адаптованому залі з фізіотерапевтом.	Фізична активність, пробудження.
	08:30–09:30	Сніданок	Омлет, трав'яний чай.	Здорове харчування.
	10:00–11:30	Гідротерапія	Мінеральні ванни («Поляна Квасова»).	Покращення кровообігу, релаксація.
	12:00–13:00	Обід	Курячий бульйон, овочі на парі.	Здорове харчування.
	14:00–15:30	Доступна екскурсія	Відвідування мінерального джерела з супроводом, адаптований маршрут.	Соціальна інтеграція, освіта.
	16:00–17:00	Релаксація	Групові техніки дихання з психологом.	Психологічне відновлення.
	17:30–18:30	Вечеря	Рибна запіканка, трав'яний чай.	Здорове харчування.
	19:00–20:00	Вільний час	Відпочинок, спілкування.	Релаксація, комфорт.
День	07:30–	Ранкова	Вправи для суглобів із	Фізична активність,

3	08:30	гімнастика	фізіотерапевтом.	пробудження.
	08:30–09:30	Сніданок	Вівсянка з фруктами, компот.	Здорове харчування.
	10:00–11:30	Фізіотерапія	Лікувальний масаж, магнітотерапія.	Покращення фізичного стану.
	12:00–13:00	Обід	Овочевий суп, парова курка.	Здорове харчування.
	14:00–15:30	Доступна екскурсія	Відвідування парку в Сваляві, адаптований маршрут.	Соціальна інтеграція, релаксація.

Продовження ДодаткуЛ

1	2	3	4	5
	16:00–17:00	Групові бесіди	Обговорення досвіду, техніки релаксації.	Психологічне відновлення.
	17:30–18:30	Вечеря	Овочева запіканка, трав'яний чай.	Здорове харчування.
	19:00–20:00	Вільний час	Відпочинок, спілкування.	Релаксація, комфорт.
День 4	07:30–08:30	Ранкова гімнастика	Легкі вправи в залі.	Фізична активність, пробудження.
	08:30–09:30	Сніданок	Сирники, трав'яний чай.	Здорове харчування.
	10:00–11:30	Гідротерапія	Мінеральні ванни, гідромасаж.	Покращення фізичного стану, релаксація.
	12:00–13:00	Обід	Рибний суп, овочі на парі.	Здорове харчування.
	14:00–15:30	Фізіотерапія	Електротерапія, парафінотерапія.	Покращення суглобів, м'язів.
	16:00–17:00	Релаксація	Техніки mindfulness із психологом.	Психологічне відновлення.
	17:30–18:30	Вечеря	Курячі котлети, овочевий салат.	Здорове харчування.
	19:00–20:00	Вільний час	Відпочинок, спілкування.	Релаксація, комфорт.
День 5	07:30–08:30	Ранкова гімнастика	Вправи для спини із фізіотерапевтом.	Фізична активність, пробудження.
	08:30–09:30	Сніданок	Омлет із овочами, компот.	Здорове харчування.
	10:00–11:30	Фізіотерапія	Лікувальний масаж, магнітотерапія.	Покращення фізичного стану.
	12:00–13:00	Обід	Борщ, парова риба.	Здорове харчування.
	14:00–15:30	Доступна екскурсія	Відвідування місцевої церкви, адаптований маршрут.	Соціальна інтеграція, освіта.
	16:00–17:00	Групові бесіди	Обмін досвідом, техніки релаксації.	Психологічне відновлення.
	17:30–18:30	Вечеря	Овочевий плов, трав'яний чай.	Здорове харчування.
	19:00–20:00	Вільний час	Відпочинок, спілкування.	Релаксація, комфорт.
День	07:30–	Ранкова	Легкі вправи в залі.	Фізична активність,

6	08:30	гімнастика		пробудження.
	08:30–09:30	Сніданок	Вівсянка з медом, трав'яний чай.	Здорове харчування.
	10:00–11:30	Гідротерапія	Мінеральні ванни, гідромасаж.	Покращення фізичного стану, релаксація.
	12:00–13:00	Обід	Курячий суп, овочі на парі.	Здорове харчування.
	14:00–15:30	Фізіотерапія	Парафінотерапія, електротерапія.	Покращення суглобів, м'язів.

Продовження Додатку Л

1	2	3	4	5
	16:00–17:00	Релаксація	Техніки дихання з психологом.	Психологічне відновлення.
	17:30–18:30	Вечеря	Рибна запіканка, компот.	Здорове харчування.
	19:00–20:00	Вільний час	Відпочинок, спілкування.	Релаксація, комфорт.
День 7	07:30–08:30	Ранкова гімнастика	Легкі вправи для суглобів.	Фізична активність, пробудження.
	08:30–09:30	Сніданок	Сирна запіканка, трав'яний чай.	Здорове харчування.
	10:00–11:30	Заклучна консультація	Підсумки з фізіотерапевтом і психологом, рекомендації.	Завершення програми, мотивація.
	12:00–13:00	Обід	Овочевий суп, парова курка.	Здорове харчування.
	13:30–14:30	Прощання	Обмін контактами, фотосесія.	Соціальна інтеграція, пам'ять про тур.
	15:00–17:00	Від'їзд	Трансфер до Запоріжжя.	Завершення туру.

Джерело: складено автором